

12.2017

διαΝΕΟσις

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΡΕΥΝΑΣ & ΑΝΑΛΥΣΗΣ

Τα 140 Προαπαιτούμενα Του Μνημονίου Με Απλά Λόγια

Ηλίας Νικολαΐδης
Senior Editor, διαΝΕΟσις

Δεκέμβριος 2017

Εισαγωγή

Στο Eurogroup της 22ης Μαΐου 2017 η Ελλάδα συμφώνησε ένα ακόμη, συμπληρωματικό μνημόνιο με τους πιστωτές της, προκειμένου να ολοκληρωθεί η δεύτερη αξιολόγηση του προηγούμενου, τρίτου Μνημονίου.

Τα 140 προαπαιτούμενα της συμφωνίας αυτής, όπως διέρρευσαν αρχικά στον Τύπο και αποτυπώθηκαν επισήμως στη σχετική έκθεση συμμόρφωσης τον Ιούλιο της ίδιας χρονιάς, αφορούν ένα μεγάλο εύρος θεμάτων της λειτουργίας του κράτους και της οικονομικής δραστηριότητας στη χώρα. Εκείνονται από καθαρά δημοσιονομικά μέτρα (περικοπές συντάξεων, αύξηση εισφορών, κ.λπ.), ως νομοθεσία για τους ενεργειακούς επιθεωρητές, για τις δημόσιες συμβάσεις και για τα γενόσημα φάρμακα. Πρόκειται, επίσης, ίσως (λόγω του μεγάλου διαστήματος που μεσολάβησε από την προηγούμενη αξιολόγηση) για την πιο εκτενή και συγκεκριμένη λίστα προαπαιτούμενων όλων των αξιολογήσεων, όλων των μνημονίων.

Είναι, ωστόσο, μια λίστα απροσπέλαστη από τον απλό πολίτη. Σχεδόν όλα τα επιμέρους προαπαιτούμενα, διατυπωμένα έτσι, επιγραμματικά, ως επικεφαλίδες, είναι δυσνόητα και μοιάζουν εξαιρετικά τεχνικά και πολύπλοκα. Τι σημαίνει το καθένα από αυτά;

Η διαΝΕΟσις θέλησε να απαντήσει ακριβώς αυτό το ερώτημα, παρουσιάζοντας για πρώτη φορά στον δημόσιο διάλογο μια απλή, κατανοητή επεξήγηση για το περιεχόμενο του Μνημονίου. Στο εκτενές κείμενο που ακολουθεί καταγράφουμε ένα προς ένα τα 140 σημεία της δεύτερης αξιολόγησης. Το αρχείο αυτό προέκυψε μετά από συνεντεύξεις και συνομιλίες με στελέχη της δημόσιας διοίκησης, εκπροσώπους των εταιρών και διεθνών οργανισμών καθώς και με ακαδημαϊκούς, ώστε να αναδειχθεί συνοπτικά, απλά και κατανοητά η ουσία και η «ιστορία» του κάθε σημείου.

Διατρέχοντας τη λίστα, γίνονται φανερά δυο πράγματα: Πρώτον, η επίτευξη των δημοσιονομικών στόχων εξακολουθεί να αποτελεί προτεραιότητα του μνημονίου. Κάθε εξοικονόμηση πόρων από τα λεγόμενα «παραμετρικά μέτρα» πηγαίνει πρώτα προς την εξασφάλιση των προβλεπόμενων πρωτογενών πλεονασμάτων έως το 2021 και μετά προς οτιδήποτε άλλο (επενδύσεις, κοινωνική πρόνοια, κ.λπ.).

Είναι, επίσης, ενδιαφέρον το πλήθος των σημείων που προβλέπουν μέτρα που είτε θεωρούνται «αυτονόματα» για ένα σύγχρονο ανεπτυγμένο κράτος είτε εφαρμόζονται εδώ και χρόνια σχεδόν στο σύνολο των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Είναι πολύ δύσκολο το να αντιταχθεί κάποιος σε μέτρα όπως η δημιουργία ενός πλήρως λειτουργικού ηλεκτρονικού μητρώου για τις δημόσιες συμβάσεις. Ή στην ύπαρξη «οδικού χάρτη» και συστημάτων ανάλυσης κινδύνου για την αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής. Είναι εξίσου δύσκολο να μην αναρωτηθεί κάποιος γιατί έπρεπε να ενταχθούν όλα αυτά σε ένα έκτακτο «πακέτο πολιτικών» για να αποφευχθεί η χρεοκοπία της χώρας.

Βεβαίως, η αξιολόγηση αυτή, όπως και οι προηγούμενες, περιέχει και άλλα, λιγότερο «αυτονόματα» μέτρα. Πολλά από αυτά έρχονται από παρελθόντα Μνημόνια ή «πατούν» επάνω σε παλαιότερες συμφωνίες.

Κωδικοποιώντας τα 140 αυτά σημεία, κάποιος μπορεί να διακρίνει τέσσερις βασικές κατηγορίες μέτρων:

1. Δημοσιονομικά μέτρα

Σε αυτή την κατηγορία εντάσσονται ίσως τα πιο «διάσημα» από τα μέτρα της συγκεκριμένης συμφωνίας, εκείνα που έχουν απασχολήσει σε μεγαλύτερο βαθμό τον δημόσιο διάλογο. Πρόκειται για μέτρα, όπως είναι η μείωση του αφορολόγητου ορίου, οι στόχοι για πρωτογενή πλεονάσματα ύψους 3,5% του ΑΕΠ έως και το 2021, η αύξηση των ασφαλιστικών εισφορών για τους αυτοαπασχολούμενους καθώς και οι μειώσεις των συντάξεων κατά 1% του ΑΕΠ από το 2019.

Οι παρεμβάσεις με στόχο την εξισορρόπηση των δημοσιονομικών δεν σταματούν εκεί, ούτε έχουν αυστηρά τον χαρακτήρα των περικοπών. Επί της ουσίας, αφενός συμφωνήθηκε η αναδιοργάνωση του συστήματος εισροής φορολογικών εσόδων, μέσω κυρίως της λειτουργίας της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων (ΑΑΔΕ), η οποία πλέον στελεκώνεται πλήρως και αποκτά επιχειρησιακό πλάνο. Αφετέρου προχωρούν άλλα μέτρα καταπολέμησης της φοροδιαφυγής, όπως η ενίσχυση των ηλεκτρονικών πληρωμών.

Ακόμη, προβλέπονται σημαντικές αλλαγές στο κοινωνικό κράτος. Με την πλήρη εφαρμογή του Κοινωνικού Εισοδήματος Αλληλεγγύης μέσω των δήμων από τον Ιανουάριο του 2017, ο στόχος είναι να ενταχθούν σε αυτό ολόένα και περισσότερα επιδόματα προς ομάδες του πληθυσμού. Επιπλέον, νομοθετήθηκαν μια σειρά από αλλαγές για την εξοικονόμηση στον τομέα της υγείας: επέκταση του clawback, εναρμόνιση του κόστους των νοσοκομείων σύμφωνα με διεθνή πρότυπα, αλλαγές στην τιμολόγηση των φαρμάκων κ.ά. Τέλος, υπάρχουν αρκετά σημεία που αφορούν το ασφαλιστικό σύστημα. Πρόκειται κυρίως για μέτρα που προωθούν την πλήρη εφαρμογή του ν. 4387/2016, του γνωστού ως «νόμου Κατρούγκαλου», καθώς και τη λειτουργία του ΕΦΚΑ.

2. Χρηματοπιστωτικός τομέας

Πιο σημαντική παρέμβαση σε αυτό το σημείο είναι ασφαλώς η διαχείριση των NPLs, δηλαδή των «κόκκινων δανείων» των επιχειρήσεων. Πρόκειται για ένα μέρος του χαρτοφυλακίου των τραπεζών, το ύψος του οποίου ξεπερνά τα 100 δισεκατομμύρια ευρώ. Είναι ένα πρόβλημα που αφορά ένα μεγάλο μέρος των ελληνικών επιχειρήσεων κάθε μεγέθους, το οποίο, ειδικά κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης, αφέθηκε να γιγαντωθεί.

Για την αντιμετώπισή του επιστρατεύονται κάποια αρκετά γνωστά μέτρα. Ανάμεσά τους είναι η εισαγωγή του μηχανισμού εξωδικαστικού συμβιβασμού μεταξύ πιστωτών και επιχειρήσεων, οι παρεμβάσεις για τη λειτουργία της δευτερογενούς αγοράς δανείων (τα γνωστά funds), οι αλλαγές στον Πτωχευτικό Κώδικα ώστε να διευκολυνθεί η είσοδος επενδυτών και η αλλαγή διοικήσεων σε επιχειρήσεις οι οποίες παρ' όλο που βρίσκονται σε δεινή θέση διατηρούν κάποια αξία.

Στα υπόλοιπα μέτρα που αφορούν τον χρηματοπιστωτικό τομέα βρίσκονται κυρίως παλαιότερες εκκρεμότητες που έχουν ολοκληρωθεί. Αφορούν την αναμόρφωση και την αξιολόγηση από το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας των ΔΣ των τραπεζών, καθώς και τη λειτουργία του ίδιου του ΤΧΣ.

3. Αγορά εργασίας

Σε αυτή την κατηγορία εντάσσονται γνωστά και πολυσυζητημένα μέτρα, η εφαρμογή των οποίων συναντά πολλών ειδών αντιδράσεις. Ανάμεσά τους είναι η άρση κάποιων περιορισμών στο άνοιγμα των καταστημάτων τις Κυριακές και η εισαγωγή κάποιων άλλων, η αλλαγή του συνδικαλιστικού νόμου του 1982 που αφαιρεί προνόμια από τα στελέχη των συνδικάτων, καθώς και οι αλλαγές στο πλαίσιο των μαζικών απολύσεων και στην εισαγωγή «fast track» διαδικασίας εξέτασης καταγγελιών περί υπερημερίας, κάτι που έχει χαρακτηριστεί ως μια έμμεση μορφή lockout. Επιπλέον, παρατείνεται για έναν ακόμη χρόνο το «πάγωμα» των συλλογικών διαπραγματεύσεων μεταξύ εργοδοτικών και συνδικαλιστικών οργανώσεων.

Ωστόσο, στο ίδιο πακέτο μέτρων για την αγορά εργασίας υπάρχουν επίσης μέτρα για την αντιμετώπιση της αδήλωτης και της απλήρωτης εργασίας, καθώς ενισχύονται οι αρμοδιότητες του Ανώτατου Συμβουλίου Εργασίας και του Σώματος Επιθεώρησης Εργασίας. Επιπλέον, γίνονται βήματα για την περαιτέρω απελευθέρωση κάποιων κλειστών επαγγελμάτων, με προτεραιότητα στα επαγγέλματα των μηχανικών και των λιμενεργατών.

Τέλος, έπειτα από αρκετά χρόνια ασάφειας του σχετικού πλαισίου και υπολειτουργίας των αντίστοιχων θεσμών (Επαγγελματικά Λύκεια, κ.λπ.), προωθούνται η επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση.

4. Επιχειρηματικότητα: Ενέργεια, αγορές προϊόντων, ιδιωτικοποιήσεις, επενδύσεις, αξιοποίηση της δημόσιας περιουσίας

Οι αλλαγές στην αγορά της ενέργειας, προς την κατεύθυνση του περαιτέρω «ανοίγματος», είναι σημαντικές. Μετά τη δημιουργία της Ρυθμιστικής Αρχής Ενέργειας, που θέτει τους κανόνες στην αγορά του ηλεκτρικού ρεύματος, τίθενται συγκεκριμένοι στόχοι για το ποσό της παραγωγής ρεύματος που θα δημοπρατείται στην αγορά. Αυτό αρχικά θα γίνεται μέσω του μοντέλου δημοπρασιών NOME, μέχρι η χώρα μας να υιοθετήσει πλήρως το ευρωπαϊκό Target Model, θεωρητικά από το 2018. Αρκετές αλλαγές προβλέπονται και για την ύδρευση μετά τη δημιουργία της Ειδικής Γραμματείας Νερού όπως και για την αγορά του φυσικού αερίου.

Οι μεταρρυθμίσεις που προβλέπονται για τις αγορές των προϊόντων έχουν ως βασικό σημείο αναφοράς τις τρεις εργαλειοθήκες του ΟΟΣΑ και κυρίως την προώθηση εφαρμογής της τρίτης, η οποία προβλέπει αλλαγές στο ηλεκτρονικό εμπόριο, στις κατασκευές, στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, στα φαρμακευτικά προϊόντα, στη μεταποίηση και στο χονδρεμπόριο. Ιδιαίτερη αναφορά γίνεται στην τυποποίηση της αγοράς των οικοδομικών υλικών καθώς και στην αλλαγή του τρόπου τιμολόγησης και διάθεσης των μη συνταγογραφούμενων φαρμάκων.

Στο πεδίο της αξιοποίησης της δημόσιας περιουσίας, η «ζωή» του ΤΑΙΠΕΔ παρατάθηκε για τρία χρόνια και το χαρτοφυλάκιό του επεκτάθηκε. Παράλληλα, προωθείται (διστακτικά, είναι η αλήθεια) και η λειτουργία του Υπερταμείου (HCAP): καθορίζονται τα εσωτερικά ζητήματα λειτουργίας του (στρατηγικό, σχέδιο, στελέχωση, κ.λπ.) όπως και τα υπόλοιπα περιουσιακά στοιχεία που θα μεταβιβαστούν εκεί.

Τέλος, σε συνδυασμό με τη διευκόλυνση της εισόδου νέων επενδυτών σε επιχειρήσεις (και αλλαγών διοικήσεων) μέσω των ρυθμίσεων για τα κόκκινα δάνεια, επιχειρείται (όχι πάντοτε με αποφασιστικότητα) να ρυθμιστούν πολλά λεγόμενα «bottlenecks» των επενδύσεων, δηλαδή γραφειοκρατικά ή άλλα εμπόδια. Πρόκειται, μεταξύ άλλων, για διευκολύνσεις στην αδειοδότηση των επενδύσεων, ρυθμίσεις σχετικές με τις χρήσεις γης καθώς και με τη δημοσίευση των δασικών χαρτών και με την επανεκκίνηση του Εθνικού Κτηματολογίου.

Ασφαλώς, η παραπάνω συνοπτική εικόνα δεν είναι πλήρης -αυτά δεν είναι όλα τα σημεία του πιο πρόσφατου μνημονίου. Επίσης, το συμπληρωματικό Μνημόνιο αποτελεί σίγουρα «συνέχεια» των προηγούμενων Μνημονίων. Όμως, συγκρινόμενο με τα προηγούμενα αντίστοιχα κείμενα, δίνει μεγαλύτερο βάρος σε αναπτυξιακά μέτρα.

Φυσικά, η λίστα αυτή των προαπαιτούμενων της δεύτερης αξιολόγησης ήταν επίκαιρη τον Μάιο και τον Ιούνιο του 2017 και δεν αποτελεί πια το έγγραφο επάνω στο οποίο δουλεύουν οι πιστωτές και η ελληνική κυβέρνηση. Τυπικά, σχεδόν όλα τα προαπαιτούμενα που αναφέρονται παρακάτω έχουν υλοποιηθεί. Ουσιαστικά πρόκειται για βήματα (άλλα σε αρχικό στάδιο, άλλα σε πιο προχωρημένο) μεταρρυθμίσεων που βρίσκονται εδώ και χρόνια σε εξέλιξη. Είναι άλλωστε ενδεικτικό το ότι και η τρίτη αξιολόγηση, όπως περιγράφεται στο προσχέδιο του επικαιροποιημένου Μνημονίου που διέρρευσε πρόσφατα στον Τύπο, εν πολλοίς καταπιάνεται με τους ίδιους τομείς της οικονομίας, προχωρώντας προηγούμενες μεταρρυθμίσεις παραπέρα.

Ωστόσο, ούτε η παρακολούθηση της υλοποίησης των μέτρων, ούτε και η αξιολόγηση των μεταρρυθμίσεων είναι σκοπός αυτής της έρευνας. **Ο κύριος στόχος είναι η κατανοητή καταγραφή του τι νομοθετήθηκε ως «μνημονιακή υποχρέωση» μια συγκεκριμένη χρονική περίοδο.** Πρόκειται για ένα εργαλείο που απευθύνεται σε κάθε ενημερωμένο πολίτη που, χωρίς πρόσβαση σε στοιχεία όπως αυτά που θα διαβάσετε παρακάτω, επηρεασμένος από αποσπασματικές, ιδεολογικά ή πολιτικά φορτισμένες αναλύσεις, ενδέχεται να είχε εντελώς διαφορετική εικόνα για τα μνημόνια και το περιεχόμενό τους.

Δημοσιονομική πολιτική

1.

Υιοθέτηση προϋπολογισμού για το 2017.

Πρόκειται για την ψήφιση του ετήσιου προϋπολογισμού του ελληνικού κράτους για το 2017, στον οποίο, όπως κάθε χρόνο, υπολογίζονται τα έσοδα και οι δαπάνες της γενικής κυβέρνησης για όλες τις δραστηριότητές της. Η ψήφιση του προϋπολογισμού, που συνέβη τον Δεκέμβριο του 2016 με τον ν. 4444, περιλαμβάνεται στα προαπαιτούμενα της αξιολόγησης για τυπικούς λόγους, καθώς είναι αυτονόητο ότι θα συνέβαινε ακόμη κι αν η χώρα δεν βρισκόταν σε καθεστώς μνημονίου. Ο προϋπολογισμός, ωστόσο, ενσωματώνει πολλά από τα μνημονιακά μέτρα (κυρίως τα λεγόμενα παραμετρικά) και την αναμενόμενη απόδοσή τους, οπότε γι' αυτό η ψήφισή του «ανοίγει» αυτή τη λίστα.

2.

Υιοθέτηση παραμετρικών μέτρων για την επίτευξη συμφωνημένων δημοσιονομικών στόχων ως το τέλος του 2018, συμπεριλαμβανομένων των πρώτων μέτρων για την αναθεώρηση του συστήματος κοινωνικής πρόνοιας.

Τα μέτρα με άμεσο και μετρήσιμο δημοσιονομικό αποτέλεσμα (πχ. περικοπές συντάξεων, μειώσεις επιδομάτων, κ.λπ.) έχει καθιερωθεί να ονομάζονται «παραμετρικά». Αντίθετα, τα «μη παραμετρικά» περιλαμβάνουν ευρύτερες μεταρρυθμίσεις, το δημοσιονομικό όφελος των οποίων είναι δύσκολο να καθοριστεί ακριβώς, καθώς η εφαρμογή τους εξαρτάται από πολλούς παράγοντες (δημόσια διοίκηση, υποδομές, πολιτικό και οικονομικό κλίμα, δευτερογενής νομοθεσία, κ.λπ.). Τα περισσότερα παραμετρικά μέτρα του προγράμματος αυτού αναλύονται παρακάτω. Για παράδειγμα, στο σημείο #51 εξηγείται η αναθεώρηση του συστήματος κοινωνικής πρόνοιας. Στο σημείο #42 η επέκταση του clawback σε περισσότερα πεδία στον τομέα της υγείας. Όλα αυτά θα τα εξηγήσουμε στη συνέχεια. Ετούτο το σημείο, ωστόσο, περιλαμβάνει εκείνα τα μέτρα που δεν αναφέρονται παρακάτω: οι αναδιατάξεις, οι συγχωνεύσεις και οι καταργήσεις επιδομάτων των υπηρετούντων στα σώματα ασφαλείας καθώς και η εισαγωγή φορολογικού καθεστώτος για τα καταλύματα που ενοικιάζονται μέσω sharing apps (π.χ. Airbnb).

3. Μεσοπρόθεσμη δημοσιονομική στρατηγική για την περίοδο 2018-21 με βάση τους μεσοπρόθεσμους στόχους που έχουν συμφωνηθεί και οι οποίοι θα πρέπει να επιτευχθούν χωρίς μέτρα επιβλαβή για την ανάπτυξη.

Πιθανότατα αυτό το έχετε ακουστά. Πρόκειται για ένα μεσοπρόθεσμο δημοσιονομικό πρόγραμμα, συνέχεια των προηγούμενων αντίστοιχων προγραμμάτων, που λειτουργεί ως «ομπρέλα». Ορίζει συγκεκριμένους στόχους για βασικούς δείκτες των δημόσιων οικονομικών για την τριετία 2018-2021, καθώς και τους τρόπους με τους οποίους αυτοί θα επιτευχθούν (αλλαγές στη φορολογία, στις συντάξεις κ.λπ., βλ., τα σημεία #4 έως #7). Πιο γνωστός από αυτούς τους στόχους, κυρίως λόγω των διαφωνιών και των ενστάσεων που έχει προκαλέσει στον δημόσιο διάλογο, είναι ο στόχος για πρωτογενή πλεονάσματα ύψους 3,5% του ΑΕΠ. Ο στόχος αυτός αφορά ολόκληρη την περίοδο 2018-2021. Όσοι συμφωνούν με τη θέσπισή του τονίζουν ότι αποτελεί μια δικλείδα ασφαλείας για να μην εκτροχιαστούν εκ νέου οι δαπάνες της γενικής κυβέρνησης ή να μην τηρηθούν οι στόχοι των εσόδων, ενώ όσοι διαφωνούν τον θεωρούν αντι-αναπτυξιακό και, στην καλύτερη περίπτωση, οριακά πραγματοποιήσιμο. Σε κάθε περίπτωση, το ζητούμενο είναι η χώρα να καλύπτει μόνη της το μεγαλύτερο μέρος των χρηματοδοτικών αναγκών της και κατ' επέκταση να επιτευχθεί βιωσιμότητα του χρέους της.

4. Συνταξιοδοτική μεταρρύθμιση με στόχο σταθερή μείωση του κόστους κατά 1% του ΑΕΠ το 2019-22.

Πρόκειται ίσως για το πιο συζητημένο μέτρο της αξιολόγησης, καθώς αφορά τις περικοπές των συντάξεων από τον Ιανουάριο του 2019. Οι περικοπές αυτές, με τις οποίες έχει εκτενώς ασχοληθεί ο Τύπος, αφορούν εξίσου τις κύριες και τις επικουρικές συντάξεις. Θα προκύψουν από το ποσό της «προσωπικής διαφοράς», δηλαδή από τη διαφορά του ποσού της σύνταξης υπολογισμένη ως έχει (κατά κανόνα υπό παλαιότερο καθεστώς, μετά από τις όποιες προηγούμενες περικοπές έχουν γίνει) με το ποσό της σύνταξης υπολογισμένο σύμφωνα με τον νέο νόμο του 2016 και με προβλεπόμενο σχήμα «Εθνική-Ανταποδοτική» σύνταξη. Η μείωση αυτή σε περίπου 1.100.000 συντάξεις θα έχει κατά μέσο όρο ύψος 14% της κάθε σύνταξης, με μέγιστο όριο στο ποσοστό των μειώσεων το 18%.

Ο σκοπός του μέτρου είναι να εξοικονομηθεί ποσό ίσο με το 1% του ΑΕΠ στο πλαίσιο της δημοσιονομικής σταθεροποίησης. Στην περίπτωση που αυτό συμβεί τότε το ποσό αυτό θα μπορεί να διατεθεί σε πακέτο παροχών, στα γνωστά «αντίμετρα» (βλ., σημείο #7), πάντοτε όμως με την προϋπόθεση ότι επιτυγχάνεται ο στόχος του πρωτογενούς πλεονάσματος (βλ., σημείο #3). Στην περίπτωση που τα υπόλοιπα παραμετρικά μέτρα δεν αποδώσουν αρκετά ώστε να εξασφαλιστεί το πλεόνασμα, η περικοπή των συντάξεων ουσιαστικά θα εφαρμοστεί χωρίς αντίμετρα.

5. **Μεταρρύθμιση φόρου ατομικού εισοδήματος και μείωση δαπανών καθαρού κόστους της τάξης του 1% επί του ΑΕΠ το 2020-2022.**

Πρόκειται για ένα ακόμη πολύ γνωστό μέτρο, τη μείωση του αφορολόγητου ορίου για όλες τις κατηγορίες φορολογούμενων. Όπως και στο αμέσως προηγούμενο σημείο, ο σκοπός και αυτού του μέτρου είναι να εξοικονομηθούν πόροι ύψους 1% του ΑΕΠ. Ενδεικτικά, αν όλα κυλήσουν ομαλά, το αφορολόγητο όριο για έναν άγαμο και άτεκνο φορολογούμενο διαμορφώνεται στις 6.250 ευρώ από το 2020. Ωστόσο, στην περίπτωση που οι πιστωτές (και κυρίως το ΔΝΤ που έχει εκφράσει ιδιαίτερη ανησυχία) και οι ελληνικές αρχές κρίνουν στο τέλος του προγράμματος το 2018 ότι το πλεόνασμα ύψους 3,5% του ΑΕΠ (βλ. Σημείο #3) δεν είναι ρεαλιστικό να επιτευχθεί, μπορεί να ζητηθεί εφαρμογή της ίδιας μείωσης του αφορολόγητου έναν χρόνο νωρίτερα, από το 2019.

6. **Φορολογικό πακέτο τόνωσης της ανάπτυξης που να αντιστοιχεί σε καθαρούς όρους με τα έσοδα από τη μεταρρύθμιση του φόρου ατομικού εισοδήματος.**

Το σημείο αυτό αφορά την περίπτωση που η μεταρρύθμιση του φόρου εισοδήματος παραπάνω (κυρίως δηλαδή η μείωση του αφορολόγητου ορίου, βλ., σημείο #5) αποδώσει και εξοικονομηθεί πράγματι ποσό ύψους έως 1% του ΑΕΠ. Σε αυτή την περίπτωση και υπό τις προϋποθέσεις ότι επιτυγχάνονται οι στόχοι των πρωτογενών πλεονασμάτων και οι πιστωτές συμφωνούν, προβλέπεται πακέτο φοροελαφρύνσεων με σκοπό την τόνωση της ανάπτυξης. Πιο συγκεκριμένα, το 80% της εξοικονόμησης (έως 0,8% του ΑΕΠ) θα εξισορροπηθεί από μείωση του φόρου εισοδήματος και της εισφοράς αλληλεγγύης. Επιπλέον, αντίστοιχα το 10% (έως 0,1% του ΑΕΠ) θα εξισορροπηθεί από μείωση του εταιρικού φόρου, ενώ το υπολειπόμενο 10% από μείωση του ΕΝΦΙΑ.

Ασφαλώς στις περιπτώσεις που η μεταρρύθμιση του φόρου εισοδήματος δεν αποδώσει δημοσιονομικά ή το πρωτογενές πλεόνασμα (βλ., σημείο #3) δεν επιτευχθεί από τα υπόλοιπα παραμετρικά μέτρα, οι φοροελαφρύνσεις δεν θα εφαρμοστούν, παρ' όλο που η μείωση του αφορολόγητου ορίου θα παραμείνει ως έχει.

7. Στοχευμένο πακέτο δαπανών αντίστοιχο σε καθαρούς όρους με τα έσοδα από τη συνταξιοδοτική μεταρρύθμιση που περιλαμβάνει αύξηση στις δαπάνες για στοχευμένες παροχές κοινωνικής πρόνοιας, υψηλής ποιότητας επενδύσεις σε δημόσιες υποδομές και πολιτικές στην αγορά εργασίας.

Κατ' αντιστοιχία με το προηγούμενο σημείο, εδώ ορίζεται πώς θα αξιοποιηθεί το (έως) 1% του ΑΕΠ που θα εξοικονομηθεί από τις περικοπές στις συντάξεις (βλ., σημείο #4). Το 70% της εξοικονόμησης θα αξιοποιηθεί στο πακέτο παροχών πρόνοιας, που έγινε γνωστό στον δημόσιο διάλογο ως «αντίμετρα». Το πακέτο αυτό περιλαμβάνει την θέσπιση επιδόματος στέγης, την ενίσχυση του επιδόματος τέκνων, ενίσχυση των σχολικών γευμάτων, επένδυση στην προσχολική αγωγή και φροντίδα καθώς και μείωση της συμμετοχής των ασφαλισμένων στην τιμή των φαρμάκων. Ακόμη, το 15% της εξοικονόμησης θα κατευθυνθεί προς το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων και το υπόλοιπο 15% προς πολιτικές ενίσχυσης της αγοράς εργασίας. Ασφαλώς, τα παραπάνω θα συμβούν μόνο στην περίπτωση που έχει εξασφαλιστεί η επίτευξη των προβλεπόμενων πρωτογενών πλεονασμάτων (βλ., σημείο #3).

Μεταρρύθμιση φορολογικής πολιτικής

8.

Να γίνει νομική γνωμοδότηση ότι η συνταξιοδοτική μεταρρύθμιση συνάδει με το ελληνικό Σύνταγμα και με τον Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων και λεπτομερής ποσοτική έκθεση του αναδιανεμητικού οφέλους της συνταξιοδοτικής μεταρρύθμισης.

Οι σχετικές εκθέσεις πράγματι παραδόθηκαν από τις ελληνικές αρχές πριν από την κατάθεση του πολυνομοσχεδίου τον Μάιο του 2017, που θέσπιζε τις μειώσεις στις συντάξεις από το 2019. Η γνωμοδότηση κατέληξε υπέρ του νομοσχεδίου, ότι δηλαδή είναι εναρμονισμένο με το Σύνταγμα, αλλά και με τον Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ε.Ε. και κατατέθηκε και η σχετική τεχνική έκθεση. Ακόμη, παραδόθηκε μια αντίστοιχη νομική γνωμοδότηση που επίσης κατέληγε υπέρ της νομιμότητας του «μηχανισμού δημοσιονομικής προσαρμογής», του γνωστού «κόφτη» που είχε θεσπιστεί στην προηγούμενη αξιολόγηση. Η ανάγκη για τις παραπάνω γνωμοδοτήσεις προέκυψε από το γεγονός ότι στο παρελθόν δημοσιονομικά μέτρα (κατάργηση ΕΚΑΣ, περικοπές στα ειδικά μισθολόγια, κ.ά.) κατέπεσαν σε ελληνικά δικαστήρια και στο Συμβούλιο της Επικρατείας, προκαλώντας αναστάτωση τόσο στον δημοσιονομικό προγραμματισμό όσο και στις διαπραγματεύσεις με τους εταίρους.

9.

Αναθεώρηση της εταιρικής φορολογικής νομοθεσίας που καλύπτει εξαγορές και συγχωνεύσεις και εφαρμογή των αρχών του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος όσον αφορά τις συγχωνεύσεις και τα πρόστιμα για transfer pricing.

Πρόκειται για πακέτο φορολογικών κινήτρων με στόχο να διευκολυνθούν οι συγχωνεύσεις και οι εξαγορές επιχειρήσεων, σε μια περίοδο μάλιστα που η διαχείριση των «κόκκινων δανείων» (βλ., σημεία #53-60) τις καθιστά πιο συχνές. Αναλυτικά, τα -τεχνικής φύσης- μέτρα που έχουν σχέση με τη φορολόγηση κατά την περίοδο της μετάβασης περιγράφονται στη σχετική εγκύκλιο της ΑΑΔΕ (ΠΟΛ 1057/2017) (βλ., και σημεία #13 έως #20). Αντιστοίχως, προς την ίδια κατεύθυνση κινούνται και οι τροποποιήσεις στα άρθρα 52-55 του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος αλλά και τα πρόστιμα που προβλέπονται, όταν οι εξαγορές και οι συγχωνεύσεις αποδεικνύεται ότι έχουν ως στόχο την απόκρυψη εισοδημάτων και τη φοροδιαφυγή (άρθρο 56).

10.

Παράταση της προσωρινής εθελοντικής συνεισφοράς της ναυτιλιακής κοινότητας το 2018.

Η συζήτηση για το καθεστώς φορολόγησης των εφοπλιστών στην Ελλάδα δεν είναι νέα και τα επιχειρήματα της κάθε πλευράς είναι εν πολλοίς γνωστά. Σε όσους ζητούν βαρύτερη φορολόγηση των ναυτιλιακών επιχειρήσεων, οι εφοπλιστές απαντούν ότι στην πλήρως παγκοσμιοποιημένη αγορά της ναυτιλίας κάτι τέτοιο θα τους έφερνε σε μειονεκτική θέση έναντι του ανταγωνισμού και θα τους εξανάγκαζε να αποχωρήσουν από την Ελλάδα. Ωστόσο, από το 2012 βρέθηκε συμβιβαστικός τρόπος προκειμένου να συνδράμουν στην επίτευξη των δημοσιονομικών στόχων της ελληνικής οικονομίας. Κάθε χρόνο, η Ένωση Ελλήνων εφοπλιστών αναλαμβάνει να συλλέξει από τα μέλη της ένα καθορισμένο από το Μνημόνιο ποσό στο πλαίσιο ενός «Συνυποσχετικού Οικειοθελούς Παροχής». Το καθεστώς αυτό παρατάθηκε και για το 2018, κάτι που επικυρώθηκε με έκτακτη γενική συνέλευση της Ένωσης στις 26 Ιουνίου 2017. Ωστόσο, οι όροι της συνεισφοράς των εφοπλιστών στα φορολογικά έσοδα αναμένεται να αναθεωρηθούν με τις επόμενες αξιολογήσεις.

11.

Επανεξέταση και μεταρρύθμιση των διαδικασιών φορολογικής διαχείρισης για αναγκαστική πώληση ενεργητικού σε πλειστηριασμούς του Δημοσίου.

Πρόκειται για εκσυγχρονισμό του νομοθετικού πλαισίου που ορίζει τις κατασχέσεις και τον πλειστηριασμό περιουσίας από το Δημόσιο. Επί της ουσίας το σημείο αυτό αναφέρεται στο άρθρο 78 του ν. 4472/2017, το οποίο εναρμονίζει τον Κώδικα Είσπραξης Δημοσίων Εσόδων με τον Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας και με τη λειτουργία της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων. Αντίστοιχη μέριμνα υπάρχει και για τον εκσυγχρονισμό των κυρώσεων για φορολογικές παραβάσεις που ίσχυαν πριν από την εισαγωγή του Κώδικα Φορολογικών Διαδικασιών, δηλαδή πριν από το 2014.

12.

Κατάργηση του άρθρου 6 του νόμου 2523/1997

Το σημείο αυτό ρυθμίζει μια εκκρεμότητα του παρελθόντος: αφορά τα πρόστιμα για τον ΦΠΑ σε εικονικά ή πλαστά τιμολόγια. Όπως είναι γνωστό, μετά την κατάργηση του Κώδικα Βιβλίων και Στοιχείων (ΚΒΣ) το 2013 και τη διασύνδεση των τιμολογίων ώστε και οι δύο πλευρές να δηλώνουν το ποσό της συναλλαγής, είναι πρακτικά αδύνατο να υπάρξουν πλαστά ή εικονικά τιμολόγια. Ωστόσο, από την περίοδο πριν το 2013, και από ελέγχους που αφορούν εκείνη την περίοδο, σωρεύονται πρόστιμα που σχετίζονται με την έκδοση εικονικών τιμολογίων και ασφαλώς με την απόδοση του ΦΠΑ γι' αυτά. Είναι ενδεικτικό ότι όλα τα ανείσπρακτα πρόστιμα που αφορούν παραβιάσεις του ΚΒΣ από το 1976 προσεγγίζουν το αστρονομικό -και εντελώς ανέφικτο να εισπραχθεί- ποσό των 30 δισ. ευρώ. Μάλιστα, το 86% των οφειλών αυτών αφορά την περίοδο 2006-2015.

Γιατί όμως το ποσό αυτό έφτασε σε τέτοιο ύψος; Επειδή αφενός τα πρόστιμα ήταν πάρα πολύ υψηλά: οι παραβάσεις του ΚΒΣ προέβλεπαν πρόστιμα που συνήθως αντιστοιχούσαν στο τριπλάσιο του φόρου που δεν αποδόθηκε. Αφετέρου, τα πρόστιμα αυτά δεν εισπράττονταν. Ενδεικτικά αξίζει να αναφέρουμε ότι το 2016 εισπράχτηκαν μόνο 50 εκατ. ευρώ έναντι των 30 δισ. των οφειλών, δηλαδή μόλις 0,17% του συνόλου. Καθώς οι έλεγχοι αυτοί συνήθως γίνονταν πολλά χρόνια μετά την έκδοση των τιμολογίων, οι περισσότερες από τις επιχειρήσεις που ελέγχονταν είχαν σταματήσει τη δραστηριότητά τους. Κατ' αυτόν τον τρόπο, παρ' όλο που τα πρόστιμα βεβαιώνονταν κανονικά, παρέμεναν ανείσπρακτα. Με την κατάργηση του άρθρου 6 του ν. 2523 (που έγινε με το άρθρο 79 του ν. 4472/2017), οι παραβάτες του ΚΒΣ που εντοπίζονται από εδώ και πέρα, αλλά και όσων οι υποθέσεις δεν έχουν τελεσιδικήσει στα δικαστήρια, θα υποχρεούνται να καταβάλουν πρόστιμο ίσο με το μισό του ΦΠΑ που δεν αποδόθηκε. Με τον τρόπο αυτό αναμένεται να βελτιωθεί η εισπραξιμότητα μέρους του ποσού, αλλά κυρίως θα μειωθεί και το ποσό που εγγράφεται ως χρέος από τις παραβάσεις του ΚΒΣ.

Μεταρρύθμιση δημοσίων εσόδων: Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων

Τα επόμενα οκτώ σημεία ρυθμίζουν εκκρεμότητες στη λειτουργία της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων. Η ΑΑΔΕ, που αναφέρθηκε πρώτη φορά τον Μάρτιο του 2016 στον ν. 4389, αποτελεί ουσιαστικά τη μετεξέλιξη της Γενικής Γραμματείας Δημοσίων Εσόδων του υπουργείου Οικονομικών σε ανεξάρτητη αρχή. Πρόκειται για την ανεξάρτητη αρχή που από τον Ιανουάριο του 2017, οπότε άρχισε η λειτουργία της, επιβλέπει και οργανώνει την είσπραξη των εσόδων του κράτους, καθώς και τους φορολογικούς και τελωνειακούς ελέγχους. Η ίδρυση και η λειτουργία της ΑΑΔΕ, που ήταν κεντρικό αντικείμενο διαπραγμάτευσης στην προηγούμενη πρώτη αξιολόγηση, εγκαινιάζει ένα διαφορετικό καθεστώς στην είσπραξη των φόρων για το ελληνικό κράτος. Είναι η πρώτη φορά που οι λειτουργίες αυτές δεν συντονίζονται και δεν ελέγχονται με κανέναν τρόπο από τον εκάστοτε υπουργό Οικονομικών ή από άλλο μέλος της κυβέρνησης, αλλά από μια ανεξάρτητη αρχή. Ο απώτερος στόχος των αλλαγών αυτών είναι ασφαλώς η απο-πολιτικοποίηση του φοροεισπρακτικού μηχανισμού. Το συμβούλιο διοίκησης της ΑΑΔΕ, υπό τον Πρόεδρο της Αρχής Γιώργο Πιτσιλή, σχηματίστηκε με απόφαση του υπουργού Οικονομικών τον Σεπτέμβριο του 2016. Τα μέλη του, όπως και ο Πρόεδρος, έχουν καθορισμένη θητεία τριών έως πέντε ετών.

13.

Ολοκλήρωση της υπογραφής της συμφωνίας σε επίπεδο υπηρεσιών, σε συμφωνία με τους θεσμούς.

Επί της ουσίας αποτελεί τη συμφωνία με την οποία η Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων του υπουργείου Οικονομικών καθίσταται πάροχος τεχνολογίας πληροφορικής και επικοινωνιών της ΑΑΔΕ. Η συμφωνία υπογράφηκε στις 10 Ιανουαρίου 2017, λίγο μετά την έναρξη της λειτουργίας της ΑΑΔΕ.

14.

Ψήφιση νομοθεσίας για την παροχή άμεσου αποτελέσματος αναφορικά με τα έξοδα ταξιδιού και διαμονής των μελών του ΔΣ της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων που δεν μένουν στην Αττική και για τον διεθνή εμπειρογνώμονα που βοηθά το Συμβούλιο.

Πρόκειται επίσης για κενό της προηγούμενης αξιολόγησης, που καλύφτηκε με το άρθρο 51 του ν. 4438 τον Νοέμβριο του 2016. Ως τότε, οι σχετικές με τη λειτουργία της ΑΑΔΕ παρεμβάσεις δεν προέβλεπαν έξοδα διαμονής και μετακίνησης του Συμβουλίου Διοίκησης καθώς και του Πορτογάλου

«διεθνούς εμπειρογνώμονα». Σχετικά με τη θέση του διεθνούς εμπειρογνώμονα: έχει θητεία για τα πέντε πρώτα έτη λειτουργίας της Αρχής -με τη δυνατότητα μίας και μόνης ανανέωσης της θητείας αυτής για ακόμη πέντε χρόνια-, δεν έχει δικαίωμα ψήφου και συμβουλεύει το ΔΣ σε θέματα διεθνών καλών πρακτικών.

15.

Νόμος που ορίζει το ύψος του προϋπολογισμού και από πού θα προέρχεται το κονδύλι.

Ο προϋπολογισμός για τα έξοδα της ΑΑΔΕ ψηφίστηκε ως μέρος του ετήσιου προϋπολογισμού τον προηγούμενο Δεκέμβριο (Ν. 4444/2016). Τα τρέχοντα έξοδα της Αρχής για το 2017 «κόσισαν» στον προϋπολογισμό 212 εκατ. ευρώ. Σε αυτά δεν περιλαμβάνονται τυχόν άλλες επενδύσεις (σε υποδομές, τεχνολογία, κ.λπ.) της ΑΑΔΕ, οι οποίες έχει συμφωνηθεί να χρηματοδοτηθούν με πόρους του ΕΣΠΑ, του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων ή με υπάρχοντα αποθεματικά.

16.

Επιλογή και διορισμός 55 από τους βασικούς μανάτζερ.

Πρόκειται για κινήσεις με στόχο την επαρκή στελέχωση της Αρχής κατά την περίοδο της μετάβασης των αρμοδιοτήτων από την ΓΓΔΕ και πριν από την έναρξη της λειτουργίας της. Οι μανάτζερ πράγματι διορίστηκαν με δεκατρείς διαδοχικές αποφάσεις κατά το διάστημα από τον Οκτώβριο έως τον Δεκέμβριο του 2016.

17.

Η Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων θα υιοθετήσει το στρατηγικό πλάνο έως τον Μάρτιο του 2017.

Το στρατηγικό σχέδιο της ΑΑΔΕ για την τριετία 2017-2020 αναρτήθηκε στο διαδίκτυο στις 24 Μαρτίου. Σε αυτό απαριθμούνται οι πέντε στρατηγικοί στόχοι της Αρχής: η ενίσχυση της φορολογικής συμμόρφωσης, η καταπολέμηση της φοροδιαφυγής και του λαθρεμπορίου, η διευκόλυνση της επιχειρηματικότητας, η «εξωστρεφής, αποτελεσματική και αποδοτική διοίκηση με σεβασμό προς τον πολίτη» καθώς και η «προστασία του κοινωνικού συνόλου».

18.

Οι αρχές θα διασφαλίσουν ότι η Γενική Διεύθυνση Οικονομικών Υπηρεσιών (ΓΔΟΥ) είναι σε πλήρη λειτουργία.

Πρόκειται για μία από τις πέντε γενικές διευθύνσεις εντός της ΑΑΔΕ με αντικείμενο τη διαχείριση του προϋπολογισμού και των προμηθειών της Αρχής. Αυτονόητα, η ομαλή και πλήρης λειτουργία της γενικής διεύθυνσης αυτής, που επιβλέπει ακόμη πέντε διευθύνσεις, είναι απαραίτητη για την απρόσκοπτη λειτουργία ολόκληρης της Αρχής. Στις 24 Ιανουαρίου 2017, περίπου τρεις εβδομάδες μετά την επίσημη έναρξη της λειτουργίας της ΑΑΔΕ, οι ελληνικές αρχές παρουσίασαν στους εκπροσώπους των πιστωτών τις λεπτομέρειες της λειτουργίας της ΓΔΟΥ και έφτασαν σε συμφωνία μαζί τους γι' αυτούς.

19.

Υιοθέτηση της δευτερεύουσας νομοθεσίας που προβλέπει μεταξύ άλλων ότι οι θέσεις των μάντζερ πρέπει να έχουν κυλιόμενο χαρακτήρα.

Το σημείο αυτό υλοποιήθηκε με απόφαση του διοικητή της ΑΑΔΕ (ΔΟΡΓ. Α.1036960). Στη συγκεκριμένη απόφαση ορίζονται θέσεις προϊσταμένων μονάδων και γραφείων της Αρχής, στις οποίες όσοι υπηρετήσουν μία (συνήθως τριετή) θητεία δεν θα μπορούν να ξανακάνουν αίτηση να υπηρετήσουν στις ίδιες θέσεις. Στόχος του κυλιόμενου χαρακτήρα των θέσεων αυτών είναι να μην δημιουργούνται οποιουδήποτε είδους σχέσεις εξάρτησης μεταξύ των προϊσταμένων και του συνεργαζόμενου προσωπικού, των φορολογούμενων ή των εμπόρων. Ανάμεσα στις θέσεις με κυλιόμενο χαρακτήρα βρίσκονται εκείνες των επικεφαλής σε συγκεκριμένες εφορίες και τελωνεία, π.χ. οι θέσεις προϊσταμένου στη ΔΟΥ ΦΑΕ Αθηνών, στη ΔΟΥ Πλοίων και στο Β΄ Τελωνείο Εξαγωγών - Εισαγωγών Αττικής.

20.

Η Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων θα υιοθετήσει ένα επιχειρησιακό σχέδιο.

Επί της ουσίας το επιχειρησιακό σχέδιο αυτό, που δημοσιεύτηκε τον Μάιο του 2017, εξειδικεύει τους πέντε στρατηγικούς στόχους της ΑΑΔΕ (όπως είχαν οριστεί δυο μήνες νωρίτερα, στο τριετές «Στρατηγικό πλάνο», βλ., σημείο #17) σε συγκεκριμένες δράσεις και μεταρρυθμίσεις. Ανάμεσά τους είναι η ενσωμάτωση των ασφαλιστικών εισφορών στο σύστημα οφειλών της εφορίας έως το τέλος του 2018, η δημιουργία του Περιουσιολογίου έως τον Μάρτιο του 2019, η προώθηση των ηλεκτρονικών πληρωμών των οφειλών έως το τέλος του 2017 και η προμήθεια νέων μέσων δίωξης (π.χ. γεφυροπλάστιγγες, σκύλοι ανιχνευτές, κ.λπ.) για τα τελωνεία.

Βελτίωση συμμόρφωσης

21. **Υιοθέτηση σχεδίου για αύξηση της φορολογικής συμμόρφωσης, συμπεριλαμβανομένων και μέτρων για τη βελτίωση της συμμόρφωσης σε επίπεδο διατύπωσης και της συμμόρφωσης σε επίπεδο πληρωμών.**

Πρόκειται για μη δημοσιευμένο σχέδιο που συμφωνήθηκε στις 20 Μαρτίου 2017 και περιλαμβάνει συγκεκριμένα μέτρα για τη βελτίωση της φορολογικής συμμόρφωσης. Σύμφωνα με τη σχετική φημολογία, ανάμεσα στις δράσεις που έχουν ενταχθεί σε αυτό το λεπτομερές (“fully-fledged”) πλάνο είναι η κατάργηση του καθεστώτος των διαδοχικών παρατάσεων των προθεσμιών υποβολής φορολογικών δηλώσεων και η ευρύτερη χρήση των κατασχέσεων από τους τραπεζικούς λογαριασμούς του οφειλέτη.

22. **Ψήφιση νομοθεσίας για την προώθηση και διευκόλυνση της χρήσης ηλεκτρονικών πληρωμών.**

Πρόκειται για αρκετά γνωστές ρυθμίσεις που ψηφίστηκαν με τον ν. 4446 τον Δεκέμβριο του 2016. Αφενός, ο νόμος αυτός (μαζί με δευτερογενή νομοθεσία που ήλθε αργότερα) επέβαλε σε όλους τους επαγγελματίες να εγκαταστήσουν τερματικό POS για να δέχονται πληρωμές με κάρτες. Ακόμη, ο ίδιος νόμος έθεσε όρια στο ποσοστό των συναλλαγών που ένας φορολογούμενος οφείλει να κάνει με κάρτες, προκειμένου να μην πληρώσει αυξημένο φόρο εισοδήματος, ανάλογα και με το εισόδημά του. Τα όρια αυτά είναι ήδη σε ισχύ για τις συναλλαγές του 2017. Για παράδειγμα, ένας φορολογούμενος με εισόδημα 20.000 ευρώ το 2017 οφείλει να έχει πληρώσει 3.000 ευρώ των δαπανών του ηλεκτρονικά μέσα στο ίδιο έτος, διαφορετικά θα πληρώσει φόρο υψηλότερο κατά το 22% του ποσού της διαφοράς του ποσού των ηλεκτρονικών συναλλαγών που έκανε με αυτό που «θα έπρεπε» να έχει κάνει. Αν π.χ. δεν έκανε καμία ηλεκτρονική συναλλαγή, θα πληρώσει φόρο υψηλότερο κατά 660 ευρώ. Τα μέτρα αυτά έχουν ως στόχο την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής και κυρίως τη βελτίωση της εισπραξιμότητας του ΦΠΑ. Μελέτη της Τράπεζας της Ελλάδος έχει δείξει ότι αύξηση κατά 1% στην ιδιωτική καταναλωτική δαπάνη που αντιστοιχεί εξ ολοκλήρου σε πλαστικό χρήμα οδηγεί σε αύξηση των εσόδων από τον ΦΠΑ για το κράτος κατά περίπου 1% το πρώτο έτος, και μακροπρόθεσμα το ποσοστό αυτό εξαπλασιάζεται.

Καταπολέμηση φοροαποφυγής

23.

Δημιουργία εγγράφου πολιτικής για τη διευκρίνιση των βασικών αξόνων και του χρονοδιαγράμματος της μεταρρύθμισης με σκοπό τη βελτίωση του μοντέλου συνεργασίας ανάμεσα στη δικαιοσύνη, και ιδίως τους οικονομικούς εισαγγελείς, και τη φορολογική διοίκηση προκειμένου να καταπολεμηθούν οι υψηλού προφίλ φορολογικές απάτες.

Πρόκειται για δεσμευτικό έγγραφο πολιτικής που πράγματι έχει συνταχτεί και συμφωνηθεί μεταξύ της ΑΑΔΕ και του υπουργείου Δικαιοσύνης. Το έγγραφο αυτό καθορίζει το πλαίσιο συνεργασίας της Ανεξάρτητης Αρχής με τους οικονομικούς εισαγγελείς, ειδικότερα στο θέμα των εισαγγελικών παραγγελιών φορολογικών ελέγχων προς την ΑΑΔΕ.

Προκειμένου να συλληθούν τα στοιχεία που θα στοιχειοθετήσουν ένα οικονομικό έγκλημα, οι εισαγγελείς στέλνουν τις λεγόμενες «παραγγελίες» προς τις φορολογικές αρχές για τη διενέργεια φορολογικών ελέγχων και για τη σύνταξη του σχετικού πορίσματος. Ωστόσο, σε αρκετές περιπτώσεις μέχρι τώρα οι εισαγγελείς έστελναν μαζικές παραγγελίες χωρίς πάντοτε να διευκρινίζουν το αδίκημα για το οποίο γίνονταν οι έλεγχοι. Για παράδειγμα, μπορεί να ζητούσαν από τη φορολογική διοίκηση «να ελεγχθούν όλοι οι διευθυντές νοσοκομείων από το 2004 κι έπειτα». Το αποτέλεσμα ήταν συχνά να κατακλύζεται η ΑΑΔΕ από τέτοιου είδους αιτήματα και να μην μπορεί να εφαρμοστεί το εσωτερικό της σύστημα ανάλυσης κινδύνου και προτεραιοποίησης των υποθέσεων. Αυτό είναι και το πρόβλημα που κλήθηκε να αντιμετωπίσει το συγκεκριμένο έγγραφο. Τα σημεία #24 έως #26 που ακολουθούν απορρέουν από το συγκεκριμένο έγγραφο και νομοθετήθηκαν με το πολυνομοσχέδιο του Μαΐου 2017.

24.

Υιοθέτηση νομοθεσίας που καθιστά τις δυνατότητες του οικονομικού εισαγγελέα σύμφωνες με την ανεξαρτησία της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων.

Πρόκειται για ρύθμιση που πραγματοποιήθηκε με το άρθρο 63 του πολυνομοσχεδίου του Μαΐου, το οποίο, μεταξύ άλλων, αναφέρει ότι οι οικονομικοί εισαγγελείς θα μπορούν, για τις ανάγκες του έργου τους, να αποστέλλουν παραγγελίες στο ΣΔΟΕ (που διοικητικά βρίσκεται εκτός ΑΑΔΕ), στην Οικονομική Αστυνομία και μόνο σε συγκεκριμένα στελέχη της ΑΑΔΕ.

25.

Υιοθέτηση νομοθεσίας που επιτρέπει στους εισαγγελείς να στέλνουν πληροφορίες στη φορολογική διοίκηση ως απλή πληροφορία χωρίς δεσμευτικό αποτέλεσμα, αφήνοντας στη φορολογική διοίκηση τη διακριτική ευχέρεια να διαχειρίζεται την πληροφορία.

Το σημείο αυτό ρυθμίστηκε με το άρθρο 64 του πολυνομοσχεδίου του Μαΐου 2017, που ορίζει το πλαίσιο στο οποίο μπορούν να ανταλλάσσουν πληροφορίες οι οικονομικοί εισαγγελείς και η ΑΑΔΕ. Πλέον, οι εισαγγελείς μπορούν να αποστέλλουν έγγραφα και άλλα αποδεικτικά μέσα στην ΑΑΔΕ όχι με τη μορφή της παραγγελίας, αλλά ως στοιχεία που θα ενταχθούν και θα αξιοποιηθούν στο εσωτερικό πλαίσιο του συστήματος ανάλυσης κινδύνου και προτεραιοποίησης της Αρχής.

26.

Οι Αρχές θα υιοθετήσουν νομοθεσία που θα εμποδίζει τη φορολογική διοίκηση και το προσωπικό της να εφαρμόζει ελέγχους και να κάνει έρευνες με εντολή των εισαγγελέων.

Ρυθμίστηκε επίσης με το άρθρο 63 του πολυνομοσχεδίου του Μαΐου, ως συνέχεια του σημείου #24. Ο λόγος πίσω από αυτό το μέτρο είναι αυτός που περιγράψαμε στο σημείο #23: Το ότι η διοίκηση «μπούκωνε» με υπερβολικά μεγάλο αριθμό αιτημάτων για ελέγχους, με αποτέλεσμα η διαδικασία να είναι αναποτελεσματική.

Τελωνεία και καταπολέμηση του λαθρεμπορίου

27. Υιοθέτηση της στρατηγικής κατά του λαθρεμπορίου προϊόντων που υπόκεινται σε ειδικούς φόρους κατανάλωσης

Πρόκειται για έγγραφο πολιτικής για την καταπολέμηση του λαθρεμπορίου των καπνών, των αλκοολούχων ποτών και των καυσίμων, κατ' αντιστοιχία με εκείνο για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής (βλ., σημείο #23). Από το έγγραφο αυτό, που δεν είναι δημοσιευμένο αλλά έχει συμφωνηθεί με τους θεσμούς από τον Νοέμβριο του 2016, απορρέουν συγκεκριμένο σχέδιο δράσης και το αντίστοιχο χρονοδιάγραμμα υλοποίησης. Κατ' αυτόν τον τρόπο οι αρχές και οι εκπρόσωποι των πιστωτών θα μπορούν να παρακολουθούν την εξέλιξη του έργου. Είναι γνωστό ότι το πρόβλημα του λαθρεμπορίου των συγκεκριμένων ειδών έχει λάβει ανησυχητικές διαστάσεις τα τελευταία χρόνια. Σύμφωνα με μελέτη της ACNielsen του 2013 υπολογίστηκε ότι το 19,5% των τσιγάρων στην αγορά ήταν παράνομα. Αντίστοιχα, μελέτη του IOBE του 2013 υπολόγισε την ποσότητα του λαθρεμπορίου αλκοόλ σε 8,2 εκατ. φιάλες για το 2012. Τέλος, μελέτη της ΓΣΕΒΕΕ του 2015 υπολόγισε ότι περί το 10% της βενζίνης και του πετρελαίου στην αγορά είναι νοθευμένο.

28. Δημιουργία σχεδίου δράσης για την εφαρμογή ενός οδικού χάρτη διευκόλυνσης του εμπορίου.

Πρόκειται για ένα επίσης αδημοσίευτο στο σύνολό του σχέδιο δράσης, το οποίο συνέταξαν οι ελληνικές αρχές και στο οποίο συμφώνησαν οι πιστωτές τον Μάιο. Το σχέδιο αυτό απορρέει από τον «Οδικό χάρτη για τη διευκόλυνση του εμπορίου» για την τετραετία 2016-2020 που έχουν συντάξει οι ελληνικές αρχές και που επικαιροποιείται τακτικά. Οι βασικοί στόχοι του «Οδικού χάρτη» είναι η απλοποίηση των προ-τελωνειακών διαδικασιών έως το 2018, προκειμένου να προχωρούν ομαλά οι εξαγωγές, η αύξηση της ανταλλαγής πληροφοριών και δεδομένων μεταξύ των τελωνείων και άλλων υπηρεσιών, η καθιέρωση της Εθνικής Ενιαίας Θυρίδας (ηλεκτρονική πλατφόρμα όπου οι εισαγωγείς-εξαγωγείς καταχωρίζουν μια φορά τα στοιχεία τους) καθώς και η ευθυγράμμιση με καλές πρακτικές διεξαγωγής ελέγχων. Ο «Οδικός Χάρτης» περιλαμβάνει επίσης 21 συγκεκριμένες δράσεις προς αυτές τις κατευθύνσεις, π.χ. η διασύνδεση των τελωνείων με τα ταχυδρομεία ή η καθιέρωση του θεσμού του «εμπόρου για συγκεκριμένα προϊόντα».

29.

Δημιουργία χρονοδιαγράμματος για την πλήρη στελέκωση και εξοπλισμό για όλες τις κινητές μονάδες έως τον Ιούνιο του 2017 το αργότερο.

Καθώς, για λόγους διευκόλυνσης των εξαγωγών (βλ., σημείο #28), η τάση είναι να διεξάγονται λιγότεροι έλεγχοι πριν από τον εκτελωνισμό, οι προσπάθειες των αρχών για την πάταξη του λαθρεμπορίου επικεντρώνονται στους ελέγχους μετά τον εκτελωνισμό, δηλαδή στα εμπορεύματα που «μπαίνουν» στη χώρα. Οι δέκα Κινητές Ομάδες Ελέγχου ιδρύθηκαν το 2015 και ανήκουν σε δέκα κεντρικά τελωνεία της χώρας. Διεξάγουν δειγματοληπτικά ελέγχους τόσο στα σύνορα όσο και στους οδικούς άξονες της χώρας. Ωστόσο, παραμένουν υποστελεχωμένες και χωρίς τον απαραίτητο εξοπλισμό. Στο σημείο αυτό ζητείται ακριβές χρονοδιάγραμμα (το οποίο συμφωνήθηκε τον Ιούλιο) για την κάλυψη των κενών θέσεων καθώς και για άλλα θέματα της λειτουργίας τους, όπως την καθιέρωση ενός συστήματος ανάλυσης κινδύνου, σύμφωνα με το οποίο θα λειτουργούν -δηλαδή θα προβαίνουν σε στοχευμένους ελέγχους- και ενός αντίστοιχου συστήματος ανταλλαγής πληροφοριών με πρεσβείες και άλλους διεθνείς φορείς.

30.

Διασφάλιση ότι το μητρώο των αυτοαπασχολούμενων συνεισφερόμενων θα έχει πλήρως δοκιμαστεί και θα λειτουργεί από τον Ιανουάριο του 2017.

Πρόκειται για τη μεταφορά του μητρώου, της βάσης δεδομένων και του συστήματος απόδοσης των ασφαλιστικών εισφορών του πρώην ΟΑΕΕ στην ηλεκτρονική πλατφόρμα του ενιαίου ασφαλιστικού ταμείου (ΕΦΚΑ) που προέκυψε μετά τη συγχώνευση των περισσότερων ταμείων, με τον γνωστό «νόμο Κατρούγκαλου» το 2016. Το προαπαιτούμενο αυτό δεν θεωρήθηκε ότι έχει εκπληρωθεί παρά μόνο στις 23 Μαρτίου 2017, οπότε συνέβη η χρέωση των ασφαλιστικών εισφορών επαγγελματιών και αυτοαπασχολούμενων στον νέο φορέα, με το νέο σύστημα, ταυτόχρονα για τους μήνες Ιανουάριο και Φεβρουάριο. Η «επιμονή» αυτή στις ασφαλιστικές εισφορές, ειδικά των επαγγελματιών, έχει σχέση με τη χαμηλή εισπραξιμότητά τους. Σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία, το 2016 οι Έλληνες αυτοαπασχολούμενοι εξόφλησαν κατά μέσο όρο λιγότερο από το 50% των εισφορών τους. Ασφαλώς, αντίστοιχου μεγέθους πρόβλημα είναι και τα συσσωρευμένα χρέη στον πρώην ΟΑΕΕ.

31.

Παρουσίαση μεσοπρόθεσμου σχεδίου δράσης, το οποίο θα περιλαμβάνει τη συμμόρφωση με την ευρωπαϊκή οδηγία για την καταπολέμηση των καθυστερήσεων πληρωμών στις εμπορικές συναλλαγές.

Το εν λόγω σχέδιο δράσης, το οποίο συμφωνήθηκε δυο μέρες πριν από το Eurogroup του Μαΐου του 2017, ορίζει τις κινήσεις που θα γίνουν για τη συμμόρφωση της Ελλάδας με την οδηγία 2011/7/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Η οδηγία αυτή ορίζει ένα κοινό ευρωπαϊκό πλαίσιο για την καταπολέμηση των καθυστερήσεων πληρωμών μεταξύ επιχειρήσεων ή μεταξύ δημοσίου και επιχειρήσεων. Πρόκειται για ένα πρόβλημα που πλήττει κυρίως τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Εκεί, άλλωστε, όταν μια πληρωμή δεν έρχεται στην ώρα της, η έλλειψη των χρημάτων αυτών γίνεται ιδιαίτερα αισθητή στον προγραμματισμό και στη βιωσιμότητα της επιχείρησης, ιδίως σε περίοδο οικονομικής κρίσης.

Στην Ελλάδα οι οφειλές του δημοσίου προς ιδιώτες ξεπέρασαν τα 6,4 δισ. ευρώ τον Ιούνιο του 2017. Περίπου οι μισές από αυτές, κοντά στα 3 δισ., αποτελούν χρέη του ΕΟΠΥΥ προς ιδιώτες, κυρίως προς γιατρούς και κλινικές. Το μεσοπρόθεσμο πλάνο για τις καθυστερήσεις πληρωμών που συμφωνήθηκε με το Μνημόνιο επιχειρεί να αποφορτίσει το πρόβλημα.

Ως γνωστόν, ο ΕΟΠΥΥ με την έναρξη της λειτουργίας του το 2012 απορρόφησε το σκέλος της ιατρικής περίθαλψης του ΙΚΑ και άλλων ταμείων και ασφαλώς κληρονόμησε και τα αντίστοιχα χρέη. Το ασφαλιστικό σκέλος παρέμεινε στα ταμεία, τα οποία απέδιδαν στον ΕΟΠΥΥ το αντίστοιχο ποσοστό από τα έσοδα, δηλαδή από τις ασφαλιστικές εισφορές. Ωστόσο, λόγω γραφειοκρατικών προβλημάτων, με την ενοποίηση των Ταμείων από την αρχή του 2017 και μέχρι το τέλος του Μαΐου δεν είχε βρεθεί τρόπος να αποδίδονται τα έσοδα του Ενιαίου πλέον Φορέα, του ΕΦΚΑ, στον ΕΟΠΥΥ. Κατ' αυτόν τον τρόπο, εκτοξεύτηκε εκ νέου το ποσό των ληξιπρόθεσμων οφειλών του Οργανισμού προς ιδιώτες.

Μετά την κατάρτιση του μεσοπρόθεσμου σχεδίου άνοιξε ειδικός λογαριασμός στην Τράπεζα της Ελλάδος, όπου στις 5, 15 και 25 του κάθε μήνα αποδίδονται από τον ΕΦΚΑ οι εισφορές προς τον ΕΟΠΥΥ. Η λύση αυτή είναι προσωρινή, μέχρι η Ελλάδα να συνενώσει τους τραπεζικούς λογαριασμούς της οικονομικής της διοίκησης σε έναν «Ενιαίο Λογαριασμό Θεσαυροφυλακίου» και να απλοποιηθούν αισθητά πολλά αντίστοιχα προβλήματα. Πρόκειται για μια διαδικασία που επίσης έχει αρχίσει.

32.

Οι αρχές θα τροποποιήσουν την εθνική νομοθεσία που ενσωματώνει το Δημοσιονομικό Σύμφωνο, ούτως ώστε να διασφαλιστεί ότι το Δημοσιονομικό Συμβούλιο θα έχει την αρμοδιότητα να εξετάζει εάν το κάθε προσχέδιο προϋπολογισμού εναρμονίζεται πλήρως με τη Συνθήκη για τη σταθερότητα, τον συντονισμό και τη διακυβέρνηση.

Το Δημοσιονομικό Συμβούλιο είναι μια Ανεξάρτητη Διοικητική Αρχή που ιδρύθηκε το 2014. Είναι επιφορτισμένο με το να ελέγχει τον προϋπολογισμό και την εκτέλεσή του και να εκδίδει σχετικές εκθέσεις. Με αυτό το μέτρο το Συμβούλιο αναλαμβάνει την παρακολούθηση της συμμόρφωσης του προϋπολογισμού με τη Συνθήκη για τη σταθερότητα, τον συντονισμό και τη διακυβέρνηση μεταξύ των χωρών της ευρωζώνης. Η Συνθήκη αυτή, που υπογράφηκε τον Μάρτιο του 2012 στις Βρυξέλλες, αποτελεί μια «ενισχυμένη» μορφή του Συμφώνου Σταθερότητας της ΕΕ και επιβάλλει αρκετά αυστηρούς δημοσιονομικούς κανόνες για τις χώρες της ζώνης του ευρώ. Ο βασικός στόχος είναι τα όποια ελλείμματα των χωρών να μην ξεπερνούν το 3% του ΑΕΠ, ενώ η συνθήκη ζητά από τις χώρες με δημόσιο χρέος άνω του 60% του ΑΕΠ να λάβουν άμεσα μέτρα για τον περιορισμό του.

Δημόσιες προμήθειες

33.

Θα τεθεί σε ισχύ νέο, κεντρικά οργανωμένο, πρόγραμμα προμηθειών για τις ανάγκες του 2017

Πρόκειται για την αναμόρφωση των διαδικασιών που ισχύουν για τις προμήθειες του δημοσίου σε ένα κεντρικό, πλήρως ηλεκτρονικοποιημένο σύστημα. Υπεύθυνος φορέας για την πραγματοποίηση και την επίβλεψη της λειτουργίας του είναι η Γενική Γραμματεία Εμπορίου στο υπουργείο Οικονομίας. Το σχέδιο για το νέο αυτό σύστημα κατατέθηκε τον Οκτώβριο του 2016 και τον Ιανουάριο και τον Μάρτιο του 2017 εκδόθηκαν οι πρώτες δυο υπουργικές αποφάσεις για την εφαρμογή του, η οποία ξεκίνησε το φθινόπωρο του 2017. Το σύστημα αυτό προβλέπει για πρώτη φορά συμφωνίες-πλαίσια με τους προμηθευτές, δηλαδή συνολικότερες συμφωνίες για προμήθειες ειδών για ορισμένο χρονικό διάστημα με καθορισμένη τιμή. Εκτός από τις προμήθειες των σωμάτων ασφαλείας, πού, ούτως ή άλλως εξαιρούνται από τις σχετικές διαδικασίες, προς το παρόν μένουν εκτός του συστήματος αυτού και οι προμήθειες ιατρικών υλικών (βλ., σημείο #45).

34.

Υιοθέτηση της στρατηγικής για δημόσιες προμήθειες με σκοπό την εφαρμογή του σχεδίου δράσης της.

Πρόκειται για την Εθνική Στρατηγική για τις δημόσιες συμβάσεις και προμήθειες 2016-2020, η οποία συντάχθηκε από την Ενιαία Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Συμβάσεων και υιοθετήθηκε από το Κυβερνητικό Συμβούλιο Οικονομικής Πολιτικής τον Ιανουάριο. Επί της ουσίας πρόκειται ένα λεπτομερές Σχέδιο Δράσης, με συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα για την πλήρη αναμόρφωση του τρόπου με τον οποίο συνάπτονται οι δημόσιες συμβάσεις, μέρος του οποίου είναι το προηγούμενο σημείο. Η «Εθνική Στρατηγική» καλύπτει νομοθετικές παρεμβάσεις, χαρτογράφηση των φορέων που συνάπτουν δημόσιες συμβάσεις, υποστήριξη νέων τεχνικών, αναπτυξιακά μέτρα (υποστήριξη καινοτομίας, «πράσινες» συμβάσεις, κ.ά.), εξορθολογισμό των δομών που διαχειρίζονται δημόσιες συμβάσεις μέσω της ομαδοποίησής τους. Ιδιαίτερη αναφορά γίνεται στο ζήτημα των διοικητικών ή δικαστικών προσφυγών κατά αποτελεσμάτων διαγωνισμών του δημοσίου, καθώς πρόκειται για διαδικασίες που μπορούν να καθυστερήσουν κατά πολύ την εκτέλεση του όποιου αποτελέσματος. Η Εθνική Στρατηγική ενσωματώνει σε μεγάλο βαθμό ήδη υπάρχουσα κοινοτική νομοθεσία καθώς και πολλές προτάσεις του ΟΟΣΑ για τις δημόσιες συμβάσεις. Ο στόχος είναι η ρύθμιση,

ο εξορθολογισμός και η εξυγίανση ενός «κακόφημου» πεδίου, όπως αυτό των δημοσίων συμβάσεων που συχνά έχουν χρησιμοποιηθεί πελατειακά.

35.

Οι ελληνικές αρχές θα λάβουν τα αναγκαία μέτρα με σκοπό να διασφαλίσουν τη λειτουργία του νέου Κεντρικού Ηλεκτρονικού Μητρώου Δημοσίων Συμβάσεων (ΚΗΜΔΗΣ).

Το ΚΗΜΔΗΣ θεσπίστηκε το 2011, αλλά άρχισε να λειτουργεί μόλις τον Φεβρουάριο του 2013. Πρόκειται για ένα διαδικτυακό μητρώο, στο οποίο δημοσιεύονται προκηρύξεις διαγωνισμών και καταχωρίσεις προσφορών για τις προμήθειες του δημοσίου. Από το καλοκαίρι του 2015 έχει αρχίσει μια διαδικασία επέκτασης και ανασχεδιασμού του ΚΗΜΔΗΣ. Η λειτουργία του μητρώου αναβαθμίστηκε με τον ν. 4412 και επεκτάθηκε με το πολυνομοσχέδιο του Μαΐου 2017, ενώ η λειτουργία της νέας του μορφής εγκαινιάστηκε τον Ιούνιο. Η εισαγωγή του ΚΗΜΔΗΣ αποτέλεσε ουσιαστικά την πρώτη φορά που κατέστη δυνατό να υπάρχει κεντρική εποπτεία των αναγκών των φορέων του Δημοσίου. Γι' αυτό και έγινε γνωστό ως «η "Διαύγεια" των δημοσίων συμβάσεων».

Βιώσιμη κοινωνική πρόνοια: Συντάξεις

36.

Με την προοπτική να καταργηθεί σταδιακά το επίδομα κοινωνικής αλληλεγγύης συνταξιούχων (ΕΚΑΣ), υιοθέτηση των υπουργικών αποφάσεων για τους κανονισμούς καταβολής για το 2017.

Πρόκειται για το γνωστό Επίδομα Κοινωνικής Αλληλεγγύης Συνταξιούχων, που θεσπίστηκε το 1996 και χορηγείται σε χαμηλοσυνταξιούχους και σε συνταξιούχους με αναπηρία. Ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια, το ΕΚΑΣ έχει προκαλέσει αρκετές συζητήσεις για την ίδια τη φύση του: κατά πόσο πρέπει να είναι μέρος της σύνταξης του δικαιούχου ή κατά πόσο αποτελεί κοινωνικό επίδομα που θα έπρεπε να διατίθεται με άλλα κριτήρια. Σε κάθε περίπτωση, μετά την υπογραφή του τρίτου Μνημονίου το καλοκαίρι του 2015, συμφωνήθηκε η σταδιακή κατάργηση του ΕΚΑΣ. Προς αυτή την κατεύθυνση κινούνται οι πρόσφατες μειώσεις το 2017. Οι νέες προϋποθέσεις για τους δικαιούχους του επιδόματος περιγράφονται σε ΚΥΑ του υφυπουργού εργασίας και του αναπληρωτή υπουργού οικονομικών στις 14 Δεκεμβρίου του 2016. Το σημείο αυτό ουσιαστικά ζητά τη σύνταξη αυτής της Κοινής Υπουργικής Απόφασης. Ο στόχος είναι η πλήρης κατάργηση του επιδόματος από το 2019.

37.

Για την πλήρη εφαρμογή της συνταξιοδοτικής μεταρρύθμισης που έχει νομοθετηθεί ως προαπαιτούμενο για την πρώτη αξιολόγηση, υιοθέτηση όλων των αναγκαίων εγκυκλίων που σχετίζονται με τα άρθρα 7, 8, 12, 13 και 28 και των υπουργικών αποφάσεων (που σχετίζονται με τα άρθρα 5.4, 18.11, 38.8, 38.10, 39.2, 39.18, 40.12, 43.2, 45.5, 73.1, 57, 70.3, 73.2, 80, 81.1, 81.3, 83.1, 86, 87, και 92.4 στον Νόμο 4387/16).

Πρόκειται για δευτερογενή νομοθεσία προς την πλήρη εφαρμογή του ν. 4387, του γνωστού «νόμου Κατρούγκαλου». Η δευτερογενής αυτή νομοθεσία, αν και έχει προχωρήσει στην πλειοψηφία της, δεν έχει ακόμη ολοκληρωθεί. Οι παραπάνω εκκρεμότητες, που σχετίζονται με τη διοικητική διάρθρωση και με τη διαχείριση της περιουσίας του ΕΦΚΑ, αναμένεται να αποτελέσουν αντικείμενο και της τρίτης αξιολόγησης.

38.

Τροποποίηση της συνταξιοδοτικής νομοθεσίας έτσι ώστε, αρχής γινομένης από τον Ιανουάριο του 2018, η βάση συνεισφοράς από τους αυτοαπασχολούμενους να θεωρούνται τα ακαθάριστα κέρδη προ συνεισφοράς κοινωνικής ασφάλισης του προηγούμενου έτους. Η βάση συνεισφοράς μειώθηκε προσωρινά 15% το 2018, χωρίς να υπάρξει άλλη μείωση.

Πρόκειται επί της ουσίας για αύξηση των ασφαλιστικών εισφορών για τους επαγγελματίες. Σύμφωνα με το νέο καθεστώς, που θα ισχύσει από την αρχή του 2018, το ύψος των εισφορών θα υπολογίζεται με βάση το ακαθάριστο ποσό των εσόδων τους το προηγούμενο έτος, και όχι με βάση το καθαρό όπως συμβαίνει σήμερα. Καθώς, το ακαθάριστο ποσό είναι μοιραία υψηλότερο από το καθαρό, έτσι και οι εισφορές θα αυξηθούν σημαντικά για πολλούς αυτοαπασχολούμενους. Ωστόσο, για να εξισορροπηθεί η αύξηση έχει προβλεφθεί μείωση του ύψους των εισφορών κατά 15% για το ίδιο έτος, η οποία όμως θα πάψει να ισχύει το 2019.

39.

Δημοσίευση της μηνιαίας έκθεσης ενιαίου συστήματος ελέγχου και πληρωμών συντάξεων «Ηλιος».

Οι μηνιαίες εκθέσεις του συστήματος «Ηλιος» άρχισαν να καταρτίζονται από τον Μάιο του 2013. Στις δημοσιευμένες αυτές εκθέσεις παρουσιάζονται με μεγάλη λεπτομέρεια τα μεγέθη που αφορούν την καταβολή των συντάξεων, το ύψος των συντάξεων που καταβλήθηκαν, το είδος τους καθώς και άλλα χαρακτηριστικά των συνταξιούχων (φύλο, ηλικία, κ.λπ.). Η τελευταία έκθεση είχε δημοσιευτεί τον Νοέμβριο του 2015 και αφορούσε τον Ιούλιο του ίδιου έτους. Πλέον, αφού επανακαθορίστηκε το μοντέλο με το οποίο υπολογίζονται τα σχετικά στοιχεία, εντός του Μαΐου 2017 δημοσιεύτηκαν οι εκθέσεις αυτές για τους μήνες Οκτώβριο, Νοέμβριο και Δεκέμβριο του 2016 καθώς και Ιανουάριο και Φεβρουάριο του 2017. Πλέον, έχουν δημοσιευτεί όλες οι νέες εκθέσεις από τον Αύγουστο του 2015 ως και τον Αύγουστο του 2017.

40.

Η συγχώνευση των ταμείων κοινωνικής ασφάλισης στον ΕΦΚΑ θα οδηγήσει σε σημαντικά έσοδα και μέσω της μείωσης του προσωπικού.

Το σημείο αυτό αναφέρεται σε μη δημοσιευμένο σχέδιο δράσης (action plan) με θέμα την εισροή εσόδων και την εξοικονόμηση πόρων από τη συνένωση των ασφαλιστικών ταμείων που σχημάτισαν τον ΕΦΚΑ. Το έγγραφο αυτό τελικά έγινε δεκτό από τους πιστωτές στις 28 Απριλίου 2017. Σύμφωνα με πληροφορίες, το περιεχόμενό του έχει σχέση με την πιθανή αξιοποίηση της περιουσίας του ΕΦΚΑ ύψους 10 δισ. ευρώ, αλλά και με τη μείωση του προσωπικού του φορέα, μέσω συνταξιοδοτήσεων και αξιοποίησης του προγράμματος κινητικότητας.

41.

Επανυπολογισμός και επεξεργασία των αιτήσεων συνταξιοδότησης με βάση τους νέους κανονισμούς (Νόμος 4387/2016).

Ανάμεσα στο διάστημα που ψηφίστηκε και τέθηκε σε ισχύ ο «νόμος Κατρούγκαλου» και σε εκείνο που υπήρχε η ελάχιστη υποδομή να εφαρμοστεί, δηλαδή από τις 13 Μαΐου ως το τέλος του Δεκεμβρίου 2016, υπήρχε ένα «κενό αέρος». Οι αιτήσεις συνταξιοδότησης που κατατέθηκαν σε αυτό το διάστημα (αλλά και κάποιες αργότερα) έμειναν μετέωρες, χωρίς να είναι δυνατό να τις επεξεργαστεί κάποιος. Επί της ουσίας αυτό το σημείο ζητά το 10% εξ αυτών να έχει υπολογιστεί και πλήρως επεξεργαστεί (ώστε να μπορεί και να καταβληθεί το σχετικό ποσό) έως το τέλος Ιουνίου. Οι ελληνικές αρχές είχαν επεξεργαστεί πλήρως το 6% ως το τέλος του Μαΐου. Ο στόχος αναθεωρείται με την πάροδο του χρόνου.

42.

Εκλογίκευση των δαπανών στον τομέα υγειονομικής περίθαλψης. Υιοθέτηση οροφής clawback.

Το clawback είναι επί της ουσίας μια «οροφή» στις δαπάνες που μπορεί να κάνει ένα κράτος σε έναν συγκεκριμένο τομέα. Όταν οι δαπάνες αυτές ξεπεράσουν ένα συγκεκριμένο όριο, τότε το κράτος ζητά πίσω τη διαφορά από την αγορά. Στην Ελλάδα, το clawback εφαρμόζεται στον τομέα της υγείας. Πρώτα, εφαρμόστηκε στη μηνιαία φαρμακευτική δαπάνη (δηλαδή στη συμμετοχή του κράτους στα εξωνοσοκομειακά φάρμακα) το 2012, οπότε η οροφή τέθηκε στο 1/12 του σχετικού προϋπολογισμού. Αν οι δαπάνες ξεπεράσουν το ποσό αυτό, τότε οι φαρμακευτικές επιχειρήσεις οφείλουν (σύμφωνα με μια σειρά παραγόντων που καθορίζουν τη συμμετοχή της κάθε επιχείρησης) να καταθέσουν τη διαφορά σε λογαριασμό του δημοσίου. Έναν χρόνο αργότερα, η εφαρμογή επεκτάθηκε στα διαγνωστικά κέντρα, όπου η «οροφή» καθορίζεται με τριμηνιαία ή εξαμηνιαία απόφαση του υπουργού Υγείας. Το 2015 επεκτάθηκε και στην ενδονοσοκομειακή φαρμακευτική δαπάνη, χωρίς όμως να εξειδικευτούν περαιτέρω οι στόχοι και η διαδικασία. Αυτό συνέβη στο πλαίσιο της δεύτερης αξιολόγησης με τον ν. 4447 του 2016. Για το 2017 η «οροφή» στα νοσοκομειακά φάρμακα ορίστηκε στα 550 εκατ. ευρώ και για το 2018 στα 530 εκατ. ευρώ.

43.

Υιοθέτηση σε συμφωνία με τους θεσμούς διαρθρωτικών μέτρων που περιλαμβάνουν δαπάνες για διαγνωστικά κέντρα, φαρμακευτικά και ιδιωτικές κλινικές και άλλα έξοδα στον προϋπολογισμό του ΕΟΠΥΥ που δεν καλύπτονται από το clawback.

Το σημείο αυτό αναφέρεται σε 12 άρθρα, στο κεφάλαιο Ζ του πολυνομοσχεδίου του Μαΐου (ν. 4472) που ρυθμίζουν αρκετά τεχνικά θέματα στον χώρο της υγείας, όπως ο υπολογισμός της συμμετοχής στα φάρμακα, η αδειοδότηση των διαγνωστικών κέντρων, κ.ά. Πρόκειται για εξοικονόμηση δαπανών που δεν σχετίζεται με το clawback.

44.

Πραγματοποίηση ελέγχων τακτικών και ελέγχων clawbacks.

Πρόκειται για λογιστικούς ελέγχους ώστε να καθοριστούν, να βεβαιωθούν και να εισπραχθούν ανεξόφλητες ληξιπρόθεσμες οφειλές από το clawback (βλ. Σημείο #42) στη φαρμακευτική δαπάνη και σε κλινικές/διαγνωστικά κέντρα, από την περίοδο 2013-2015. Η είσπραξη γίνεται σταδιακά τον καιρό που γράφονται αυτές οι γραμμές, στα τέλη του Νοεμβρίου 2017, όπως πρόβλεπαν οι σχετικές οδηγίες που έχει δημοσιεύσει το υπουργείο Οικονομικών.

45.

Βελτίωση της οικονομικής διαχείρισης και της αποτελεσματικότητας του κόστους στα νοσοκομεία

Πρόκειται για ακόμη μια δέσμη μέτρων που ψηφίστηκαν στο πολυνομοσχέδιο του Μαΐου 2017, με στόχο τη μείωση του κόστους της ενδονοσοκομειακής δαπάνης. Αφενός επιχειρείται ο εξορθολογισμός του συστήματος προμηθειών των νοσοκομείων, καθώς στον νόμο προβλέπεται η ίδρυση και η λειτουργία Εθνικής Κεντρικής Αρχής Προμηθειών Υγείας, στα πρότυπα της Ενιαίας Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Συμβάσεων (βλ. σημείο #34). Στον νόμο αναφέρεται η ίδρυση, πάλι κατ' αντιστοιχία με τις υπόλοιπες προμήθειες, ηλεκτρονικής πλατφόρμας προμηθειών καθώς και τεσσάρων διαφορετικών μητρώων: α) προϊόντων, υπηρεσιών και προμηθευτών, β) κεντρικών προμηθειών, όπου οι φορείς δηλώνουν τις ανάγκες τους, γ) κόστους και αναλώσεων, όπου σημειώνεται ο ρυθμός ανάλωσης των υλικών καθώς και δ) τεχνικών προδιαγραφών. Αφετέρου προβλέπονται παρεμβάσεις στα επιδόματα των νοσοκομειακών γιατρών.

46.

Μείωση των φαρμακευτικών δαπανών.

Το σημείο αυτό αφορά την έκδοση των εξαμηνιαίων δελτίων τιμών (συμβαίνει με απόφαση του υπουργού Υγείας), όπου καθορίζονται όλες οι τιμές (αγοράς και νοσοκομειακές) των νέων φαρμάκων που διατίθενται στην αγορά. Συνήθως η δημοσίευση αυτή ακολουθείται από σειρά ενστάσεων εκ μέρους των φαρμακοβιομηχανιών, αλλά και από εθελοντικές μειώσεις σε τιμές όπου είναι εφικτό. Το τελευταίο τέτοιο δελτίο τιμών δημοσιεύτηκε τον προηγούμενο Απρίλιο. Οι τροποποιήσεις συνεχίζονταν πολλούς μήνες αργότερα.

47.

Βελτίωση της δομής κινήτρων για τους φαρμακοποιούς, συμπεριλαμβανομένης της διάρθρωσης των κερδών για την υποστήριξη της διεύθυνσης γενοσήμων.

Τα κίνητρα στα οποία αναφέρεται το συγκεκριμένο σημείο είναι η έκπτωση (από τις φαρμακοβιομηχανίες) στους φαρμακοποιούς εκείνους που άνω του 25% των πωλήσεών τους είναι γενόσημα φάρμακα, δηλαδή φάρμακα που δεν είναι πρωτότυπα και δεν καλύπτονται από δικαιώματα πατέντας. Η έκπτωση ύψους 0,3% έως 10,5% στους φαρμακοποιούς καθιερώθηκε με υπουργική απόφαση του προηγούμενου Ιουνίου. Το ποσό που προκύπτει καταβάλλεται με τη μορφή τριμηνιαίων επιστροφών και υπολογίζεται κάθε μήνα ανάλογα με το ποσοστό πωλήσεων των γενοσήμων από το κάθε φαρμακείο. Ωστόσο, υπάρχουν ακόμη αρκετές παρεμβάσεις που μένουν να γίνουν στην αγορά των γενοσήμων. Τα γενόσημα φάρμακα παραμένουν σχετικά ακριβά στην Ελλάδα, εξαιτίας κυρίως του τρόπου καθορισμού της τιμής τους σε σχέση με την τιμή των φαρμάκων αναφοράς (off-patent).

Κοινωνικό δίκτυο ασφαλείας: Μεταρρύθμιση του συστήματος κοινωνικής πρόνοιας

48.

Κοινωνικό Εισόδημα Αλληλεγγύης.

Το Κοινωνικό Εισόδημα Αλληλεγγύης είναι η, μετά από παλινωδίες, μετεξέλιξη του Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος. Το Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα (ΕΕΕ), ένα επίδομα προς νοικοκυριά με εξαιρετικά χαμηλό εισόδημα, θεσπίστηκε με το Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Δημοσιονομικής Στρατηγικής του Νοεμβρίου του 2012, με στόχο την πιλοτική εφαρμογή από την αρχή του 2014. Τελικώς, η εφαρμογή αυτή συνέβη έντεκα μήνες αργότερα, τον Νοέμβριο του 2014, σε 13 δήμους της χώρας επί έξι μήνες. Μάλιστα, μέχρι τότε η Ελλάδα ήταν η μοναδική χώρα της Ε.Ε. χωρίς πρόγραμμα ελαχίστου εισοδήματος, σε εθνικό ή τοπικό επίπεδο. Ωστόσο, τα προβλήματα της πρώτης αυτής εφαρμογής ήταν μεγάλα (πχ. η ενίσχυση πιστωνόταν με καθυστέρηση) ενώ συνέπεσαν με την αλλαγή κυβέρνησης και με την αμφίθυμη στάση της νέας διοίκησης ως προς τη συνέχεια και την επέκταση του ΕΕΕ. Τελικώς, το Κοινωνικό Εισόδημα Αλληλεγγύης (ΚΕΑ), ένα επίδομα στη φιλοσοφία του ΕΕΕ, αλλά με κάποιες διαφορές στη διαδικασία, εφαρμόστηκε πιλοτικά τον Ιούλιο του 2016 σε 30 δήμους της επικράτειας. Από τον Φεβρουάριο, το ΚΕΑ επεκτάθηκε σε πανελλαδικό επίπεδο, με το ύψος του προϋπολογισμού του να ανέρχεται στα 760 εκατ. ευρώ. Σε αυτή την επέκταση αναφέρεται το συγκεκριμένο προαπαιτούμενο.

49.

Οι αρχές θα στηρίξουν την ομαλή εφαρμογή του ΚΕΑ με εκπαίδευση του προσωπικού, μοιράζοντας υλικό επικοινωνίας και διασφαλίζοντας τη βιωσιμότητα του συστήματος.

Το σημείο αυτό αναφέρεται αφενός στις εκπαιδεύσεις και στο ενημερωτικό υλικό με σκοπό την σωστή κατάρτιση του προσωπικού των δήμων που εμπλέκεται στη διανομή του ΚΕΑ. Αφετέρου, στην πλήρη στελέχωση της Διεύθυνσης Καταπολέμησης της Φτώχειας στο υπουργείο Εργασίας, που συντονίζει και ελέγχει όσα αφορούν το ΚΕΑ. Η διεύθυνση αυτή ιδρύθηκε το φθινόπωρο του 2016, ενόψει της πανελλαδικής εφαρμογής του ΚΕΑ.

50.

Σχεδιασμός ΚΕΑ. Αναθεώρηση και έκδοση κοινής υπουργικής απόφασης σε συμφωνία με τους θεσμούς.

Πρόκειται για Κοινή Απόφαση των υπουργών Εσωτερικών και Εργασίας, η οποία δημοσιεύτηκε στις 24 Ιανουαρίου και τροποποιούσε το πλαίσιο για την εφαρμογή του ΚΕΑ, μετά την εμπειρία της πιλοτικής εφαρμογής σε 30 δήμους (βλ. σημείο #48) και μετά από τις σχετικές συστάσεις της Παγκόσμιας Τράπεζας στη σχετική έκθεση που παραδόθηκε τον Οκτώβριο του 2016 (βλ. σημείο 51). Οι βασικές διαφορές ήταν η εισαγωγή «ταβανιού» 900 ευρώ στο σύνολο του επιδόματος για κάθε νοικοκυριό, η εισαγωγή κατώτατου ποσού του επιδόματος (10 ευρώ) και του όρου το δηλωμένο εισόδημα του νοικοκυριού το προηγούμενο εξάμηνο να μην ξεπερνά τις 5.400 ευρώ.

51.

Νομοθεσία για τη μεταρρύθμιση του συστήματος κοινωνικής πρόνοιας, στη βάση συστάσεων της Παγκόσμιας Τράπεζας.

Τον Οκτώβριο του 2016 παραδόθηκε στην ελληνική κυβέρνηση η έκθεση για το ελληνικό σύστημα κοινωνικής πρόνοιας, που είχε ανατεθεί στην Παγκόσμια Τράπεζα τον Δεκέμβριο του 2015 και είχε ως υπότιτλο “Αντέχοντας στην κρίση: Μειώνοντας τα κενά στην κοινωνική προστασία στην Ελλάδα” (Weathering the crisis: Reducing the gaps in social protection in Greece). Η έκθεση αυτή αποτελεί μια εκτενή χαρτογράφηση 200 εν πολλοίς κατακερματισμένων και όχι κεντρικά ελεγχόμενων κοινωνικών επιδομάτων και καταλήγει σε μια σειρά από προτάσεις για τον εξορθολογισμό τους καθώς και για την αποφυγή επικαλύψεων. Επιπλέον, συνιστά την ενσωμάτωση πολλών επιδομάτων στο σχήμα και στις προϋποθέσεις του Κοινωνικού Εισοδήματος Αλληλεγγύης (βλ. σημείο #48).

Σε πρώτη φάση, νομοθετήθηκαν μια σειρά από παρεμβάσεις -αλλά και περικοπές- προς αυτή την κατεύθυνση. Κατ' αυτόν τον τρόπο, θεωρώντας ότι υπάρχει αλληλεπικάλυψη είτε με το ΚΕΑ είτε με το οικογενειακό επίδομα, καταργήθηκαν: το επίδομα προς φτωχές οικογένειες των οποίων τα παιδιά φοιτούν σε δημόσια σχολεία, επιδόματα προς παιδιά που ανήκουν σε ευάλωτες ομάδες, καθώς και η επιδότηση νεοεισερχόμενων στην αγορά εργασίας. Επιπλέον, από το 2018 μειώνεται το επίδομα θέρμανσης, καθώς εφαρμόζεται «οροφή» στον προϋπολογισμό του στα 58 εκατ. ευρώ. Ακόμη, προβλέπεται μείωση της χρηματοδότησης προς δήμους και περιφέρειες (ΚΑΠ) από τα φορολογικά έσοδα της κεντρικής κυβέρνησης.

Διατήρηση της ρευστότητας

52.

Οδικός χάρτης για χαλάρωση των capital controls

Πρόκειται για έγγραφο που δημοσιεύτηκε στην ιστοσελίδα του υπουργείου Οικονομικών στις 15 Μαΐου. Επί της ουσίας καθορίζει τα βήματα που μένουν προς την πλήρη άρση των ελέγχων κεφαλαίων που επιβλήθηκαν τον Ιούλιο του 2015, αλλά και τις οικονομικές συνθήκες που θα επιτρέψουν να εφαρμοστεί ο «χάρτης» αυτός. Τα σημεία που μένουν να καλυφθούν έχουν σχέση με τη χαλάρωση των προϋποθέσεων για το άνοιγμα λογαριασμών από επιχειρήσεις (καλύφθηκε μερικώς από την 1η Σεπτεμβρίου) καθώς και των προϋποθέσεων μεταφοράς κεφαλαίων στο εξωτερικό. Το σχέδιο δεν περιλαμβάνει ακριβές χρονοδιάγραμμα, αλλά μόνο προϋποθέσεις και στόχους.

«Κόκκινα» δάνεια: Ενίσχυση δευτερογενούς αγοράς

53.

Αποτίμηση από τις αρχές και την ΤτΕ των εμποδίων στη λειτουργία της δευτερογενούς αγοράς.

Τα εμπόδια στα οποία αναφέρεται το σημείο αυτό αφορούν κυρίως την αδειοδότηση των εταιρειών διαχείρισης απαιτήσεων από δάνεια και πιστώσεις (ΕΔΑΔΠ), γνωστές στον δημόσιο διάλογο ως «τα funds που διαχειρίζονται κόκκινα δάνεια». Πρόκειται για μια αγορά, που άνοιξε με τον ν. 4354, τον Δεκέμβριο του 2015 και επιτρέπει σε τρίτες εταιρείες να αγοράζουν «πακέτα» («κόκκινων» ή μη) δανείων από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και να διαχειρίζονται την είσπραξη των υπολοίπων από τους δανειολήπτες. Στόχος του ανοίγματος της δευτερογενούς αυτής αγοράς είναι βεβαίως η «ελάφρυνση» του χαρτοφυλακίου μη εξυπηρετούμενων («κόκκινων») δανείων των τραπεζών, δηλαδή των δανείων που παρουσιάζουν καθυστέρηση μεγαλύτερη από 90 ημέρες στην εξυπηρέτησή τους. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος για τον Ιούνιο του 2017, το ποσό των μη εξυπηρετούμενων δανείων στις ελληνικές τράπεζες ανήλθε στα 72,8 δισ. ευρώ, με το 56% εξ αυτών να αντιστοιχεί σε επιχειρηματικά δάνεια. Από το 2014 οι τράπεζες οφείλουν να διαχειρίζονται το χαρτοφυλάκιο των «κόκκινων» δανείων και ανοιγμάτων τους με βάση συγκεκριμένους στόχους, τους οποίους θέτει η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα.

Παρ' όλο που τυπικά η δευτερογενής αγορά «άνοιξε» το 2015, η πρώτη σχετική αδειοδότηση ολοκληρώθηκε πολύ αργότερα, τον Δεκέμβριο του 2016. Και αυτή προέκυψε μετά από κάποιες τροποποιήσεις στην εξαιρετικά σύνθετη και αποτρεπτική διαδικασία που προβλεπόταν για την έκδοση της άδειας. Από τότε ως και τις νέες τροποποιήσεις στη διαδικασία αδειοδότησης των ΕΔΑΔΠ που έφερε η δεύτερη αξιολόγηση (βλ., σημείο #54) είχαν εκδοθεί μόλις τέσσερις σχετικές άδειες. Ως εκ τούτου, ο κίνδυνος διαμόρφωσης μιας αγοράς με χαρακτηριστικά ολιγοπωλίου ήταν υπαρκτός. Γί' αυτό τον λόγο, η Τράπεζα της Ελλάδος, τα υπουργεία Ανάπτυξης και Οικονομικών και οι τέσσερις θεσμοί συμφώνησαν το Μάιο του 2017 σε λύσεις, όπως περιγράφηκαν σε έκθεση της εταιρείας συμβούλων Octane για λογαριασμό της ΤτΕ, για να ξεπεραστούν τα εμπόδια και να «ανοίξει» περαιτέρω η αγορά. Ήδη τον Σεπτέμβριο εκδόθηκαν τέσσερις ακόμη άδειες. Οι οκτώ πρώτες εταιρείες που έχουν αδειοδοτηθεί είναι οι Cepal, Financial Planning Services, Pillarstone, Θεά Άρτεμις, Independent Portfolio Management,

UCI, Rolute Asset Management και B2Kapital. Σε κάποιες από τις ΕΔΑΔΠ συμμετέχουν ελληνικές τράπεζες.

54.

Τροποποίηση του νόμου για την αδειοδότηση των εταιρειών διαχείρισης.

Σε συνέχεια του αμέσως προηγούμενου, το σημείο αυτό αναφέρεται στις αλλαγές στο πλαίσιο αδειοδότησης και λειτουργίας των ΕΔΑΔΠ που νομοθετήθηκαν με το πολυνομοσχέδιο του Μαΐου. Ανάμεσά τους είναι η απλοποίηση των διαδικασιών κατάθεσης επιχειρηματικού σχεδίου για την αδειοδότηση, η απλοποίηση των διαδικασιών ελέγχου “fit and proper” από την Τράπεζα της Ελλάδος, η παράκαμψη του ελέγχου των πληροφοριακών συστημάτων των εταιρειών (αν αυτά έχουν ήδη τη σχετική πιστοποίηση ISO), η κατάργηση της εξέτασης των αιτήσεων αδειοδότησης από επιτροπή του υπουργείου Οικονομικών, καθώς και η εισαγωγή της δυνατότητας οι ΕΔΑΔΠ να διαχειρίζονται ακίνητα.

«Κόκκινα» δάνεια: Εξωδικαστικός συμβιβασμός

55.

Νομοθεσία για εξωδικαστικό συμβιβασμό.

Ο «Εξωδικαστικός Μηχανισμός Ρύθμισης Οφειλών Επιχειρήσεων» που περιγράφεται σε αυτό το σημείο, και ο οποίος ψηφίστηκε τον Απρίλιο του 2017 με τον ν. 4469, επί της ουσίας αποτελεί μια ορισμένη διαδικασία διαπραγμάτευσης μεταξύ επιχειρήσεων που βρίσκονται σε καθυστέρηση πληρωμής και πιστωτών, εφορίας και ασφαλιστικών ταμείων. Ενώ μέχρι σήμερα, το μοναδικό θεσμικό πλαίσιο που υπήρχε για αυτές τις περιπτώσεις ήταν η αργόσυρτη, κοστοβόρα και εν πολλοίς απρόβλεπτη πτωχευτική διαδικασία όπως ορίζεται από τον Πτωχευτικό Κώδικα (βλ. σημεία #57 έως #60), ο εξωδικαστικός μηχανισμός παρέχει ένα πλαίσιο στους οφειλέτες προκειμένου να διαπραγματευτούν τα χρέη τους και τις πιθανές ρυθμίσεις και αναδιαρθρώσεις εκτός πτωχευτικού δικαστηρίου. Αν και ο μηχανισμός συμβιβασμού έχει δεχτεί κριτική για το γεγονός ότι είναι εξαιρετικά σύνθετος, και τελικώς όχι ιδιαίτερα «εξωδικαστικός», αφού απαιτεί επικύρωση από δικαστήριο, επί της ουσίας αποτελεί το μοναδικό αντίστοιχο εργαλείο για τις ελληνικές επιχειρήσεις, ειδικότερα μάλιστα για τα χρέη τους προς το Δημόσιο.

«Κόκκινα» δάνεια: Νομικές ευθύνες στελεχών των τραπεζών και του δημοσίου

56.

Διασφάλιση νομικής κάλυψης ενεργειών στο πλαίσιο αναδιρθρώσεων για τραπεζικά και στελέχη του Δημοσίου.

Επί της ουσίας, η σχετική διάταξη που ψηφίστηκε με το πολυνομοσχέδιο του Μαΐου παρέχει προστασία από αστικές ή ποινικές ευθύνες στα στελέχη των τραπεζών και του δημοσίου που θα υπογράψουν αναδιρθρώσεις ή και διαγραφές χρεών επιχειρήσεων στο πλαίσιο εξωδικαστικού συμβιβασμού (βλ. σημείο #55) ή άλλης ρύθμισης. Για να ισχύσει η συγκεκριμένη διάταξη και καθώς δεν πρόκειται για πλήρη ασυλία, θα πρέπει πριν την όποια αναδιάρθρωση να έχουν ολοκληρωθεί μια σειρά εσωτερικών ελέγχων και διαδικασιών με σκοπό να διασφαλιστεί ότι η αναδιάρθρωση αυτή εξυπηρετεί τα συμφέροντα του εκάστοτε πιστωτή.

«Κόκκινα» δάνεια: Δικαστική πτώχευση

57.

Ολοκλήρωση δευτερογενούς νομοθεσίας.

Τον Οκτώβριο του 2016 τέθηκε για πρώτη φορά προς δημόσια διαβούλευση νομοσχέδιο του υπουργείου Δικαιοσύνης που αφορούσε τη ρύθμιση του επαγγέλματος του «διαχειριστή αφερεγγυότητας». Μάλιστα, ο ρόλος του διαχειριστή αφερεγγυότητας προβλέφθηκε επίσης στις διαδικασίες του νέου Πτωχευτικού Κώδικα, που ψηφίστηκε τον Δεκέμβριο της ίδιας χρονιάς. Πρόκειται για ένα επάγγελμα που θα μπορεί να ασκεί καθήκοντα συνδίκου, μεσολαβητή και ειδικού εκκαθαριστή. Τη δυνατότητα να γίνουν διαχειριστές αφερεγγυότητας, μετά από σχετικές εξετάσεις, έχουν δικηγόροι, νόμιμοι ελεγκτές ή λογιστές φοροτεχνικοί Α' τάξης, με πενταετή εμπειρία. Η θέσπιση του επαγγέλματος αυτού ήλθε να απαντήσει στην προβληματική -με τον τρόπο που συμβαίνει έως σήμερα- διαδικασία επιλογής συνδίκων πτώχευσης κατά την πτωχευτική διαδικασία, που ουσιαστικά γίνεται τυχαία, από λίστα που καταρτά ο τοπικός δικηγορικός σύλλογος και μετέχουν δικηγόροι με περισσότερα από πέντε χρόνια εμπειρίας.

Ωστόσο, από τη θέσπιση του επαγγέλματος ως τη λειτουργικότητα μεσολαβεί η δευτερογενής νομοθεσία, στην οποία αναφέρεται το σημείο αυτό. Πιο συγκεκριμένα, αναφέρεται σε υπουργικές αποφάσεις οι οποίες τελικά εκδόθηκαν μέσα στον Ιούνιο του 2017 και αφορούσαν τις αποδοχές της Επιτροπής Διαχείρισης Αφερεγγυότητας (βλ. σημείο 58), το τέλος που θα έπρεπε να πληρώσουν οι συμμετέχοντες στις σχετικές εξετάσεις καθώς και τις αποδοχές των διαχειριστών.

58.

Προκήρυξη διαγωνισμού για εξειδικευμένα στελέχη.

Στις 23 Μαΐου 2017 στελεχώθηκε από το υπουργείο Δικαιοσύνης η πενταμελής Επιτροπή Διαχείρισης Αφερεγγυότητας, που είναι υπεύθυνη για τη διαδικασία του διαγωνισμού στον οποίο αναφέρεται το σημείο αυτό. Η σχετική προκήρυξη των εξετάσεων για τους υποψήφιους διαχειριστές αφερεγγυότητας (βλ., σημείο 57) εκδόθηκε στις 9 Ιουνίου 2017. Τελικώς, οι εξετάσεις -σε θέματα αστικού, εμπορικού, πτωχευτικού και ασφαλιστικού δικαίου αλλά και στις αρχές λογιστικής και φορολόγησης επιχειρήσεων- για την αδειοδότηση των πρώτων διαχειριστών αφερεγγυότητας έλαβαν χώρα στην Αθήνα στις 20 Ιουλίου 2017.

«Κόκκινα» δάνεια: Πτωχευτική διαδικασία

59.

Τροποποίηση Πτωχευτικού Κώδικα.

Το σημείο αυτό αναφέρεται στον νέο Πτωχευτικό Κώδικα, ο οποίος ψηφίστηκε τον Δεκέμβριο του 2016 (ν. 4446) και διαφοροποιεί αρκετά την πτωχευτική διαδικασία. Βασική αλλαγή που έφερε ο νέος Πτωχευτικός Κώδικας είναι η τροποποίηση στο Έκτο Κεφάλαιο (μέρος του οποίου ήταν και το γνωστό «άρθρο 99») που για μια σειρά από αποφάσεις χρειάζεται πλέον και η σύμφωνη γνώμη των πιστωτών της επιχείρησης. Σκοπός είναι να μετριαστούν τα φαινόμενα μη συνεργάσιμων μετόχων που παρέμεναν «εκβιαστικά» στη διοίκηση των υπό πτώχευση επιχειρήσεών τους, δυσχεραίνοντας την είσοδο νέων επενδυτών, όπου υπήρχε ενδιαφέρον. Ακόμη, θεσπίστηκαν χρονικοί περιορισμοί σε διάφορα στάδια της διαδικασίας και η περίοδος απαγόρευσης επιχειρηματικής δραστηριότητας για τους καλόπιστους οφειλέτες μειώθηκε στα τρία χρόνια.

60.

Τροποποίηση πτωχευτικού, απλοποίηση για ΜμΕ.

Πρόκειται για επιπλέον τροποποιήσεις στον νέο πτωχευτικό κώδικα (βλ. σημείο #59), οι οποίες εισήχθησαν με το πολυνομοσχέδιο του Μαΐου. Αφορούν κυρίως την απλοποίηση και την επιτάχυνση της διαδικασίας της πτώχευσης για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, αφήνοντας περιθώριο στο πτωχευτικό δικαστήριο να αναλάβει τις σχετικές πρωτοβουλίες κατά περίπτωση. Οι τροποποιήσεις αφορούν τις επιχειρήσεις εκείνες που πληρούν δυο από τα τρία παρακάτω κριτήρια: α. έχουν ενεργητικό έως 150.000 ευρώ, β. έχουν ετήσιο κύκλο εργασιών ως 200.000 ευρώ και γ. απασχολούν έως πέντε εργαζόμενους.

Εταιρική διακυβέρνηση: Αναμόρφωση ΔΣ τραπεζών

61.

Διασφάλιση από ΤΧΣ της αναμόρφωσης των ΔΣ των τραπεζών σύμφωνα με τον νόμο.

Το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΤΧΣ), το νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου, που ιδρύθηκε το 2010 και, μεταξύ άλλων, διαχειρίζεται τις κεφαλαιακές ενισχύσεις προς τις τέσσερις συστημικές τράπεζες (Eurobank, Πειραιώς, Alpha Bank, Εθνική) έχει επίσης ως αρμοδιότητα να αξιολογεί τα μέλη των διοικητικών συμβουλίων των τραπεζών καθώς και τα υποψήφια μέλη ως προς την καταλληλότητά τους. Το συγκεκριμένο σημείο αφορά την αρμοδιότητα αυτή και τα σχετικά κριτήρια που ορίζει το ΤΧΣ για τα μέλη των ΔΣ και των επιτροπών διαχείρισης κινδύνων, αλλά και την ίδια την αξιολόγησή τους ως προς αυτά. Τα αποτελέσματα της αξιολόγησης αυτής, που ολοκληρώθηκε με την υποστήριξη της συμβουλευτικής εταιρείας Promontory, κοινοποιήθηκαν στις τράπεζες τον Σεπτέμβριο του 2017.

62.

Οι εκπρόσωποι του Δημοσίου στα ΔΣ των τραπεζών πληρούν τα κριτήρια του νόμου.

Το σημείο αυτό αναφέρεται στα κριτήρια, εναρμονισμένα ασφαλώς με τους αντίστοιχους κανόνες των ευρωπαϊκών θεσμών, που έχει θέσει το ΤΧΣ για τα μέλη των ΔΣ των τραπεζών (βλ. σημείο #61). Τα κριτήρια αυτά περιλαμβάνουν βεβαίως και τους εκπροσώπους του δημοσίου στα ΔΣ. Ως πολύ πρόσφατα, είχαν παραμείνει εκπρόσωποι του Δημοσίου στα ΔΣ των τραπεζών παρά το ότι δεν τα πληρούσαν (πχ. είχαν προηγούμενη θητεία σε πολιτικές θέσεις). Η παραίτηση του τελευταίου εκπροσώπου που δεν συμφωνούσε με τα κριτήρια αυτά έγινε δεκτή από τον υπουργό Οικονομικών στις 18 Μαΐου 2017.

63.

Διορισμός CEO στο ΤΧΣ σύμφωνα με τον νόμο.

Στις 18 Μαΐου 2017, μετά από τη σχετική έγκριση του Euro Working Group, διορίστηκε από τον υπουργό Οικονομικών ως CEO του ΤΧΣ ο αυστριακός Μάρτιν Τζούντντ. Η θητεία του είναι τριετής.

Αγορά εργασίας

64.

Νομοθεσία, που θα διασφαλίζει ότι οι μεταρρυθμίσεις του 2011 για τις συλλογικές διαπραγματεύσεις θα παραμείνουν εν ισχύ έως το τέλος του προγράμματος

Οι Συλλογικές Συμβάσεις Εργασίας (ΣΣΕ), στις οποίες αναφέρεται το σημείο αυτό, αποτελούν έγγραφες συμφωνίες που συνάπτονται, μετά από διαπραγμάτευση, μεταξύ δυο ή περισσότερων σωματείων εργαζομένων και εργοδοτών και ορίζουν τους τρόπους αμοιβής και εργασίας στους αντίστοιχους κλάδους. Μετά το 2011, η ισχύς των ΣΣΕ (ανάμεσά τους και της Εθνική Γενικής ΣΣΕ) περιορίστηκε σημαντικά, καθώς, όσον αφορά τη μισθοδοσία, κάλυπτε μόνο εργαζόμενους και εργοδότες που είναι μέλη των αντίστοιχων σωματείων, δηλαδή ένα μικρό ποσοστό του συνόλου των εργαζομένων και εργοδοτών. Το ίδιο πλαίσιο έγινε ακόμη πιο αυστηρό έναν χρόνο αργότερα, με τον ν. 4093.

Είναι χαρακτηριστικό ότι σύμφωνα με μελέτη του Eurofound, κατά το διάστημα 2011-2013 το ποσοστό των εργαζομένων που καλύπτονταν από τις ΣΣΕ έπεσε στο 20 έως 40%, από 60-80% που ήταν την περίοδο 1997-1999. Μάλιστα, το ποσοστό αυτό είναι επίσης κατά πολύ, τουλάχιστον κατά 21%, χαμηλότερο από τον αντίστοιχο μέσο όρο των χωρών της ΕΕ, που τοποθετείται στο 61% για το 2012. Η σημαντική αυτή μείωση του ποσοστού κάλυψης συνεπάγεται ασφαλώς και αποδυνάμωση της επιρροής και της πίεσης που μπορούν να ασκήσουν τα σωματεία εργαζομένων αλλά και οι εργοδοτικές οργανώσεις.

Με το άρθρο 16 του πολυνομοσχεδίου του Μαΐου, το «πάγωμα» των συλλογικών διαπραγματεύσεων, όπως και η κατάργηση της αρχής της ευνοϊκότερης ρύθμισης και οι αλλαγές στο καθεστώς της μετενέργειας, παρατάθηκαν ως το τέλος του προγράμματος το 2018.

65.

Ομαδικές απολύσεις: Τροποποίηση της νομοθεσίας για τις μαζικές απολύσεις, προκειμένου να αντικατασταθεί το σημερινό πλαίσιο με μία διαδικασία προειδοποίησης έως τριών μηνών.

Το συγκεκριμένο σημείο αφορά το άρθρο 17 του πολυνομοσχεδίου του Μαΐου, το οποίο τροποποιεί σημαντικά τη διαδικασία των ομαδικών απολύσεων. Όπως συνέβαινε και προηγουμένως, έτσι και με τη νέα διαδικασία η επιχείρηση που θέλει να πραγματοποιήσει ομαδικές απολύσεις υποχρεωτικά υποβάλει το αποτέλεσμα των σχετικών διαβουλεύσεων με τους εκπροσώπους των εργαζομένων της στο Ανώτατο Συμβούλιο Εργασίας. Ωστόσο, η γνωμοδότηση και οι σχετικές συστάσεις, σύμφωνα με συγκεκριμένες παραμέτρους, που υποχρεούται να εκδώσει το Συμβούλιο για τη σκοπιμότητα των απολύσεων δεν δεσμεύουν την επιχείρηση. Ανεξάρτητα μάλιστα από το περιεχόμενό τους, οι απολύσεις προχωρούν μέσα σε τρεις μήνες από την ανακοίνωση της σχετικής πρόθεσης της επιχείρησης.

Επιπλέον, στο προηγούμενο καθεστώς, το υπουργείο Εργασίας και η αντίστοιχη περιφέρεια είχαν τη δυνατότητα να διακόψουν τη διαδικασία και να ακυρώσουν τις απολύσεις, εφόσον προέκυπταν αντιρρήσεις. Πλέον, το υπουργείο και οι Περιφέρειες δεν έχουν κάποια ουσιαστική εμπλοκή στη νέα διαδικασία των ομαδικών απολύσεων, οι οποίες πρακτικά προχωρούν σε κάθε περίπτωση.

Εκείνο που παραμένει ίδιο σε σχέση με το προηγούμενο καθεστώς είναι το όριο πάνω από το οποίο οι απολύσεις θεωρούνται ομαδικές και, επομένως, η επιχείρηση οφείλει να ακολουθήσει την παραπάνω, τρίμηνης διάρκειας, διαδικασία. Ως ομαδικές απολύσεις ορίζονται απολύσεις που είτε ξεπερνούν τους 6 εργαζόμενους σε επιχειρήσεις 20 έως 150 εργαζομένων είτε το 5% σε επιχειρήσεις με περισσότερους από 150 εργαζόμενους. Για τις επιχειρήσεις με περισσότερους από 600 εργαζόμενους δεν ισχύει το 5%, αλλά ο αριθμός των απολυμένων πρέπει να ξεπερνά τους 30.

66.

Νομοθεσία για fast track δικαστική διαδικασία, αντίστοιχη με εκείνη που κρίνει τη νομιμότητα των απεργιών, που θα χρησιμοποιείται για διαμάχες που ανακύπτουν από την εφαρμογή του άρθρου 656 του Αστικού Κώδικα σε περιπτώσεις απεργιών.

Η “fast track” διαδικασία για την νομιμότητα των απεργιών στην οποία αναφέρεται το σημείο αυτό προβλέπει δικαστική απόφαση και εκδίκαση των εφέσεων σε υποθέσεις όπου κρίνεται κατά πόσο μια απεργία είναι παράνομη σε πολύ σύντομους χρόνους - από τρεις έως πέντε ημέρες. Κατ’ αυτόν τον τρόπο είναι δυνατό ακόμη και να διακοπεί η συγκεκριμένη απεργία εφόσον κριθεί παράνομη και δεν έχει ήδη λήξει. Για παράδειγμα, η 16ήμερη απεργία που προκήρυξαν στις 11 Αυγούστου του 2017 οι εργαζόμενοι στα Ελληνικά Πετρέλαια κρίθηκε παράνομη και καταχρηστική από το Πρωτοδικείο μέσα σε τρεις ημέρες και ακυρώθηκε. Η συγκεκριμένη fast track διαδικασία προβλέπεται ήδη από το 1982 και εφαρμόζεται στη χώρα μας πολύ πριν από την κρίση.

Με το άρθρο 20 του πολυνομοσχεδίου του Μαΐου 2017 η ίδια διαδικασία ισχύει πλέον και για τις υποθέσεις που σχετίζονται με το άρθρο 656 του Αστικού Κώδικα, περί υπερημερίας του εργοδότη, και ειδικότερα για εκείνες που αφορούν απεργίες στην επιχείρηση. Πιο απλά, η fast track διαδικασία εφαρμόζεται πλέον και σε υποθέσεις διαφωνιών για το κατά πόσο ο εργοδότης οφείλει να καταβάλει αποδοχές μη απεργών για το διάστημα απεργίας, δηλαδή κυρίως εργαζομένων που, παρότι δεν συμμετείχαν στην απεργία, για κάποιο λόγο (πχ. παρεμποδίστηκαν να εισέλθουν στον χώρο εργασίας τους) δεν εργάστηκαν.

Ασφαλώς, η σχετική «γρήγορη» διαδικασία αφορά εξίσου προσφυγές εργαζομένων όσο και εργοδοτών. Ωστόσο, έχει χαρακτηριστεί από πολλούς ως μια έμμεση μορφή lockout. Το lockout ή ανταπεργία, όπως εφαρμόζεται σε αρκετές χώρες, χρησιμοποιείται ως μέσο πίεσης του εργοδότη σε περιόδους διαφωνίας με τους εργαζόμενους. Εκείνος κλείνει την επιχείρηση για κάποιο διάστημα προκειμένου να ενισχύσει τη θέση του στη διαπραγμάτευση αυτή, κατ' αντιστοιχία με το δικαίωμα των εργαζομένων στην απεργία. Κάτι τέτοιο δεν προκύπτει στην συγκεκριμένη περίπτωση, καθώς το lockout απαγορεύεται ρητά από τον νόμο. Ωστόσο, στην υποθετική περίπτωση που η fast track διαδικασία δικαιώσει σύντομα τον εργοδότη (ο οποίος είναι αρκετά πιο πιθανό να προσφύγει άμεσα), επί της ουσίας αυτός διευκολύνεται να κρατήσει την επιχείρηση «κλειδωμένη» για το διάστημα της απεργίας, αφού δεν θα αποζημιώνει ούτε τους απεργούς ούτε τους μη απεργούς.

67.

Εκσυγχρονισμός του νόμου 1264/1982 και άλλης σχετικής νομοθεσίας, ύστερα από διαβούλευση με κοινωνικούς εταίρους. Αναθεώρηση της λίστας με τις δικαιολογημένες αιτίες διακοπής της σύμβασης εργαζομένων. Εξορθολογισμός του συστήματος συνδικαλιστικών αδειών

Πρόκειται για τον συνδικαλιστικό νόμο, που συχνά έχει αποτελέσει αντικείμενο δημοσίου διαλόγου, ειδικά τα χρόνια της κρίσης, αλλά και νωρίτερα. Οι συγκεκριμένες τροποποιήσεις αφορούν αφενός τις πιθανές αιτίες απόλυσης εκλεγμένων στελεχών των σωματείων, στις οποίες προστίθενται η κλοπή και η υπεξαίρεση, καθώς και η αδικαιολόγητη απουσία από την εργασία για περισσότερο από τρεις ημέρες. Αφετέρου, οι αλλαγές αφορούν το καθεστώς των συνδικαλιστικών αδειών, δηλαδή των αδειών που δικαιούνται τα στελέχη των σωματείων για να ασκούν τα καθήκοντά τους. Στο συγκεκριμένο πλαίσιο εισάγονται, προς το παρόν, περισσότερα κριτήρια ανάλογα με τις θέσεις στην ιεραρχία και τον αριθμό των μελών της κάθε ένωσης. Ωστόσο, το μνημόνιο αναφέρει ρητά ότι το συγκεκριμένο πλαίσιο θα αναθεωρηθεί εκ νέου στο μέλλον.

68.

Σχέδιο δράσης για τη μάχη κατά της αδήλωτης εργασίας.

Πρόκειται για λεπτομερές, δεσμευτικό και μη δημοσιευμένο action plan με τα επόμενα βήματα για την καταπολέμηση της αδήλωτης εργασίας, που παραδόθηκε στις 19 Μαΐου. Οι δράσεις είναι βασισμένες στον “Οδικό χάρτη καταπολέμησης της αδήλωτης εργασίας 2017-2019”, που είχε δημοσιευτεί τον Οκτώβριο του 2016 και καταρτίστηκε από τη Διεθνή Οργάνωση Εργασίας (ILO). Τα μέτρα που περιγράφονται στον οδικό χάρτη δεν προκαλούν ιδιαίτερη έκπληξη: αναθεώρηση της πολιτικής των προστίμων, βελτίωση της εισπραξιμότητάς τους, ενοποίηση των βάσεων δεδομένων και συνεργασία των εμπλεκόμενων φορέων, και άλλα.

69.

Το Ανώτατο Συμβούλιο Εργασίας ορίζεται το θεσμικό σώμα αρμόδιο για το συντονισμό και την εποπτεία εφαρμογής του σχεδίου δράσης.

Η αρμοδιότητα αυτή (βλ. #68) πέρασε πράγματι στο Ανώτατο Συμβούλιο Εργασίας (ΑΣΕ) τον Απρίλιο του 2017 με το άρθρο 15 του ν. 4468. Σύμφωνα με το τελευταίο ιδρύεται Τμήμα για την καταπολέμηση της Αδήλωτης Εργασίας στο ΑΣΕ. Στο τμήμα αυτό συμμετέχουν, μεταξύ άλλων, ο γενικός γραμματέας του υπουργείου Εργασίας, ο ειδικός γραμματέας αρμόδιος για το Σώμα Επιθεώρησης Εργασίας καθώς και εκπρόσωποι των κοινωνικών εταίρων.

Εκπαίδευση και Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση

70.

Ευθυγράμμιση του νόμου ιδιωτικής εκπαίδευσης με τις προγραμματικές δεσμεύσεις που αφορούν την πολιτική αγοράς εργασίας και την καλή νομοθέτηση.

Οι βασικές διαφωνίες γύρω από τον «νόμο ιδιωτικής εκπαίδευσης», δηλαδή τον ν. 4415 που ψηφίστηκε τον Σεπτέμβριο του 2016, αφορούσαν το καθεστώς απόλυσης των εκπαιδευτικών στα ιδιωτικά σχολεία. Σύμφωνα με τον περυσινό νόμο, για την απόλυση ενός εκπαιδευτικού από ιδιωτικό σχολείο ήταν αναγκαία η έγκριση του αντίστοιχου Υπηρεσιακού Συμβουλίου (πρωτοβάθμιας ή δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης), δηλαδή ενός συμβουλίου που διορίζεται από τον υπουργό Παιδείας. Πρακτικά, για κάθε απόλυση εκπαιδευτικού από ιδιωτικό σχολείο χρειαζόταν η σύμφωνη γνώμη του υπουργείου Παιδείας. Το σημείο αυτό τροποποιήθηκε σημαντικά και για την κάθε απόλυση θα αποφασίζει ειδική επιτροπή από τρεις Πρωτοδικές εντός 90 ημερών. Ακόμη, τα Υπηρεσιακά Συμβούλια απεμπλέκονται και από τη διαπίστωση της ανεπάρκειας των εκπαιδευτικών των ιδιωτικών σχολείων, που πλέον θα γίνεται από τη διεύθυνση του σχολείου.

Ωστόσο, η «ευθυγράμμιση» στην οποία αναφέρεται το σημείο αυτό δεν σταματά εδώ. Αναφέρεται επίσης σε μια ακόμη σειρά αλλαγών που, μεταξύ άλλων, αφορούν το ωράριο των διδασκόντων σε φροντιστήρια, καθώς και τις εργασίες που μπορούν να κάνουν οι εκπαιδευτικοί του δημοσίου εντός του σχολείου στην περίπτωση που για οποιονδήποτε λόγο δεν συμπληρώνουν τις ώρες διδασκαλίας τους.

71.

Ανάθεση της έκθεσης του ΟΟΣΑ για το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα με μια αρχική έκθεση τον Ιούλιο του 2017 και μία οριστική έως το Νοέμβριο του 2017

Η έκθεση στην οποία αναφέρεται το σημείο αυτό αποτελεί επί της ουσίας επικαιροποίηση της αντίστοιχης έκθεσης για το εκπαιδευτικό σύστημα που είχε παραδοθεί από τον ΟΟΣΑ στην ελληνική κυβέρνηση το 2011. Μετά τη δημοσίευση των βασικών σημείων της, η έκθεση είχε προκαλέσει έντονες αντιδράσεις τόσο από τα σωματεία των εκπαιδευτικών όσο και από την τότε αντιπολίτευση. Τελικώς εγκαταλείφθηκε ως «οδικός χάρτης» για τις μεταρρυθμίσεις στην εκπαίδευση. Ανάμεσα στις προτάσεις της έκθεσης του 2011 ήταν οι συγχωνεύσεις σχολικών μονάδων σύμφωνα με συγκεκριμένα όρια μαθητών ανά σχολείο, αξιολόγηση των καθηγητών -που, μάλιστα, πρέπει να συνδέεται με τις αποδοχές-, αύξηση της αυτονομίας των σχολείων και εισαγωγή τράπεζας θεμάτων. Αυτό το σημείο ζητά την επαναφορά εκείνης της έκθεσης με την επικαιροποίησή της σε μια νέα, η οποία θα παρουσιαστεί σε δύο φάσεις.

72.

Έκδοση εγκυκλίου με το τριετές σχέδιο δράσης για την εκπαίδευση

Πρόκειται για σχέδιο δράσης που συμφωνήθηκε με τους εκπροσώπους των εταιρών, δημοσιοποιήθηκε από το υπουργείο Παιδείας και περιλαμβάνει μεταρρυθμίσεις σε κάθε βαθμίδα της εκπαίδευσης καθώς και τα σχετικά χρονοδιαγράμματα. Ενδεικτικά προβλέπει αναβάθμιση του νηπιαγωγείου, αλλαγή του τρόπου αξιολόγησης των μαθητών στο δημοτικό, εκτεταμένες αλλαγές στο γυμνάσιο και στο λύκειο που περιλαμβάνουν την αυτοαξιολόγηση των σχολικών μονάδων, αναβάθμιση των Επαγγελματικών Λυκείων καθώς και περαιτέρω διασύνδεση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης με την έρευνα.

73.

Νομοθέτηση των πλαισίων ποιότητας για τα προγράμματα σπουδών και τη μαθητεία της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης

Με κοινές αποφάσεις των υπουργών Παιδείας και Εργασίας δημοσιεύτηκαν στις 20 Φεβρουαρίου του 2017 τα πλαίσια ποιότητας του προγράμματος σπουδών των Επαγγελματικών Λυκείων (ΕΠΑΛ), θεσπίστηκε το μεταλυκειακό έτος μαθητείας καθώς και τα πλαίσια ποιότητας γι' αυτό. Ουσιαστικά, τα πλαίσια ποιότητας ορίζουν τις βασικές αρχές λειτουργίας τόσο των ΕΠΑΛ όσο και του έτους μαθητείας που προσφέρεται πλέον μετά την αποφοίτηση από αυτά.

Η αναβάθμιση των ΕΠΑΛ και γενικότερα της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (ΕΕΚ) έχει αποτελέσει ζητούμενο πολλών αξιολογήσεων του προγράμματος ήδη από το 2012 και είναι από τα θέματα που έχουν καθυστερήσει σημαντικά. Η καθυστέρηση οφείλεται κυρίως στην δυσκολία συντονισμού των δυο εμπλεκόμενων υπουργείων, Παιδείας και Εργασίας.

Από την άλλη πλευρά, η συνεισφορά της επαγγελματικής εκπαίδευσης στην ανάπτυξη είναι αναγνωρισμένη σε πολλές μελέτες διεθνών οργανισμών. Ενδεικτικά, σε έρευνα του ευρωπαϊκού *Cedefop* στην Ισπανία και στην Πορτογαλία διατυπώθηκε η εκτίμηση ότι αύξηση κατά 2% στις επαγγελματικές δεξιότητες του ανθρώπινου δυναμικού, όπως αποκτώνται από τους θεσμούς ΕΕΚ, αυξάνει την παραγωγικότητά του κατά 3,5 έως 4%.

74.

Το υπουργείο Εργασίας θα οριστικοποιήσει με τους θεσμούς τους όρους αναφοράς και τον προϋπολογισμό για τους οργανισμούς Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης

Οι προϋπολογισμοί σύμφωνα με τους οποίους θα λειτουργήσουν την επόμενη χρονιά οι ΕΕΚ οριστικοποιήθηκαν στις 18 Μαΐου. Το σημείο αυτό περιλαμβάνει επίσης συγκεκριμένους στόχους για τις θέσεις μεταλυκειακής μαθητείας που θα δημιουργηθούν σε συνεργασία με επιχειρήσεις.

Αγορές προϊόντων: Συστάσεις εργαλειοθήκης

75.

Εργαλειοθήκη I - Οικοδομικά υλικά. Ολοκλήρωση της συμφωνίας με τον Οργανισμό Τυποποίησης για την τυποποίηση των οικοδομικών υλικών, σε συμφωνία με τις σχετικές συστάσεις της εργαλειοθήκης.

Το σημείο αυτό αναφέρεται στον εναρμονισμό της τυποποίησης των δομικών υλικών στην Ελλάδα με τα πρότυπα τυποποίησης των ευρωπαϊκών οργανισμών τυποποίησης CEN και CENELEC που ισχύουν στις περισσότερες χώρες της ΕΕ. Υιοθετώντας και καθιστώντας υποχρεωτικά τα πρότυπα αυτά για τα δομικά υλικά που παράγονται στην χώρα, ο στόχος είναι να διευκολυνθούν το εμπόριό τους και η μεταφορά των δομικών υλικών εκτός συνόρων, καθώς και οι προμήθειες και η διαχείρισή τους σε μεγάλα δημόσια έργα υποδομών. Τον Νοέμβριο του 2016 το έργο της εναρμόνισης ανατέθηκε από το υπουργείο Υποδομών στον Ελληνικό Οργανισμό Τυποποίησης (ΕΛΟΤ), νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου που εποπτεύεται από το υπουργείο Οικονομίας. Η σχετική σύσταση για τον εναρμονισμό της τυποποίησης βρισκόταν ανάμεσα στις προτάσεις της πρώτης Εργαλειοθήκης του ΟΟΣΑ που παραδόθηκε στις ελληνικές αρχές τον Νοέμβριο του 2013.

76.

Εργαλειοθήκη III - Υιοθέτηση τουλάχιστον 270 από τις συστάσεις στην εργαλειοθήκη III του ΟΟΣΑ.

Η τρίτη εργαλειοθήκη παραδόθηκε από τον ΟΟΣΑ στην ελληνική κυβέρνηση τον Νοέμβριο του 2016. Το αρχείο αυτό картоγραφεί 557 εμπόδια στις αγορές του ηλεκτρονικού εμπορίου, των κατασκευών, των μέσων μαζικής ενημέρωσης, των φαρμακευτικών προϊόντων, της μεταποίησης και του χονδρεμπορίου. Στο ίδιο έγγραφο διατυπώνονται συνολικά 356 συστάσεις για αλλαγές στα ισχύοντα πλαίσια, με περισσότερο από το ένα τρίτο των συστάσεων αυτών να αφορά το χονδρεμπόριο. Το συμπληρωματικό μνημόνιο προέβλεπε την υιοθέτηση 270 από τις συστάσεις αυτές, η οποία πράγματι συνέβη, με σειρά νόμων, εγκυκλίων, αποφάσεων και κοινών υπουργικών αποφάσεων, από τον Ιούλιο του 2016 έως και το κλείσιμο της δεύτερης αξιολόγησης. Εντελώς ενδεικτικά, ανάμεσά τους βρίσκονται η αλλαγή του πλαισίου για τις φαρμακαποθήκες, η φορολόγηση των υπηρεσιών συνδρομητικής τηλεόρασης, η πώληση μη συσκευασμένων (χύμα) απορρυπαντικών και αλλαγές στο καθεστώς διάθεσης των λιπασμάτων στην αγορά.

77.

Εργαλειοθήκη Ι - Εφαρμογή της μεταρρύθμισης τιμολόγησης over the counter, εξαιρουμένων των over the counter αγορών από νοσοκομεία.

Το σημείο αυτό αναφέρεται στον νέο τρόπο τιμολόγησης των μη συνταγογραφούμενων (over the counter) φαρμάκων (ΜΗΣΥΦΑ) - δηλαδή εκείνων που θεωρούνται κατάλληλα για χρήση χωρίς ιατρική συνταγή και δεν αποζημιώνονται από τα ασφαλιστικά ταμεία. Το άρθρο 86 του πολυνομοσχεδίου του Μαΐου 2017 ουσιαστικά εξαιρεί την τιμολόγηση των ΜΗΣΥΦΑ από το καθεστώς τιμολόγησης των υπόλοιπων φαρμάκων, απελευθερώνοντας την τιμή τους στην εξωνοσοκομειακή, χονδρική κύριως, αγορά.

Ταυτόχρονα θεσπίστηκε μια ενδεικτική τιμή, η οποία δεν είναι δεσμευτική, αλλά αναγράφεται υποχρεωτικά επάνω στο φάρμακο. Η ενδεικτική αυτή τιμή, που θα λειτουργεί και ως ανώτατη τιμή για τη νοσοκομειακή αγορά του συγκεκριμένου φαρμάκου, θα καθορίζεται ως μέσος όρος των τριών (ή όσων υπάρχουν, αν δεν υπάρχουν τουλάχιστον τρεις) χαμηλότερων τιμών του ίδιου φαρμάκου στις αντίστοιχες χώρες της ΕΕ. Η εφαρμογή της συγκεκριμένης αλλαγής ξεκίνησε από τα τέλη Σεπτεμβρίου του 2017.

78.

Εργαλειοθήκη Ι - Οι αρχές θα τροποποιήσουν τον νόμο 4177/2013 αφαιρώντας τους περιορισμούς στο μέγεθος και το είδος των καταστημάτων που μπορούν να λειτουργούν την Κυριακή.

Τον Ιανουάριο του 2017 το Συμβούλιο της Επικρατείας, μετά από προσφυγή των επαγγελματιών ενώσεων, έκρινε ως αντισυνταγματικό το άνοιγμα των καταστημάτων όλες τις Κυριακές του χρόνου σε τρεις τουριστικές περιοχές, κάτι το οποίο είχε δρομολογηθεί ως πιλοτική εφαρμογή του ν. 4177 του 2013. Η απόφαση αυτή του ΣτΕ περιέπλεξε ακόμη περισσότερο τις προσπάθειες να βρεθεί ένας τρόπος να ανοίξουν τα καταστήματα τις Κυριακές, όπως προέβλεπε, ήδη από το 2013, η πρώτη εργαλειοθήκη του ΟΟΣΑ.

Ο συμβιβασμός, στο πλαίσιο της δεύτερης αξιολόγησης, ήλθε με τα άρθρα 49 και 50 του πολυνομοσχεδίου του Μαΐου 2017. Με το νέο καθεστώς, η προαιρετική λειτουργία τις Κυριακές σε τουριστικές περιοχές περιορίστηκε στις Κυριακές του διαστήματος από τον Μάιο ως τον Οκτώβριο. Επιπλέον, καθορίστηκαν οι περιοχές για τις οποίες ισχύει η παραπάνω συνθήκη. Πρόκειται για περιοχές στον δήμο Αθηναίων, στον δήμο Πειραιά, στα Νότια Προάστια της Αθήνας, στο ιστορικό κέντρο της Θεσσαλονίκης και στην περιοχή γύρω από το Αεροδρόμιο της Αθήνας, που ορίστηκαν συγκεκριμένα με υπουργική απόφαση του Ιουλίου.

Ακόμη, ο προηγούμενος νόμος απαγόρευε το άνοιγμα την Κυριακή σε εμπορικά καταστήματα με εμβαδό άνω των 250 τ.μ., σε καταστήματα που ανήκουν σε franchise, σε shops in a shop, σε outlets καθώς και σε εκπαιδευτικά κωριά. Οι περιορισμοί αυτοί στο μέγεθος και στο είδος των καταστημάτων που μπορούν να λειτουργήσουν τις Κυριακές άρθηκαν πλήρως.

Αγορές προϊόντων: Αδειοδότηση επενδύσεων

79.

Υιοθέτηση πρωτογενούς και δευτερογενούς νομοθεσίας για τους τρεις πρώτους κλάδους.

Ήδη από το πρώτο μνημόνιο, ένα από τα κύρια ζητούμενα ήταν η απλοποίηση της διαδικασίας αδειοδότησης των επιχειρήσεων. Παρ' όλο που έγιναν προσπάθειες προς αυτή την κατεύθυνση το 2011 και το 2014, η εφαρμογή των αντίστοιχων νόμων υπήρξε, για διάφορους λόγους, προβληματική. Το σημείο αυτό, που περιλαμβάνει πλέον και την αντίστοιχη δευτερογενή νομοθεσία, αναφέρεται σε αρκετές αλλαγές στο καθεστώς αδειοδότησης των επιχειρήσεων τροφίμων και ποτών, καταστημάτων υγειονομικού ενδιαφέροντος και τουρισμού (κυρίως εννοώντας τις μονάδες που διαθέτουν πισίνες και χρειάζονται επιπλέον άδειες), σύμφωνα με συστάσεις της Παγκόσμιας Τράπεζας.

Οι αλλαγές αυτές άρχισαν με τον ν. 4442 τον Νοέμβριο του 2016. Η σημαντική διαφορά με ό,τι ίσχυε προηγουμένως είναι η εισαγωγή της διαδικασίας της γνωστοποίησης για αυτούς τους τρεις κλάδους καθώς και για τα κέντρα αποθήκευσης και διανομής. Μέσω [online πλατφόρμας](#) που λειτουργεί από τις αρχές Ιουλίου, οι επιχειρηματίες καταθέτουν ηλεκτρονικά τα δικαιολογητικά τους, με την υποχρέωση να τα κρατούν και σε φάκελο στην επιχείρησή τους, και η πλατφόρμα τα γνωστοποιεί αυτομάτως στις αντίστοιχες υπηρεσίες (υγειονομικό, κ.λπ.). Εφόσον η επιχείρηση έχει κάνει τα παραπάνω μπορεί να λειτουργήσει κανονικά και οι όποιοι τελικοί έλεγχοι γίνονται ενόσω βρίσκεται σε λειτουργία. Η διαδικασία αυτή απλοποιεί και συντομεύει αρκετά το τελικό στάδιο της αδειοδότησης μιας επιχείρησης ή επένδυσης.

80.

Οι αρχές θα υιοθετήσουν νομοθεσία που θα απλοποιεί τη διαδικασία έκδοσης αδειών για τις επιχειρήσεις στον κλάδο τροφίμων ζωικής προέλευσης.

Το σημείο αυτό αναφέρεται στη διαδικασία αδειοδότησης σφαγείων, ιχθυόσκαλων και λοιπών αντίστοιχων εγκαταστάσεων. Με το πολυνομοσχέδιο του Μαΐου 2017 και με υπουργική απόφαση του ίδιου μήνα άλλαξε ο τρόπος καταχώρισης και έγκρισης των σχετικών αιτημάτων, με σκοπό να εξαλειφθούν αλληλοεπικαλύψεις στη διαδικασία.

Αγορές προϊόντων: Διοικητικό βάρος

81.

Με σκοπό να διευκολυνθεί η ενεργειακή αδειοδότηση, να παραδοθεί στο ΣτΕ σχετικό προσχέδιο Προεδρικού Διατάγματος.

Πρόκειται για τη θέσπιση πλαισίου εργασίας και αδειοδότησης των ενεργειακών ελεγκτών, βάσει νομοθεσίας του 2015. Οι ενεργειακοί ελεγκτές αποτελούν πιστοποιημένα στελέχη ή επιχειρήσεις που αξιολογούν επιχειρήσεις σχετικά με το πώς διαχειρίζονται την ενέργεια (εξοικονόμηση, χρήση ΑΠΕ, κ.λπ.). Το σχετικό Προεδρικό Διάταγμα κατατέθηκε στο ΣτΕ τον Νοέμβριο του 2016.

82.

Υιοθέτηση πρωτογενούς νομοθεσίας για one stop shops για τις επιχειρήσεις.

Το σημείο αυτό αναφέρεται στον νόμο 4441 που ψηφίστηκε τον Δεκέμβριο του 2016 και έθεσε το πλαίσιο για την «Υπηρεσία μιας στάσης» (One-stop-shop) για την ίδρυση επιχειρήσεων. Το «όραμα» των one stop shops, και γενικότερα της απλοποίησης της διαδικασίας ίδρυσης επιχειρήσεων, αποτελεί τον σκοπό μιας σειράς νομοθετημάτων ήδη από το 2010, κυρίως στο πλαίσιο των εκάστοτε αξιολογήσεων.

Πλέον, ως one stop shops, ανάλογα με το είδος της επιχείρησης, λειτουργούν είτε οι υπηρεσίες ΓΕΜΗ εντός των επαγγελματικών επιμελητηρίων (για τις ΟΕ, ΕΕ και κάποιες ΙΚΕ) είτε τα συμβολαιογραφικά γραφεία (κυρίως για ΑΕ και ΕΠΕ) με τα οποία συνεργάζονται οι ιδρυτές των επιχειρήσεων. Αντιστοίχως, ο ίδιος νόμος προβλέπει και τη δημιουργία ηλεκτρονικής πλατφόρμας που θα λειτουργεί ως υπηρεσία μιας στάσης για τις επιχειρήσεις που δεν ιδρύονται με συμβολαιογραφική πράξη. Την ονομάζει «e-ΥΜΣ» και προβλέπει για όσους την χρησιμοποιήσουν μειωμένο Γραμμάτιο Ενιαίου Κόστους Σύστασης Εταιρείας. Ωστόσο η e-ΥΜΣ δεν βρίσκεται ακόμη σε λειτουργία.

Οι υπηρεσίες μιας στάσης παραλαμβάνουν τις αιτήσεις ίδρυσης και τα σχετικά δικαιολογητικά και εντός μιας ημέρας ελέγχουν αν είναι πλήρη, κατοχυρώνουν την επωνυμία και τα διακριτικά της επιχείρησης, καταχωρούν την επιχείρηση στο Γενικό Εμπορικό Μητρώο (ΓΕΜΗ), κατοχυρώνουν ΑΦΜ για την επιχείρηση και εισπράττουν το Γραμμάτιο. Από τις διαδικασίες της υπηρεσίας μιας στάσης εξαιρούνται σειρά επιχειρήσεων με ιδιαιτερότητες στο πλαίσιο λειτουργίας τους, όπως είναι οι τράπεζες, οι αθλητικές Α.Ε. και άλλες.

83.

Υιοθέτηση νομοθεσίας για τις εκκρεμείς συστάσεις του ΟΟΣΑ για τις άδειες εμπόρων καυσίμων.

Πρόκειται για μια σειρά τροποποιήσεων στη διαδικασία αδειοδότησης (ίδρυσης και λειτουργίας) πρατηρίων υγρών και μικτών καυσίμων με σκοπό την απλοποίησή της. Πιο βασική από αυτές είναι η παρέμβαση που επιτρέπει σε ιδιώτη μηχανικό να ελέγχει την καταλληλότητα του οικοπέδου για την ίδρυση πρατηρίου, αντί αυτοψίας εμπειρογνομόνων του δημοσίου. Επιπλέον, καταργείται η υποχρέωση κατάθεσης του προϋπολογισμού του έργου και ιδρύεται ψηφιακό μητρώο πρατηρίων.

Αγορές προϊόντων: Εκ των υστέρων αξιολόγηση του αντίκτυπου

84.

Μέτρα, σε συμφωνία με τους θεσμούς, για μία σειρά συστάσεων στον πρώτο γύρο της εκ των υστέρων αξιολόγησης.

Με την υπογραφή του τρίτου Μνημονίου τον Ιούλιο του 2015 συμφωνήθηκε η κατάρτιση μιας σειράς εκθέσεων αξιολόγησης κάποιων μεταρρυθμίσεων που είχαν ήδη προχωρήσει στο πλαίσιο των προηγούμενων μνημονίων. Ο πρώτος αυτός γύρος ex post αξιολογήσεων (ex-post impact assessment) ολοκληρώθηκε το καλοκαίρι του 2016 και αφορούσε κυρίως μεταρρυθμίσεις που σχετίζονταν με τον ανταγωνισμό, την αδειοδότηση των επενδύσεων και με τα διοικητικά εμπόδια για τις επιχειρήσεις. Στο πλαίσιο του συμπληρωματικού μνημονίου εντάχθηκε η εφαρμογή κάποιων συστάσεων που προέκυψαν ακριβώς από τις αξιολογήσεις αυτές. Οι αντίστοιχες παρεμβάσεις που τελικά προχώρησαν, με πρωτογενή και δευτερογενή νομοθεσία, είχαν σχέση με τις χωροταξικές απαιτήσεις για την αδειοδότηση των επιχειρηματικών πάρκων, την οριοθέτηση των περιόδων εκπτώσεων, τις αναγραφόμενες τιμές των προϊόντων σε περιόδους εκπτώσεων καθώς και με τη μέγιστη ισχύ των συμβάσεων προμηθειών καυσίμων.

85.

Συμφωνία με τους θεσμούς για τους όρους του 2ου γύρου εκτίμησης των επιπτώσεων επιλεγμένων μεταρρυθμίσεων.

Μετά την ολοκλήρωση του προηγούμενου, πρώτου γύρου (βλ. σημείο #84) συμφωνήθηκαν οι όροι για την αξιολόγηση των πρώτων δύο μεταρρυθμίσεων του δεύτερου γύρου. Τον Ιανουάριο συμφωνήθηκαν οι όροι για την εκτίμηση του αντίκτυπου της μερικής κατάργησης της ενιαίας τιμής βιβλίου -δηλαδή της συνθήκης που ίσχυε ως το 2014 και επέβαλε ότι στα δυο πρώτα χρόνια της κυκλοφορίας των βιβλίων, τα βιβλιοπωλεία δεν επιτρεπόταν να κάνουν εκπτώσεις μεγαλύτερες του 10% της καθορισμένης από τον εκδότη «ενιαίας τιμής». Παρότι η πρώτη εργαλειοθήκη του ΟΟΣΑ συνέστησε την πλήρη κατάργηση της ενιαίας τιμής, η ενιαία τιμή διατηρήθηκε, αλλά η ισχύς της περιορίστηκε σημαντικά και καλύπτει μόνο την πρώτη έκδοση των λογοτεχνικών βιβλίων.

Αντιστοίχως, οι μεταρρυθμίσεις στον τουρισμό, που επίσης περιλαμβάνονταν στην πρώτη εργαλειοθήκη και των οποίων η αξιολόγηση συμφωνήθηκε τον Φεβρουάριο, περιελάμβαναν μια σειρά από μέτρα. Ανάμεσά τους ήταν η άρση κάποιων περιορισμών στην αδειοδότηση ξενοδοχείων, η άρση περιορισμών για την εκμίσθωση οχημάτων και η εξίσωση, με νομικούς όρους, των παραδοσιακών με τα διαδικτυακά τουριστικά γραφεία.

Επιχειρηματικό περιβάλλον: Κλειστά επαγγέλματα

86.

Υιοθέτηση πρωτογενούς νομοθεσίας για διαβούλευση σχετικά με την άρση αδικαιολόγητων και δυσανάλογων περιορισμών στις δραστηριότητες των μηχανικών.

Με το άρθρο 29 του ν. 4439 του Νοεμβρίου του 2016 συστάθηκε η εννιάμελής επιτροπή, η οποία είχε ως αντικείμενο να προετοιμάσει ένα σχέδιο Προεδρικού Διατάγματος, το οποίο θα αντιστοιχίζε τις δεκατρείς ειδικότητες των μηχανικών-μελών του ΤΕΕ (Πολιτικών μηχανικών, αρχιτεκτόνων και τοπογράφων, μεταξύ άλλων) με τις εργασίες τις οποίες θα είναι απαραίτητο να επιβλέπουν ή να διεκπεραιώνουν (πχ. έλεγχοι δόμησης, μελέτες έργων ύδρευσης, κ.λπ.). Η Επιτροπή, η οποία προΐστατο δεκατριών μικρότερων ομάδων εργασίας για καθμία ειδικότητα, πράγματι προετοίμασε ένα προσχέδιο προεδρικού διατάγματος έκτασης 200 σελίδων, το οποίο ωστόσο μέχρι τη στιγμή που γράφονται αυτές οι γραμμές δεν έχει κατατεθεί στο Συμβούλιο της Επικρατείας για να λάβει την αντίστοιχη γνωμοδότηση.

Ήδη από το 2014, με τον ν. 4254, έχουν γίνει απόπειρες να τροποποιηθεί το πλαίσιο που ορίζει την άσκηση του επαγγέλματος του μηχανικού και κυρίως τις εργασίες που είναι απαραίτητο να επιβλέπει. Πρόκειται για ένα πλαίσιο που δεν έχει μεταβληθεί σημαντικά από το 1930. Η απελευθέρωση, ωστόσο, της αγοράς αυτής και η άρση της «αδικαιολόγητης και δυσανάλογης» προϋπόθεσης της «υπογραφής» συγκεκριμένων ειδικοτήτων για την πραγματοποίηση συγκεκριμένων, συχνά απαραίτητων για την οικονομική δραστηριότητα εργασιών, αναμένεται να αποτελέσει ζητούμενο της επόμενης αξιολόγησης.

87.

Υιοθέτηση πρωτογενούς και δευτερογενούς νομοθεσίας για τις συστάσεις εξωτερικών συμβούλων σχετικά με το επάγγελμα των λιμενεργατών και για άλλα επαγγέλματα.

Πρόκειται για μια ακόμη σειρά ρυθμίσεων προς την απελευθέρωση κάποιων επαγγελμάτων. Πιο συγκεκριμένα, για τους φορτοεκφορτωτές οι περιορισμοί που καταργήθηκαν είχαν σχέση με τις δυσανάλογα αυστηρές προϋποθέσεις εγγραφής στα τρία αντίστοιχα μητρώα (κυρίως σε εκείνων των «φορτοεκφορτωτών λιμένα», αλλά και στα «λοιπά ξηράς» και «κατόχων άδειας χειριστή μηχανημάτων έργου»), που επέτρεπε σε κάποιον να ασκήσει το επάγγελμα.

Ακόμη, υιοθετήθηκε νομοθεσία που απελευθερώνει περαιτέρω τα επαγγέλματα των πιστοποιημένων εκτιμητών, των υπηρεσιών παροχής ανθρώπινου δυναμικού, των νοσηλευτών και που επιτρέπει να παραχωρηθεί η ιδιότητα του συνδίκου πτώχευσης σε μη δικηγόρους (σε διαχειριστές αφερεγγυότητας, βλ. σημείο #57).

88.

Υιοθέτηση πρωτογενούς νομοθεσίας για το μητρώο μηχανικών δημοσίων έργων.

Το σημείο αυτό αναφέρεται στο «μητρώο συντελεστών παραγωγής δημοσίων και ιδιωτικών έργων, μελετών, τεχνικών και λοιπών συναφών επιστημονικών υπηρεσιών και έργων παραχώρησης» (ΜΗΤΕ) που ιδρύθηκε με τα άρθρα 118-119 του πολυνομοσχεδίου του Μαΐου 2017. Ωστόσο είναι σκόπιμο να αναφερθεί ότι υπό το ΜΗΤΕ ιδρύονται 13 (!) επιμέρους μητρώα (τα οποία μάλιστα δεν σχετίζονται με τις 13 ειδικότητες που αναφέρονται στο σημείο #86). Οι διαχωρισμοί των προσώπων και των επιχειρήσεων προκειμένου να επιλέξουν σε ποια μητρώα οφείλουν να εγγραφούν, γίνονται με βάση το είδος της εργασίας (αν είναι μελετητές, κατασκευαστές, εργολάβοι, σύμβουλοι διοίκησης ή τεχνίτες) και με το αν αναλαμβάνουν έργα του δημόσιου ή του ιδιωτικού τομέα. Την παραπάνω «κοσμογονία μητρώων» καλείται να διαχειριστεί διοικητικά η Γενική Γραμματεία Υποδομών, εντός του υπουργείου υποδομών, ενίοτε με την υποστήριξη του ΤΕΕ. Η σύσταση και η ομαλή λειτουργία των μητρώων αυτών αποτελεί ένα πολύ φιλόδοξο και δύσκολο έργο, η πρόοδος του οποίου θα κριθεί αργότερα.

Χρήση γης

89.

Υιοθέτηση νόμου, που θα τροποποιεί τον νόμο 4269/2014.

Το σημείο αυτό αναφέρεται στον ν. 4447 που ψηφίστηκε τον Δεκέμβριο του 2016. Επί της ουσίας η ψήφιση του νόμου αυτού εισήχθη ως βελτίωση του νόμου του 2014 περί χωρικού σχεδιασμού, αφότου το δεύτερο κεφάλαιό του είχε καταργηθεί ολόκληρο λίγους μήνες νωρίτερα. Και στον νέο νόμο, όπως και σε εκείνον του 2014 (που ημι-ακυρώθηκε), υπάρχει αναφορά στα Ειδικά Σχέδια Χωρικής Ανάπτυξης Δημόσιων Ακινήτων (ΕΣΧΑΔΑ) και στα αντίστοιχα των Στρατηγικών Επενδύσεων (ΕΣΧΑΣΕ). Πρόκειται για την έγκριση χωρικών σχεδίων που δίνουν τη δυνατότητα να καταρτίζονται επενδυτικά σχέδια με ευνοϊκούς όρους δόμησης σε εκτός σχεδίου περιοχές και με κάποια νομική προστασία από προσφυγές, αφότου πρώτα εγκριθεί και δημοσιευτεί σχετική μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Με βάση τα χωρικά σχέδια προχωρούν επενδύσεις, όπως εκείνη στον Αστέρα Βουλιαγμένης, στην Αφάντου της Ρόδου και στην Κασσώπη της Χαλκιδικής.

Ωστόσο, οι αλλαγές που έφεραν αυτοί οι δυο νόμοι δεν σταματούν εδώ. Επί της ουσίας, εισάγοντας τα Τοπικά και τα Ειδικά Χωρικά Σχέδια (ΤΧΣ και ΕΧΣ) προωθούν μια περισσότερο συνολική μέριμνα για τον χωροταξικό σχεδιασμό των περιοχών της χώρας, εντάσσοντας τα κάθε είδους πολεοδομικά σχέδια (που ήταν η κυρίαρχη μορφή χωρικού σχεδιασμού ως τώρα) στο σχήμα των ΕΧΣ και των ΤΧΣ. Τα μεν ΕΧΣ (μέρος των οποίων είναι τα ΕΣΧΑΔΑ και τα ΕΣΧΑΣΕ) αποτελούν σχέδια για την οργάνωση, ανάπτυξη και σχεδίαση έργων με υπερτοπικό χαρακτήρα (πχ. μεγάλες επενδύσεις, αξιοποίηση δημόσιας γης κ.λπ.). Αντιστοίχως, τα ΤΧΣ αφορούν την οργάνωση του χώρου (όροι δόμησης, χρήσεις γης, κ.λπ.) στην επικράτεια των δήμων.

90.

Υποβολή προεδρικού διατάγματος για τις χρήσεις γης στο Συμβούλιο της Επικρατείας.

Το προεδρικό διάταγμα αυτό, προσχέδιο του οποίου τέθηκε προς δημοσία διαβούλευση τον Φεβρουάριο, και τελικά κατατέθηκε στο ΣτΕ στις 19 Μαΐου 2017 ορίζει και εξειδικεύει 15 γενικές χρήσεις γης και 53 ειδικές κατηγορίες χρήσεων, εισάγοντας μάλιστα και τέσσερις νέες ειδικές κατηγορίες: τα πράσινα σημεία ανακύκλωσης, τους αστικούς λαχανόκηπους, τις εγκαταστάσεις υποδοχής και φιλοξενίας μεταναστών και τις αγροτικές εκμεταλλεύσεις. Ακόμη ορίζει με σαφήνεια τις επιτρεπόμενες χρήσεις για τις διάφορες κατηγορίες περιοχών (πχ. αστικές, ημιαστικές κ.λπ.).

91.

Υπουργική απόφαση για τις τεχνικές εξειδικεύσεις τοπικών και ειδικών χωρικών σχεδίων.

Οι σχετικές δυο υπουργικές αποφάσεις στις οποίες αναφέρεται το σημείο αυτό εκδόθηκαν στις 7 Ιουνίου 2017. Πρόκειται για την εξειδίκευση των παραμέτρων των τοπικών και ειδικών χωρικών σχεδίων (βλ. σημείο #89) τις οποίες θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη οι μελέτες: το προφίλ του χωροταξικού πλαισίου, οι προοπτικές της ευρύτερης περιοχής, η ανάλυση των χρήσεων γης της περιοχής καθώς και οι όροι, σύμφωνα με τους οποίους θα γίνει η προβλεπόμενη από το κάθε σχέδιο παρέμβαση. Σε αυτό το επίπεδο, τα τοπικά χωρικά σχέδια προβλέπουν μια πιο πολύπλοκη διαδικασία σε σχέση με τα ειδικά, ακριβώς λόγω της εμπλοκής των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης στην κατάρτισή τους.

92.

Οι δασικοί χάρτες που έχουν ήδη ολοκληρωθεί θα ανέβουν στο διαδίκτυο.

Οι δασικοί χάρτες που έχουν ήδη ολοκληρωθεί και στους οποίους αναφέρεται το σημείο αυτό έχουν καταρτιστεί από 34 δασαρχεία και αφορούν περίπου το 35% της επικράτειας της χώρας. Οι χάρτες αυτοί, που αποτελούν την μεγαλύτερη απόπειρα χαρτογράφησης των ελληνικών δασών από τη δεκαετία του '70, υπάρχουν αναρτημένοι στη σχετική ιστοσελίδα. Πρόκειται για ένα έργο που είχε ανατεθεί στην Εθνικό Κτηματολόγιο και Χαρτογράφηση ΑΕ (ΕΚΧΑ).

Η χαρτογράφηση των δασών στην Ελλάδα για μια σειρά από λόγους παραμένει εκκρεμής και ατελής εδώ και δεκαετίες. Είναι χαρακτηριστικό το ότι για κάποιες περιοχές της χώρας οι ισχύοντες μέχρι πρότινος (μη δημοσιευμένοι) δασικοί χάρτες είχαν καταρτιστεί τη δεκαετία του 1940. Το μεγάλο αυτό κενό στην έγκυρη χαρτογράφηση των δασικών περιοχών προκαλεί μια σειρά από στρεβλώσεις. Ανάμεσα σ' αυτές είναι η δυσανάλογη δυνατότητα παρέμβασης των δασαρχείων, η επέκταση της αυθαίρετης δόμησης καθώς και τα συνεχή εμπόδια στις επενδύσεις που, χωρίς να υπάρχει εκ των προτέρων σαφής εικόνα για το ποια έκταση αντιστοιχεί σε προστατευόμενο δάσος, σχεδιάζονται σε μεγάλο βαθμό «στα τυφλά».

93.

Το ΚΥΣΟΙΠ θα υιοθετήσει επισήμως νέο πλαίσιο αρχών και οδικό χάρτη για τα γραφεία κτηματογράφησης ανά τη χώρα στη βάση τεχνικής βοήθειας της Παγκόσμιας Τράπεζας και σε συμφωνία με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Πρόκειται για την επανεκκίνηση ενός σημαντικού έργου, που ως σήμερα παρέμενε «παγωμένο»: του Κτηματολογίου. Δηλαδή της καταγραφής και καταχώρησης σε ενιαία βάση δεδομένων όλων των ακινήτων της χώρας. Το σημείο αυτό αναφέρεται στην υιοθέτηση του οδικού χάρτη για την εξέλιξη του έργου από το Κυβερνητικό Συμβούλιο Οικονομικής Πολιτικής (ΚΥΣΟΙΠ), στο οποίο προεδρεύει ο Αντιπρόεδρος της κυβέρνησης και συμμετέχουν οι υπουργοί Οικονομικών και Οικονομίας, καθώς και ο αναπληρωτής υπουργός Οικονομικών. Η απόφαση αυτή του ΚΥΣΟΙΠ πράγματι ελήφθη τον Μάιο του 2017. Το φθινόπωρο του 2017 οριστικοποιήθηκε το μοντέλο λειτουργίας του νέου κτηματολογίου και δρομολογήθηκε η μετατροπή της ΕΚΧΑ (που θα το επιβλέπει) από ανώνυμη εταιρεία σε νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου.

Δίκτυα. Ενέργεια. Αγορά ηλεκτρικού ρεύματος

94.

Επίσημη πρόταση για διαρθρωτικά μέτρα που θα εφαρμοστούν για συμμόρφωση με τις αποφάσεις των Ευρωπαϊκών Δικαστηρίων σχετικά με τις αποφάσεις της Κομισιόν C(2008) 824 και C(2009) 6244 για τον λιγνίτη.

Με νόμους του 1959 και του 1975 το ελληνικό κράτος είχε τη δυνατότητα, με υπουργικές αποφάσεις, να παραχωρεί κατ' αποκλειστικότητα τα δικαιώματα αναζήτησης και εκμετάλλευσης των κοιτασμάτων λιγνίτη στη ΔΕΗ. Ωστόσο, δυο διαδοχικές αποφάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής το 2008 και το 2009 σημείωναν ότι το καθεστώς αυτό αποτελεί για τη ΔΕΗ «κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης», δηλαδή της δίνει μονοπωλιακή θέση στην αγορά του λιγνίτη.

Οι προσφυγές της ΔΕΗ και της ελληνικής κυβέρνησης στο Γενικό Δικαστήριο της ΕΕ κατά των δυο αποφάσεων δεν δικαιώθηκαν και έτσι οι C(2008) 824 και C(2009) 6244 εξακολουθούν να ισχύουν. Παρόλ' αυτά μέχρι σήμερα δεν είχαν γίνει βήματα προς την εφαρμογή τους. Το σημείο αυτό αναφέρεται στα συγκεκριμένα μέτρα, και τα σχετικά χρονοδιαγράμματα, που θα συμβάλουν στο άνοιγμα των αγορών της αναζήτησης και της εκμετάλλευσης του λιγνίτη στην Ελλάδα. Η ελληνική πρόταση γι' αυτά κατατέθηκε και έγινε δεκτή πριν το κλείσιμο της δεύτερης αξιολόγησης.

95.

Το ΚΥΣΟΙΠ θα υιοθετήσει τις αρχές για τα διαρθρωτικά μέτρα που αφορούν τα εργοστάσια λιγνίτη.

Κατά τη συνεδρίασή του στις 9 Μαΐου 2017 το ΚΥΣΟΙΠ πράγματι υιοθέτησε τις αρχές για το «άνοιγμα» της αγοράς του λιγνίτη, όπως είχαν ήδη προταθεί από την ελληνική πλευρά (βλ., σημείο #94).

96.

Δημοπρασίες NOME. Οι αρχές θα ολοκληρώσουν την πώληση και την έναρξη παράδοσης του 8% του συνόλου του όγκου ηλεκτρικού ρεύματος του 2015 στο διασυνδεδεμένο σύστημα.

Οι δημοπρασίες NOME (από το γαλλικό Nouvelle Organisation du Marché de l'Électricité) αποτελούν μια συγκεκριμένη διαδικασία χονδρικής πώλησης καθορισμένων ποσοτήτων ηλεκτρικού ρεύματος που παράγεται από κρατικούς φορείς ή εταιρείες προς την ελεύθερη αγορά. Μέσω των δημοπρασιών NOME το ρεύμα δημοπρατείται με πολύ χαμηλές τιμές εκκίνησης, συχνά κα-

τώτερες του κόστους. Με αυτόν τον τρόπο οι αγοραστές, που είναι συνήθως άλλοι πάροχοι ρεύματος, μπορούν με τη σειρά τους να διαθέσουν το ρεύμα σε χαμηλές τιμές λιανικής και επομένως να λειτουργήσει ο ανταγωνισμός. Οι δημοπρασίες NOME έχουν εφαρμοστεί κυρίως στη Γαλλία, όπου λόγω της φύσης του παραγόμενου ηλεκτρικού ρεύματος (το 80% προέρχεται από πυρηνικές εγκαταστάσεις) η εταιρεία ηλεκτρισμού παραμένει δημόσια.

Στην Ελλάδα, σε αντίθεση με τη Γαλλία, η παραγωγή ρεύματος προέρχεται κατά κύριο λόγο από εργοστάσια λιγνίτη και υδροηλεκτρικά έργα. Ωστόσο, η λύση των δημοπρασιών NOME επιλέχτηκε αφότου, με την αλλαγή κυβέρνησης το 2015, εγκαταλείφθηκε το σχέδιο της δημιουργίας και ιδιωτικοποίησης μιας «μικρής ΔΕΗ» που θα διαχειριζόταν το 30% της παραγωγής του ρεύματος. Στο πλαίσιο του μνημονίου, προβλέπεται η διάθεση συγκεκριμένων ποσοτήτων της παραγωγής ρεύματος της ΔΕΗ μέσω δημοπρασιών NOME από το 2016 και για τρία χρόνια. Για το 2016, η ποσότητα προς δημοπράτηση ορίστηκε στο 8% της ετήσιας παραγωγής του 2015 και ολοκληρώθηκε τον Οκτώβριο του 2016 οπότε έγινε η δημοπρασία. Ακολούθησαν τρεις ακόμη δημοπρασίες NOME, προς τον στόχο του 2016, τον Ιανουάριο, τον Απρίλιο και τον Ιούλιο του 2017. Η τιμή εκκίνησης στις δημοπρασίες καθορίζεται με κοινή υπουργική απόφαση των υπουργών Περιβάλλοντος και Οικονομικών μετά από γνώμη της Ρυθμιστικής Αρχής Ενέργειας (βλ. και σημείο #98), ενώ ο ΛΑΓΗΕ (Λειτουργός της Αγοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας ΑΕ) οργανώνει όλη τη διαδικασία των δημοπρασιών (βλ. σημείο #99δ).

97.

Δημοπρασίες NOME. Η ΡΑΕ θα αποφασίσει α) πρόσθετες ποσότητες που θα δημοπρατηθούν, οι οποίες θα ισούνται με τον ετήσιο στόχο μείωσης του μεριδίου της ΔΕΗ στην αγορά λιανικής, β) τον αριθμό των δημοπρασιών που απαιτούνται για τον στόχο και γ) τις ποσότητες ανά δημοπρασία.

Η ΔΕΗ έχει δεσμευτεί να μειώσει το μερίδιό της στην αγορά λιανικής κατά 8% το 2016 (βλ. σημεία #96, #99α, #99β), κατά 12% το 2017, κατά 13% το 2018 και κατά ακόμη 13% το 2019, ώστε τότε το συνολικό μερίδιό της στην αγορά να πέσει κάτω του 50%, από 95% που ήταν το 2015 (βλ. σημεία #96, #99α, #99β). Πώς θα συμβεί αυτό; Προκειμένου να επιτευχθούν οι παραπάνω στόχοι, λαμβάνοντας υπόψη και τη διαδικασία της παράδοσης του δημοπρατημένου ρεύματος, η εταιρεία πρέπει να δημοπρατήσει ως και το 16% της παραγωγής του 2016 το 2017, ως το 19% της παραγωγής του 2017 το 2018 και ως το 22% της παραγωγής του 2018 το 2019.

Ακόμη, με την απόφαση 619/2016 της ΡΑΕ ορίζονται οι ημερομηνίες για τις τέσσερις δημοπρασίες του 2017 καθώς και οι ποσότητες της ενέργειας που δημοπρατήθηκαν ή θα δημοπρατηθούν. Η τελευταία δημοπρασία μέχρι την ώρα που γράφονται αυτές οι γραμμές έγινε στις 25 Οκτωβρίου 2017, οπότε διατέθηκαν στην αγορά 718 μεγαβατώρες πλέον των 435 που διατέθηκαν με τις τρεις προηγούμενες.

98.

Δημοπρασίες NOME: Ο Νόμος 4389/2016 θα τροποποιηθεί όσον αφορά τις τιμές εκκίνησης, έτσι ώστε τον Ιούνιο κάθε χρόνου, αρχής γενομένης από τον Ιούνιο του 2017, οι αρχές θα αναθεωρούν την τιμή εκκίνησης των δημοπρασιών βάσει της πρότασης της ΡΑΕ, ενσωματώνοντας i) τις τιμές CO2 και ii) επικαιροποιημένων στοιχείων για το κόστος παραγωγής της ΔΕΗ.

Το σημείο αυτό αναφέρεται σε τεχνικές βελτιώσεις του τρόπου καθορισμού της τιμής εκκίνησης των δημοπρασιών NOME (βλ. σημείο #96), που συμβαίνει κάθε Ιούνιο. Οι τροποποιήσεις σχετίζονται με το να λαμβάνονται περισσότερο υπόψη το κόστος αγοράς δικαιωμάτων εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα (και όχι μόνο ως μέρος του κόστους παραγωγής της ΔΕΗ) καθώς και οι δημοσιευμένες οικονομικές καταστάσεις της ΔΕΗ Α.Ε. της προηγούμενης χρήσης.

99.

Δημοπρασίες NOME: Το σχέδιο δράσης του ΚΥΣΟΙΠ και η νομοθεσία που αφορά τις NOME θα τροποποιηθούν, έτσι ώστε:

α. Να τροποποιηθεί ο μηχανισμός παρακολούθησης, έτσι ώστε οι προσαρμοσμένες ποσοότητες να ισχύουν στο S+1 σε περίπτωση απόκλισης από τον στόχο που προσδιορίζεται στο εξάμηνο S. Η πρώτη διαδικασία παρακολούθησης θα ολοκληρωθεί τον Ιούνιο του 2017.

Με το σημείο αυτό επί της ουσίας ο μηχανισμός παρακολούθησης και αναπροσαρμογής των ποσοτήτων ρεύματος που δημοπρατούνται αντιδρά πιο άμεσα, ένα εξάμηνο μετά (αντί για τρία εξάμηνα, όπως προβλεπόταν αρχικά), σε τυχόν αποκλίσεις από τους στόχους απομείωσης του μεριδίου της ΔΕΗ στην αγορά. Πιο συγκεκριμένα, αν το ποσοστό του δημοπρατούμενου ρεύματος υπολείπεται άνω του 2% του στόχου της απομείωσης του ποσοστού της ΔΕΗ στην αγορά (ή αν τον υπερβαίνει αντίστοιχα) αναπροσαρμόζεται ήδη από το επόμενο εξάμηνο (βλ. σημείο #97).

β. Να εισαχθεί η ανατροπή του μισού από το 8% που πωλήθηκε το 2016 (δηλ. 4% του συνολικού όγκου ηλεκτρικής ενέργειας στο 2015 στο διασυνδεδεμένο σύστημα), με φυσικές παραδόσεις που αρχίζουν τον Δεκέμβριο του 2017, διασφαλίζοντας τη συνέχεια μεταξύ των περιόδων παράδοσης, αποφεύγοντας τις διακοπές. Για το 2018 και το 2019, 6% και 9% των ποσοτήτων που πωλούνται αντιστοίχως το 2017 και το 2018 θα μεταφερθούν, με φυσικές παραδόσεις που αρχίζουν τον Δεκέμβριο κάθε αντίστοιχου έτους. Βάσει των ανωτέρω, οι συνολικές ποσοότητες NOME των ετών 2017, 2018 και 2019 θα είναι αντίστοιχα 16%, 19% και 22%, εκτός εάν προσαρμοσθούν έγκαιρα από τον προαναφερθέντα μηχανισμό προσαρμογής στο S + 1.

Πρόκειται για αναθεώρηση προς τα επάνω των στόχων του μεριδίου της παραγωγής ρεύματος που θα δημοπρατείται. Αφορά την περίπτωση που οι στόχοι της απομείωσης του μεριδίου της ΔΕΗ (βλ. σημείο #97) δεν επιτευχθούν και ταυτόχρονα δεν εφαρμοστεί ο μηχανισμός του σημείου #99α.

γ. Παράλληλα με την εξαμηνιαία εκτίμηση των επιπτώσεων του Ιανουαρίου 2018 και κάθε επόμενη εκτίμηση των αποτελεσμάτων θα γίνεται κοινή αξιολόγηση από τις αρχές και τους θεσμούς, λαμβάνοντας υπόψη την εισαγωγή της μελλοντικής αγοράς του Target Model, η οποία θα αξιολογήσει i) ενδεχόμενη προσαρμογή του μηχανισμού NOME και ii) ενδεχόμενη ανάγκη υιοθέτησης πρόσθετων διαρθρωτικών μέτρων σε ευθυγράμμιση με τα χαρακτηριστικά του γενικού καρτοφυλακίου της ΔΕΗ. Ο στόχος εδώ είναι, αρχίζοντας από το 2018, ο μηχανισμός των NOME να αναπροσαρμοστεί στο πλαίσιο του Target model. Το Target model αποτελεί ένα συνολικότερο μοντέλο διαχείρισης της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας, που έχει σχεδιαστεί για την ευρωπαϊκή αγορά ενέργειας (βλ. σημείο #105).

δ. Ο ΛΑΓΗΕ θα παρέχει πλήρη και έγκαιρη ενημέρωση για τα αποτελέσματα των δημοπρασιών.

Ο Λειτουργός της Αγοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας ΑΕ (ΛΑΓΗΕ) ιδρύθηκε το 2011 και είναι υπεύθυνος για την εποπτεία της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας και για την τήρηση των κανόνων.

100.

Οικονομική κατάσταση της ΔΕΗ. Ως προαπαιτούμενο οι αρχές και η ΔΕΗ θα συμφωνήσουν με τους θεσμούς ένα λεπτομερές σχέδιο δράσης, συμπεριλαμβανομένου ενός συγκεκριμένου χρονοδιαγράμματος για την εφαρμογή του, προκειμένου να αντιμετωπίσει το ζήτημα των ληξιπρόθεσμων οφειλών προς τη ΔΕΗ.

Το σχέδιο δράσης αυτό, που εστιάζει στα βήματα που χρειάζεται να γίνουν για να αντιμετωπιστεί το πρόβλημα των σημαντικών ληξιπρόθεσμων οφειλών (ιδιωτών, αλλά κυρίως δήμων και επιχειρήσεων) προς τη ΔΕΗ, συμφωνήθηκε στις 14 Ιουνίου 2017.

101.

Οικονομική κατάσταση της ΔΕΗ. Οι αρχές και οι θεσμοί θα συμφωνήσουν έναν οδικό χάρτη για την εκκαθάριση των συσσωρευμένων οφειλών ΥΚΩ προς τη ΔΕΗ.

Ως οφειλές Υπηρεσιών Κοινής Ωφέλειας (ΥΚΩ) αναφέρεται το επιπλέον κόστος που έχει για τη ΔΕΗ η παροχή ρεύματος σε ειδικές ομάδες καταναλωτών. Αφενός αφορά την ηλεκτροδότηση κάποιων νησιών, που δεν είναι διασυνδεδεμένα με το κεντρικό δίκτυο και προμηθεύονται ρεύμα με διαφορετική διαδικασία και σε μεγαλύτερη τιμή απ' ό,τι η υπόλοιπη χώρα, αλλά ασφαλώς οι καταναλωτές χρεώνονται με βάση το ενιαίο τιμολόγιο. Αφετέρου αφορά άλλες ομάδες του πληθυσμού (πολύτεχνους, δικαιούχους του κοινωνικού τιμολογίου) που για κοινωνικούς λόγους πληρώνουν με βάση μειωμένο τιμολόγιο. Τις διαφορές αυτές, η ΔΕΗ είναι υποχρεωμένη να τις εντάσσει στο κόστος για τους υπόλοιπους καταναλωτές. Ωστόσο, εξαιτίας του υψηλού πολιτικού κόστους που θα είχε η αύξηση των τιμολογίων ρεύματος, η διαδικασία αυτή είχε «παγώσει» από το 2013 με αποτέλεσμα να συσσωρευτούν οφειλές άνω των 600 εκατομμυρίων ευρώ από τις ΥΚΩ. Τελικά αποφασίστηκε να χρεωθούν σταδιακά στους καταναλωτές με αυξήσεις των τιμολογίων από το καλοκαίρι του 2017. Στο τέλος του χρόνου,

όμως, η κυβέρνηση ανακοίνωσε ότι 360 εκατ. ευρώ θα αποδοθούν στη ΔΕΗ από το λεγόμενο «κοινωνικό μέρισμα». Είναι το ποσό που της έχει αναγνωρίσει η ΡΑΕ ως ανακτήσιμο για τις ΥΚΩ της περιόδου 2012-2015.

102.

ΑΔΜΗΕ. Η ΔΕΗ και ο στρατηγικός επενδυτής θα υπογράψουν τη συμφωνία αγοράς μετοχών (Share Purchase Agreement) για το 24% του ΑΔΜΗΕ. Η συμφωνία θα υπογραφεί πριν από το κλείσιμο της αξιολόγησης.

Πράγματι, το 24% της Ανεξάρτητος Διαχειριστής Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας (ΑΔΜΗΕ) Α.Ε., της εταιρείας (ΝΠΙΔ) που διαχειρίζεται το δίκτυο του ηλεκτρικού ρεύματος, πέρασε στην κινεζική State Grid, αφότου η τελευταία κατέθεσε προσφορά ύψους 320 εκατ. ευρώ στον σχετικό διαγωνισμό. Η συμφωνία αγοράς μετοχών υπογράφηκε τον Δεκέμβριο του 2016, ενώ η συμφωνία μεταξύ των μετόχων (Shareholders' Agreement) υπογράφηκε στις 20 Ιουνίου του 2017.

103.

Μηχανισμός επάρκειας. Οι αρχές θα γνωστοποιήσουν εκ των προτέρων στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή τη νέα μελέτη επάρκειας από τον ΑΔΜΗΕ.

Ο μηχανισμός επάρκειας ή, πιο επίσημα, ο «Μηχανισμός διασφάλισης επαρκούς ισχύος» είναι το σχέδιο εκείνο που καθορίζει τις ενεργειακές ανάγκες της χώρας, καθώς και το μέσω ποιων διαδικασιών θα παραχθούν και θα παραδοθούν οι αναγκαίες ποσότητες ρεύματος. Πρόκειται για σχέδιο που εκπονεί ο ΑΔΜΗΕ. Ο μηχανισμός επάρκειας, εν πολλοίς βασίζεται στη Μελέτη Επάρκειας Ισχύος, την οποία επιμελείται και πάλι ο ΑΔΜΗΕ. Η πιο πρόσφατη μελέτη επάρκειας, στην οποία αναφέρεται και το συγκεκριμένο σημείο ολοκληρώθηκε, δημοσιεύτηκε και παραδόθηκε στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή τον Μάιο του 2017. Αφορά την περίοδο 2017-2027 και προβλέπει μια σειρά από σενάρια για τις ενεργειακές ανάγκες της Ελλάδας για το διάστημα αυτό. Κεντρική σημασία έχει το ύψος του προϋπολογισμού που θα διατεθεί στην αγορά capacity, η οποία επιτρέπει την ανταπόκριση του δικτύου σε έκτακτες συνθήκες, αλλά και η πρόοδος των έργων για τη διασύνδεση των νησιών, και κυρίως της Κρήτης, με την Αττική και με την Πελοπόννησο που επίσης θα επηρεάσει την επάρκεια ρεύματος στη χώρα.

104.

Λογαριασμός ΑΠΕ. Οι αρχές θα εφαρμόσουν την αναθεωρημένη νομοθεσία για το λογαριασμό ΑΠΕ εφαρμόζοντας τον μηχανισμό προσαρμογής για τον Δεκέμβριο του 2016 με προσαρμογές που θα ισχύουν από την 1η Ιανουαρίου 2017, όπως ορίζεται στη νομοθεσία που εγκρίθηκε τον Οκτώβριο του 2016.

Το ζήτημα με το οποίο καταπιάνεται το σημείο αυτό είναι τα σημαντικά χρέη της ΔΕΗ προς ιδιώτες παραγωγούς ρεύματος από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (ΑΠΕ), δηλαδή κυρίως από φωτοβολταϊκά και από ανεμογεννήτριες. Οι παραγωγοί αυτοί, που διαθέτουν το ρεύμα που παράγουν στην αγορά των παρόχων, πληρώνονται μέσω του Ειδικού Λογαριασμού ΑΠΕ (ΕΛΑΠΕ).

Ως το τέλος του 2016, η κύρια πηγή εσόδων για τον ΕΛΑΠΕ ήταν μέρος των χρεώσεων του Ειδικού Τέλους Μείωσης Εκπομπών Αέριων Ρύπων (ΕΤΜΕΑΡ), το οποίο πληρώνεται με τον λογαριασμό ρεύματος των καταναλωτών. Από το 2017, στον ΕΛΑΠΕ συνεισφέρουν και ευθέως οι πάροχοι ρεύματος. Αφενός η αλλαγή αυτή έχει οδηγήσει σε σημαντική απομείωση των οφειλών προς ιδιώτες και στη συγκράτηση της τιμής του ρεύματος για τους καταναλωτές, καθώς το ΕΤΜΕΑΡ δεν έχει αυξηθεί. Ωστόσο, ταυτόχρονα έχουν αναλάβει το αξιοσημείωτο οικονομικό βάρος οι πάροχοι, και ειδικότερα η ΔΕΗ.

105.

Target Model. Οι αρχές θα καταρτίσουν έναν οδικό χάρτη για την έκδοση των αναγκαίων ρυθμιστικών αποφάσεων, την προσέγγιση για τη σύνταξη των τεχνικών κωδικών που χρειάζονται και τα βήματα για την εφαρμογή των τεχνικών εργαλείων προς την κατεύθυνση των ισορροπημένων αγορών από την 1η Ιανουαρίου 2018.

Το Target Model, η σταδιακή εφαρμογή του οποίου αναμένεται από το 2018, αποτελεί το πρότυπο για μια πανευρωπαϊκή αγορά ρεύματος, με τέσσερις επιμέρους ενιαίες αγορές διάθεσης ρεύματος που θα λειτουργούν με ενοποιημένες διαδικασίες. Ο στόχος της εφαρμογής του Target Model είναι η λειτουργία του ανταγωνισμού πανευρωπαϊκά και τελικά οι καλύτερες τιμές ρεύματος για τους καταναλωτές. Το σημείο αυτό αναφέρεται στον οδικό χάρτη για την ένταξη της Ελλάδας στο Target Model, για την κατάρτιση του οποίου συνεργάστηκαν η ΡΑΕ, ο ΑΔΜΗΕ και ο ΛΑΓΗΕ. Ο χάρτης, που δεν έχει δημοσιευτεί, έλαβε την τελική μορφή του τον Μάιο του 2017.

106.

Βιομηχανίες δικτύων: Ενέργεια. Μεταρρύθμιση της αγοράς φυσικού αερίου. Η πρώτη δημοπρασία υπό το αναθεωρημένο πρόγραμμα απελευθέρωσης φυσικού αερίου, όπως εγκρίθηκε με απόφαση της Επιτροπής Ανταγωνισμού, θα πραγματοποιηθεί. Η ποσότητα που θα δημοπρατηθεί για το 2017 θα ανέλθει στο 16% της ετήσιας προμήθειας φυσικού αερίου της ΔΕΠΑ στους πελάτες της.

Το σημείο αυτό αναφέρεται σε περαιτέρω άνοιγμα της αγοράς του φυσικού αερίου, η οποία κατ' αντιστοιχία με την αγορά ρεύματος (βλ. σημεία #96 και #97) κυριαρχείται από την ΔΕΠΑ. Ήδη από τον Οκτώβριο του 2016 και μετά, μετά από τις σχετικές προτάσεις της ΔΕΠΑ προς την Επιτροπή Ανταγωνισμού αποφασίστηκαν οι ποσότητες της εισαγωγής φυσικού αερίου (καθώς η Ελλάδα δεν παράγει φυσικό αέριο) που θα πρέπει να δημοπρατηθούν από τη ΔΕΠΑ προς την αγορά: 16% το 2017, 17% το 2018, 18% το 2019 και 20% το 2020. Η πρώτη δημοπρασία με βάση τις συγκεκριμένες ποσότητες έγινε στις 13 Δεκεμβρίου 2016.

Βιομηχανίες δικτύων: Εταιρείες ύδρευσης

107.

Υιοθέτηση της νομοθεσίας που θα καθορίζει τους κανόνες χρέωσης για τις υπηρεσίες ύδρευσης με βάση τις προτάσεις της Ειδικής Γραμματείας Υδάτων.

Πρόκειται για την καθιέρωση με υπουργική απόφαση της 19ης Μαΐου 2017 ενιαίων κανόνων κοστολόγησης του νερού. Πέρα από ένα γενικό πλαίσιο, η τιμολόγηση του νερού καθοριζόταν έως τώρα από τις κατά τόπους εταιρείες ύδρευσης (ΕΥΔΑΠ, ΕΥΑΘ, κ.λπ.), καθώς δεν υπάρχει αρμόδια ρυθμιστική αρχή. Η Ειδική Γραμματεία Υδάτων του υπουργείου Περιβάλλοντος, που συστήθηκε το 2010 ως μετεξέλιξη της Κεντρικής Υπηρεσίας Υδάτων και που έως πρόσφατα ήταν υποστελεχωμένη (βλ. σημείο #108), έχει αναλάβει τη ρύθμιση της αγοράς του νερού.

108.

Λήψη άμεσων βημάτων που να διασφαλίζουν την επαρκή στελέχωση της Ειδικής Γραμματείας Υδάτων, ώστε να είναι σε θέση να διεκπεραιώσει τα καθήκοντά της και που θα λάβει συγκεκριμένα βήματα για την ενδυνάμωση της Ειδικής Γραμματείας Υδάτων, ώστε να έχει τη δυνατότητα να λαμβάνει ρυθμιστικές αποφάσεις με τον αναγκαίο βαθμό ανεξαρτησίας.

Η βασική αρμοδιότητα της Ειδικής Γραμματείας Υδάτων είναι η διαχείριση των υδατικών πόρων στην ελληνική επικράτεια, μέσω της κατάρτισης των σχεδίων διαχείρισης λεκανών απορροής. Από τις σχετικές κοινοτικές οδηγίες προκύπτει ότι αυτά τα σχέδια (από ένα για την καθεμία από τις 14 υδατικές περιφέρειες της χώρας) οφείλουν να αναθεωρούνται ανά πενταετία. Το σημείο αυτό αφορά την πλήρη στελέχωση της Ειδικής Γραμματείας προκειμένου να είναι σε θέση να διεκπεραιώνει τις βασικές υποχρεώσεις της.

109.

Η ΕΥΔΑΠ και η ΕΥΑΘ θα προετοιμάσουν επιχειρηματικά σχέδια, συμπεριλαμβανομένων και επενδύσεων σε βασικά προγράμματα ανάπτυξης για την επόμενη πενταετία.

Η διαδικασία της προετοιμασίας των επιχειρησιακών σχεδίων των δυο μεγαλύτερων εταιρειών ύδρευσης στην Ελλάδα, ΕΥΔΑΠ και ΕΥΑΘ, άρχισε τον Νοέμβριο του 2016 χωρίς να υπάρχουν ακόμη ολοκληρωμένα τα πενταετή σχέδια. Μέρος των σχεδίων αυτών θα είναι και οι επενδύσεις σε νέες υποδομές, καθώς πλέον στον νέο τρόπο τιμολόγησης του νερού (βλ. σημείο #107) προστέθηκε και ανταποδοτικό τέλος για την ανάπτυξη των ίδιων των εταιρειών.

Βιομηχανίες δικτύων: Μεταφορές και logistics

110.

Ενεργοποίηση του νόμου περί logistics.

Ο νόμος περί logistics στον οποίο αναφέρεται το σημείο αυτό είναι ο 4302/2014 και συγκεκριμένα το δεύτερο κεφάλαιο. Εκεί αναφέρεται ότι οι όροι αδειοδότησης κέντρων αποθήκευσης και διανομής και το γενικότερο πλαίσιο της αδειοδότησής τους (ανανεώσεις, δικαιολογητικά, κ.λπ.) καθορίζονται με κοινή υπουργική απόφαση των υπουργών Οικονομίας και Περιβάλλοντος. Πράγματι, η υπουργική αυτή απόφαση, που ήταν και το βασικό ζητούμενο εδώ προκειμένου να ενεργοποιηθεί ολόκληρος ο νόμος, εκδόθηκε στις 16 Μαΐου 2017, ρυθμίζοντας κάποια από αυτά τα ζητήματα. Ενδεικτικά, οι προβλέψεις του νόμου που πλέον βρίσκεται σε ισχύ αφορούν τη λειτουργία επιχειρηματικών πάρκων άνω των 500 στρεμμάτων, τα οποία θα αδειοδοτούνται με fast track διαδικασία, την εισαγωγή της δήλωσης συμμόρφωσης που επίσης απλοποιεί τη διαδικασία αδειοδότησης, ενώ επίσης δίνεται η δυνατότητα στους δήμους να ορίσουν συγκεκριμένα σημεία στάθμευσης φορτηγών και προσωρινής αποθήκευσης εμπορευμάτων.

111.

Υιοθέτηση της στρατηγικής logistics με σχέδιο δράσης που περιλαμβάνει χρονικές δεσμεύσεις.

Το τριετές, εθνικό σχέδιο δράσης για την ανάπτυξη των logistics καταρτίστηκε στο μεγαλύτερο μέρος του στις αρχές του 2017 και εγκρίθηκε από το ΚΥΣΟΙΠ τον Ιούνιο. Παράλληλα στην ίδια συνεδρίαση το ΚΥΣΟΙΠ ενέκρινε τη συγκρότηση Επιτροπής Παρακολούθησης της πορείας του σχεδίου δράσης, πρακτικά εγκαινιάζοντας με αυτόν τον τρόπο την εφαρμογή του. Ανάμεσα στις προτεραιότητες του σχεδίου είναι η αναβάθμιση του λιμανιού του Πειραιά, καθώς και των λιμανιών της Αλεξανδρούπολης και της Ηγουμενίτσας, του αεροδρομίου της Αθήνας όπως και η ανάπτυξη του μεγαλύτερου εμπορευματικού κέντρου της χώρας σε έκταση 2.000 στρεμμάτων στο Θριάσιο. Σε κάθε περίπτωση, ο κλάδος των logistics έχει υπολογιστεί ότι συνεισφέρει, στο ελληνικό ΑΕΠ περίπου 20 δισ. ευρώ ετησίως ακόμα και στα χρόνια της κρίσης, ενώ ταυτόχρονα παρουσιάζει σημαντικές προοπτικές ανάπτυξης.

112.

Οριστικοποίηση του όρου αναφοράς για ένα γενικό σχέδιο μεταφορών για την Ελλάδα, που θα καλύπτει όλες τις διόδους μεταφορών (οδικά δίκτυα, σιδηρόδρομοι, ναυτιλία, εναέριοι και πολλαπλοί τρόποι μεταφοράς, συμπεριλαμβανομένων και παραμέτρων logistics).

Το σημείο αυτό αναφέρεται στο εξαιρετικά φιλόδοξο Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Μεταφορών που έχει ορίζοντα ως το 2037, με ενδιάμεσο ορόσημο το 2027. Πράγματι, ήδη από τα τέλη του 2016 οι υπηρεσίες του υπουργείου Υποδομών είχαν κινητοποιήσει τη διαδικασία και στα μέσα Μαΐου εκδόθηκε η υπουργική απόφαση για την ομάδα δράσης που θα επιβλέπει το έργο.

Το Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Μεταφορών, που θα χρηματοδοτηθεί από πόρους της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων στο πλαίσιο του προγράμματος Jaspers, θα κινείται σε δυο επίπεδα: Αφενός θα χαρτογραφεί τα δίκτυα μεταφορών στην Ελλάδα (δρόμοι, γραμμές τρένων, πλοία, αερομεταφορές, κ.λπ.) και επιπλέον θα θέτει προτεραιότητες για την περαιτέρω ανάπτυξη των υποδομών, λαμβάνοντας υπόψη και τις ανάγκες του κλάδου των logistics. Αφετέρου θα προβλέπει την ίδρυση και τη λειτουργία μονάδας στρατηγικού σχεδιασμού εντός του υπουργείου Υποδομών.

113.

Οι αρχές θα προετοιμάσουν μια συνολική αξιολόγηση των επιδοτήσεων για όλες τις διόδους μεταφορών.

Πρόκειται για δυο διαφορετικές εκθέσεις με αντικείμενο των πηγών χρηματοδότησης των υποδομών μεταφορών (λιμάνια, αεροδρόμια, οδικά δίκτυα, κ.λπ.), οι οποίες πράγματι παραδόθηκαν στους εκπροσώπους των πιστωτών της χώρας. Η μια αφορά τις διαθέσιμες πηγές χρηματοδότησης (ΕΣΠΑ, ΠΔΕ, δανεισμός από την ΕΤΕπ, κ.ά.) που αξιοποιήθηκαν την περίοδο 2013 έως 2016 και η δεύτερη αφορά τις τάσεις για την περίοδο 2017 έως 2020.

Ιδιωτικοποίηση: Διαγωνισμοί

114.

Η διάρκεια «ζωής» του ΤΑΙΠΕΔ θα παραταθεί για τρία χρόνια.

Το Ταμείο Αξιοποίησης Ιδιωτικής Περιουσίας του Δημοσίου (ΤΑΙΠΕΔ) ιδρύθηκε το 2011 και έκτοτε έχει πραγματοποιήσει μια σειρά σύνθετων έργων αξιοποίησης περιουσίας (ακινήτων, εταιρειών και υποδομών) του δημοσίου που έχει μεταβιβαστεί στο χαρτοφυλάκιό του. Ανάμεσά τους είναι η πώληση του Αστήρα Βουλιαγμένης, η αξιοποίηση των 14 περιφερειακών αεροδρομίων, η αξιοποίηση πολλών ακινήτων του ελληνικού κράτους στο εξωτερικό, και άλλα.

Με την ίδρυση του Ελληνικού Ταμείου Συμμετοχών και Περιουσίας, του γνωστού «Υπερταμείου» (βλ. σημεία #122-#126), με το τρίτο μνημόνιο του 2015, το ΤΑΙΠΕΔ εντάχτηκε κι αυτό στο συγκεκριμένο σχήμα με σκοπό να απορροφηθεί εντελώς καθώς, ούτως ή άλλως, η «ζωή» του ήταν προγραμματισμένο να λήξει τον Ιούνιο του 2017. Ωστόσο, τον Μάιο αποφασίστηκε η παράταση της λειτουργίας του για τρία ακόμη χρόνια, καθώς το Υπερταμείο δεν βρίσκεται ακόμη σε πλήρη λειτουργία.

115.

Υιοθέτηση μέσω του ΚΥΣΟΙΠ του Προγράμματος Αξιοποίησης Κρατικών Περιουσιακών Στοιχείων που έχει εγκριθεί από το ΤΑΙΠΕΔ. Το Πρόγραμμα θα επικαιροποιείται σε εξαμηνιαία βάση και θα εγκρίνεται από το ΤΑΙΠΕΔ.

Στη συνεδρίασή του της 19ης Μαΐου 2017, το ΚΥΣΟΙΠ πράγματι υιοθέτησε το επικαιροποιημένο πρόγραμμα (Asset Development Plan) 27 ιδιωτικοποιήσεων του ΤΑΙΠΕΔ. Ωστόσο, το πρόγραμμα επικρίθηκε έντονα για το γεγονός ότι δεν περιείχε σαφή χρονοδιαγράμματα. Επομένως, αναμένεται να προχωρήσουν άμεσα μόνο τα έργα αξιοποίησης (Ελληνικό, Εγνατία, κ.λπ.) που προβλέπονται ρητά στο Μνημόνιο και εμφανίζονται ως προαπαιτούμενα των αξιολογήσεων.

116.

Το ΤΑΙΠΕΔ θα ξεκινήσει διαδικασίες προμήθειας για την πρόσληψη συμβούλων για τους εναπομείναντες διαγωνισμούς του Προγράμματος Αξιοποίησης Κρατικών Περιουσιακών Στοιχείων, συμπεριλαμβανομένων των ΕΛΠΕ, ΔΕΗ, ΔΕΠΑ, ΕΥΔΑΠ και ΕΥΑΘ, ΟΤΕ και μερίδιο 30% του ΔΑΑ.

Πράγματι οι διαδικασίες, δηλαδή οι σχετικές προκηρύξεις για την πρόσληψη οικονομικών συμβούλων, κινητοποιήθηκαν από την αρχή του 2017. Σε κάποιες περιπτώσεις, όπως σε εκείνη της πώλησης του 30% του Διεθνούς Αερολιμένα Αθηνών, οι σύμβουλοι του ΤΑΙΠΕΔ έχουν ήδη προσληφθεί. Η διαδικασία της πρόσληψης τεχνικών συμβούλων θεωρείται ένα δεσμευτικό βήμα προς την πραγματοποίηση των ιδιωτικοποιήσεων.

117.

Η Εγνατία Οδός Α.Ε. θα προκηρύξει διαγωνισμό για την κατασκευή και πλήρη εξοπλισμό των τριών σταθμών διοδίων (Βενέτικου, Θεσσαλονίκης και Αλιάκμονα) και θα ολοκληρώσει τις μελέτες περιβαλλοντικών επιπτώσεων για τρεις ακόμη σταθμούς (Ασπροβάλτα, Καβάλα και Στρυμονικό). Η Ελληνική Δημοκρατία θα εκδώσει υπουργική απόφαση που θα προσδιορίζει τη βελτιστοποίηση του υφιστάμενου «ανοικτού» συστήματος διοδίων, όπως προτείνεται από τον Τεχνικό Σύμβουλο του ΤΑΙΠΕΔ.

Η Εγνατία Οδός αποτελεί τον μεγαλύτερο αυτοκινητόδρομο στην Ελλάδα, καθώς εκτείνεται από την Ηγουμενίτσα ως τα ελληνοτουρκικά σύνορα, μια απόσταση 670 χιλιομέτρων. Ο σχεδιασμός της άρχισε ήδη από το 1970, αλλά μόλις το 1994 το έργο εντάχθηκε στο Β' Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης και έτσι μπόρεσε να προχωρήσει και να ολοκληρωθεί.

Το σημείο αυτό αναφέρεται στα βήματα που μένουν να γίνουν προς την κατεύθυνση της πλήρους λειτουργικότητας της Εγνατίας Οδού ενόψει της ιδιωτικοποίησης της, έως το καλοκαίρι του 2018. Πιο σημαντικό από αυτά είναι η έκδοση της κοινής υπουργικής απόφασης (πράγματι υπογράφηκε τον Μάιο του 2017) των υπουργών Οικονομικών και Υποδομών, η οποία προβλέπει τη λειτουργία 18 μετωπικών και 20 πλευρικών σταθμών διοδίων, σύμφωνα με τη σχετική πρόταση της εταιρείας Avaris/Novus, δηλαδή των τεχνικών συμβούλων του ΤΑΙΠΕΔ.

Ωστόσο, η πορεία της ολοκλήρωσης των έργων προχωρά κάθε άλλο παρά ομαλά. Σημειώνονται σημαντικές αντιδράσεις και καθυστερήσεις στη λειτουργία των διοδίων και, επομένως, πολλές αναβολές στην προκήρυξη του διαγωνισμού για την ιδιωτικοποίηση του δρόμου.

118.

Για το Ελληνικό, οι αρχές θα: α) διευθετήσουν τα δασικά και αρχαιολογικά ζητήματα, β) διορίσουν ειδική επιτροπή ειδικών σε συνεργασία με τους επενδυτές, γ) υιοθετήσουν αναθεωρημένο νομοθετικό πλαίσιο σχετικά με τη χορήγηση αδειών καζίνο στην περιοχή της Αττικής.

Πρόκειται για εκκρεμότητες στην επένδυση της Lamda Development στο πρώην Ανατολικό Αεροδρόμιο του Ελληνικού. Πιο σημαντική από αυτές ήταν ασφαλώς η πρώτη, περί δασικών και αρχαιολογικών ζητημάτων. Τα μεν δασικά ζητήματα διευθετήθηκαν όταν τον Οκτώβριο του 2017 το Συμβούλιο Ενστάσεων της Περιφέρειας Πειραιά αποφάνθηκε ότι μέσα στην έκταση του πρώην αεροδρομίου δεν υπάρχει δάσος, αντίθετα από την εισήγηση του αρμόδιου δασάρχη Πειραιά το καλοκαίρι. Σχετικά με τα «αρχαιολογικά ζητήματα», το Κεντρικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο (ΚΑΣ) σε μια επεισοδιακή συνεδρίαση στις αρχές του Οκτωβρίου του 2017 κήρυξε περίπου το 5% της έκτασης αρχαιολογικό χώρο, ποσοστό δηλαδή κατά πολύ λιγότερο από την έκταση που αρχικά είχε εισηγηθεί η Εφορεία Αρχαιοτήτων Δυτικής Αττικής, Πειραιώς και Νήσων. Ωστόσο, απομένουν αρκετά βήματα προκειμένου το ζήτημα να θεωρηθεί ότι διευθετήθηκε.

Σε κάθε περίπτωση, η επένδυση στο Ελληνικό, ένα Μητροπολιτικό Πάρκο 2.500 στρεμμάτων που θα κοστίσει 8 δισ. ευρώ και θα συνεισφέρει 2,4% στο ΑΕΠ της χώρας, θεωρείται μεγάλης σημασίας, ικανή να αναβαθμίσει σημαντικά ολόκληρη την Αθήνα.

119.

Το ΤΑΙΠΕΔ θα εγκαινιάσει νέα διαδικασία διαγωνισμού για την ιδιωτικοποίηση του 66% του ΔΕΣΦΑ.

Πρόκειται για την επανεκκίνηση των διαδικασιών ώστε να πουληθεί το 66% της Διαχειριστής Εθνικού Συστήματος Φυσικού Αερίου Α.Ε. (ΔΕΣΦΑ). Ο ΔΕΣΦΑ, που έως το 2010 ήταν μέρος της ΔΕΠΑ (βλ. σημείο #106), διαχειρίζεται τις μεταφορές φυσικού αερίου στην Ελλάδα. Ο προηγούμενος διαγωνισμός για την πώληση του 66% έγινε το 2013 μέσω του ΤΑΙΠΕΔ και ανέδειξε την αζερική Socar ως αγοραστή. Ωστόσο, ο διαγωνισμός ακυρώθηκε το 2016 για λόγους που είχαν σχέση με αλλαγές στην τιμολόγηση των τελών δικτύου που πληρώνουν οι καταναλωτές και αποτελούν το μοναδικό έσοδο του ΔΕΣΦΑ.

Τελικά, πράγματι η νέα διαδικασία του διαγωνισμού εγκαινιάστηκε το καλοκαίρι του 2017. Μέχρι στιγμής έχει ολοκληρωθεί μόνο η πρώτη φάση του, η οποία κατέληξε σε μια shortlist έξι ενδιαφερόμενων εταιρειών, οι οποίες κατέθεσαν μη δεσμευτικές προσφορές. Η δεύτερη φάση του διαγωνισμού, για την κατάθεση δεσμευτικών προσφορών άνοιξε στις 11 Οκτωβρίου 2017.

120.

Οι αρχές θα ολοκληρώσουν τα προαπαιτούμενα που εκκρεμούν και που έχουν ορισθεί από τους θεσμούς και το ΤΑΙΠΕΔ και που έπρεπε να είχαν κλείσει τον Φεβρουάριο του 2017 και δεν συμπεριλαμβάνονται σε αυτό το τμήμα.

Πρόκειται για μικρές συμφωνημένες εκκρεμότητες προηγούμενων αξιολογήσεων σε σχέση με την ολοκλήρωση διαδικασιών αξιοποίησης. Το σημείο αυτό θεωρήθηκε ότι έχει εκπληρωθεί τον Ιούνιο του 2017, όταν παραδόθηκε μελέτη του Πανεπιστημίου Πειραιώς για τη συντήρηση υποδομών της ΤΡΑΙΝΟΣΕ, η οποία πουλήθηκε στην ιταλική Ferrovie Dello Stato Italiane το 2016.

121.

Οι αρχές θα αναθεωρήσουν τη νομοθεσία για την Υπηρεσία Πολιτικής Αεροπορίας σε ευθυγράμμιση με την έκθεση συμμόρφωσης του Οκτωβρίου 2016.

Πρόκειται για τεχνικές βελτιώσεις στον ν. 4427 του Οκτωβρίου του 2016, ο οποίος ουσιαστικά «σπάει» την Υπηρεσία Πολιτικής Αεροπορίας (ΥΠΑ) στα δύο. Ενώ η ΥΠΑ εξακολουθεί να διαχειρίζεται τα αεροδρόμια και τα υδατοδρόμια της χώρας και να εισπράττει τα σχετικά τέλη, η νεοϊδρυθείσα Αρχή Πολιτικής Αεροπορίας, που θα λειτουργεί ως ανεξάρτητη αρχή, αναλαμβάνει τις μέχρι πρότινος αρμοδιότητες της ΥΠΑ που είχαν σχέση με τη ρύθμιση της αγοράς της αεροναυτιλίας και των αερομεταφορών. Το «σπάσιμο» αυτό ήλθε ως συμμόρφωση με την αντίστοιχη κοινοτική νομοθεσία.

Ιδιωτικοποίηση: Ελληνική Εταιρεία Συμμετοχών και Περιουσίας

122.

Η Γενική Συνέλευση του ΗCAP θα υιοθετήσει τα τμήματα εσωτερικής νομοθεσίας που αναφέρονται παρακάτω:

- α. Πλαίσιο για την προετοιμασία στρατηγικού σχεδίου.
- β. Κριτήρια επιλεξιμότητας και διορισμού των μελών του Εποπτικού Συμβουλίου.
- γ. Εσωτερικοί κανόνες του Εποπτικού Συμβουλίου.
- δ. Κριτήρια επιλεξιμότητας και διορισμού του διοικητικού συμβουλίου.
- ε. Αποτίμηση και απομάκρυνση του ΔΣ.
- στ. Πολιτική αμοιβών και αποζημιώσεων για το ΔΣ.
- ζ. Υποβολή εκθέσεων και ελεγκτικολογιστικός έλεγχος.
- η. Κώδικας εταιρικής διακυβέρνησης του ΗCAP.
- θ. Σύγκρουση συμφερόντων για το ΗCAP.

Πρόκειται για την ψήφιση και υιοθέτηση του εσωτερικού κανονισμού της Ελληνικής Εταιρείας Συμμετοχών και Περιουσίας (ή "ΗCAP" όπως αναφέρεται στο σημείο αυτό), που είναι το γνωστό «Υπερταμείο ιδιωτικοποιήσεων», που ιδρύθηκε ως δέσμευση του τρίτου μνημονίου. Το Υπερταμείο, που λειτουργεί ως «ομπρέλα» των έργων αξιοποίησης δημόσιας περιουσίας στην Ελλάδα για τα επόμενα 98 χρόνια, περιλαμβάνει το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΤΧΣ), την Εταιρεία Ακινήτων του Δημοσίου (ΕΤΑΔ), το ΤΑΙΠΕΔ (βλ. σημείο #114) και την Εταιρεία Δημοσίων Συμμετοχών. Ο Εσωτερικός Κανονισμός του Υπερταμείου υιοθετήθηκε στις 12 Ιουνίου 2017.

123.

Η διαδικασία για τον καθορισμό του εναπομείναντος χαρτοφυλακίου περιουσιακών στοιχείων που θα μεταβιβαστούν θα πρέπει να συμφωνηθεί μεταξύ των θεσμών και των ελληνικών αρχών. Ένας κατάλογος περιουσιακών στοιχείων για μεταβίβαση θα καθοριστεί στη βάση των συμφωνημένων κριτηρίων. Η μεταβίβαση του χαρτοφυλακίου περιουσιακών στοιχείων θα πρέπει να γίνει αμέσως, ως προαπαιτούμενο.

Η λίστα των 12 συμμετοχών του δημοσίου σε επιχειρήσεις (ή ιδιοκτησία επιχειρήσεων) που αποφασίστηκε να ενταχθούν στο υπερταμείο σημειώνεται στο τεχνικό παράρτημα του συμπληρωματικού μνημονίου. Ανάμεσά τους είναι το 25% του ΔΑΑ, η ΕΤΒΑ, τα Ελληνικά Αμυντικά Συστήματα, η Helexro και το 1% του ΟΤΕ. Το σημείο αυτό αφορά τους τρόπους μεταβίβασης των συμμετοχών αυτών, οι οποίες πράγματι έγιναν είτε μέσω νόμου είτε μέσω απόφασης του ΚΥΣΟΙΠ. Παραμένει ως εκκρεμότητα η μεταβίβαση στο υπερταμείο των δικαιωμάτων διοίκησης και λειτουργίας των 23 περιφερειακών αεροδρομίων που δεν βρίσκονταν ανάμεσα στα 14 που περιλαμβάνονται στη συμφωνία με τη Fraport.

124.

Η διαδικασία καθορισμού του χαρτοφυλακίου ακίνητης περιουσίας που θα μεταβιβαστεί στο Ταμείο θα συμφωνηθεί από κοινού μεταξύ των θεσμών και των ελληνικών αρχών. Η διαδικασία θα περιλαμβάνει και τη σύσταση μιας ομάδας εργασίας, που θα αποτελείται από εκπροσώπους του υπουργείου Οικονομικών, αρμόδιων υπουργείων και του ΗΣΑΡ (μέσω ΤΑΙΠΕΔ και ΕΤΑΔ). Η ομάδα εργασίας θα ανταλλάσσει τακτικές εκθέσεις με το υπουργείο Οικονομικών και το ΗΣΑΡ (και το ΥΠΟΙΚ θα μοιράζεται τις εκθέσεις με τους θεσμούς).

Το σημείο αυτό αφορά τη δημιουργία ενός working group το οποίο θα αποτελείται από εκπροσώπους της Γενικής Γραμματείας Δημόσιας Περιουσίας του υπουργείου Οικονομικών, του ΤΑΙΠΕΔ και της ΕΤΑΔ. Στην ομάδα αυτή θα δοθεί πρόσβαση σε όλες τις σχετικές με την κρατική ακίνητη περιουσία βάσεις δεδομένων, προκειμένου να καθοριστούν τα περιουσιακά στοιχεία που θα μεταβιβαστούν στο υπερταμείο. Η ομάδα αυτή, που συστήθηκε με υπουργική απόφαση της 7ης Ιουνίου 2017, θα κινηθεί στη βάση ενός επίσης συμφωνημένου με τους πιστωτές σχεδίου δράσης.

125.

Το εποπτικό συμβούλιο θα ολοκληρώσει την επιλογή των μελών ΔΣ συμπεριλαμβανομένου και του διευθύνοντος συμβούλου και το ΔΣ θα συγκροτηθεί σε σώμα.

Πράγματι, το εποπτικό συμβούλιο του υπερταμείου προσέλαβε την εταιρεία συμβούλων προσωπικού Stanton Chase για το έργο της επιλογής των μελών του διοικητικού συμβουλίου. Τον Ιανουάριο, η Stanton Chase παρέδωσε την τελική λίστα υποψηφίων CEO, COO και μελών του ΔΣ στο εποπτικό συμβούλιο. Η επιλογή των επτά συμμετεχόντων στο ΔΣ ολοκληρώθηκε τον Φεβρουάριο. Ως πρόεδρος του ΔΣ ορίστηκε ο Γιώργος Διαμαντόπουλος και ως CEO η Ράνια Αικατερινάρη.

126.

Το ΔΣ του υπερταμείου θα αξιολογήσει το ΔΣ του ΤΑΙΠΕΔ.

Η έκθεση αξιολόγησης της εταιρικής διακυβέρνησης του ΔΣ του ΤΑΙΠΕΔ από τους συμβούλους του ΔΣ του υπερταμείου παραδόθηκε τον Ιούνιο.

127.

Οι αρχές των δέκα περιφερειακών λιμανιών θα παραμείνουν στο ΤΑΙΠΕΔ και το ΤΑΙΠΕΔ θα προχωρήσει με τα βήματα που χρειάζονται για συμφωνίες παραχώρησης για εκείνους όπου υπάρχει μεγαλύτερη δυνατότητα ανάπτυξης. Αυτό θα συμπεριληφθεί στο Πρόγραμμα Αξιοποίησης Περιουσιακών Στοιχείων ως προαπαιτούμενο.

Το σημείο αυτό αναφέρεται στα δέκα περιφερειακά λιμάνια (Ηγουμενίτσας, Αλεξανδρούπολης, Λαυρίου, Καβάλας, Πατρών, Κέρκυρας, Ελευσίνας, Ραφήνας, Ηρακλείου και Βόλου) για τα οποία είχε εκφραστεί η πρόθεση να μεταφερθούν από το χαρτοφυλάκιο του ΤΑΙΠΕΔ σε εκείνο του υπερταμείου. Ωστόσο, με το επικαιροποιημένο πρόγραμμα ιδιωτικοποιήσεων που ενέκρινε το ΚΥΣΟΙΠ τον Μάιο 2017 (βλ. σημείο #115), οι αρχές των δέκα λιμανιών παραμένουν στο ΤΑΙΠΕΔ, το οποίο θα αποφασίσει για την αξιοποίησή τους, κυρίως μέσω της παραχώρησης δραστηριοτήτων. Από τα δέκα παραπάνω λιμάνια εκείνα της Αλεξανδρούπολης και της Ηγουμενίτσας προσελκύουν σημαντικό ενδιαφέρον.

128.

Οι αρχές θα παρουσιάσουν την αναφορά που θα έχει προετοιμαστεί από εξωτερικό σύμβουλο σχετικά με την ΕΑΒ επί τη βάση των όρων αναφοράς που έχουν συμφωνηθεί με τους θεσμούς.

Η αναφορά στην οποία αναφέρεται το σημείο αυτό συντάχτηκε από την ελεγκτική εταιρεία Ernst & Young και εν πολλοίς εισηγείται τη μεταφορά της Ελληνικής Αεροπορικής Βιομηχανίας (ΕΑΒ) στην Εταιρεία Δημοσίων Συμμετοχών (ΕΔΗΣ) του υπερταμείου.

Η ΕΑΒ, που ιδρύθηκε το 1975, κατασκευάζει κυρίως τμήματα πολεμικών αεροσκαφών, ενώ επίσης συντηρεί τον στόλο της πολεμικής αεροπορίας. Παρ' όλο που διατηρεί κάποια δραστηριότητα εξαιτίας και της συνεργασίας της με τον αμερικανικό κολοσσό Lockheed Martin, πρόκειται για μία από τις πλέον προβληματικές κρατικές επιχειρήσεις. Το 2016 παρουσίασε ζημιές ύψους 22,4 εκατ. ευρώ, ενώ οι υποχρεώσεις της ξεπερνούν το 1,1 δισ. ευρώ. Η πιθανή ιδιωτικοποίηση της ΕΑΒ απασχολεί κατά καιρούς τον δημόσιο διάλογο ήδη από τη δεκαετία του '90.

Δημόσια διοίκηση. Κινητικότητα

129.

Έγκριση νομοθεσίας για ένα νέο, μόνιμο πρόγραμμα κινητικότητας, το οποίο θα προωθεί τη χρήση περιγραφών εργασιακών θέσεων και θα συνδέεται με μια online βάση δεδομένων που θα περιλαμβάνει όλες τις κενές θέσεις.

Η πρωτογενής νομοθεσία για αυτό το «εθελοντικό πρόγραμμα κινητικότητας» μεταξύ των υπαλλήλων του δημοσίου πράγματι ψηφίστηκε με τον ν. 4440 το 2016. Σύμφωνα με τα όσα προβλέπει, οι δημόσιες υπηρεσίες ανά την Ελλάδα θα αναρτούν σε ένα online σύστημα τις περιγραφές των κενών θέσεων που θέλουν να καλύψουν και όποιος υπάλληλος ενδιαφέρεται θα δηλώνει συμμετοχή. Η δευτερογενής νομοθεσία για την ακριβή λειτουργία του συστήματος αυτού αναμένεται να αποτελέσει αντικείμενο της τρίτης αξιολόγησης.

130.

Για την εφαρμογή του προγράμματος, προσχέδια οργανογραμμάτων από όλα τα υπουργεία που χρειάζονται αναδιοργάνωση θα υποβληθούν στο Συμβούλιο της Επικρατείας.

Για να εφαρμοστεί το πρόγραμμα «εθελοντικής κινητικότητας» του πιο πάνω σημείου χρειάζεται να έχουν κατατεθεί στο ΣτΕ και να έχουν εγκριθεί αναθεωρημένα οργανογράμματα των υπουργείων, από εκείνα που ίσχυαν από το 2014. Πράγματι, τα υπουργεία κατέθεσαν τα νέα οργανογράμματά τους λαμβάνοντας επίσης υπόψη την μετεξέλιξη των θέσεων γενικών και ειδικών γραμματέων στα υπουργεία σε θέσεις διοικητικών γραμματέων, τομεακών γραμματέων, ειδικών τομεακών γραμματέων και αναπληρωτών διοικητικών γραμματέων (βλ. σημείο #132). Με βάση ακριβώς αυτά τα οργανογράμματα προβλέπεται να καταρτιστεί το «Ψηφιακό Οργανόγραμμα της Δημόσιας Διοίκησης και Τοπικής Αυτοδιοίκησης», όπου θα περιλαμβάνονται οι οργανικές θέσεις σε κεντρικές και περιφερειακές υπηρεσίες του Δημοσίου, των Ανεξάρτητων Αρχών, των ΟΤΑ, των Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου και των Νομικών Προσώπων Ιδιωτικού Δικαίου του δημοσίου με σκοπό να υποστηρίξει το πρόγραμμα κινητικότητας. Ασφαλώς, βρισκόμαστε αρκετά μακριά από την πλήρη και «ειρηνική» λειτουργία αυτού του φιλόδοξου έργου.

131.

Δημόσια διοίκηση - ειδικά μισθολόγια. Οι αρχές θα εγκρίνουν νομοθεσία για την ολοκλήρωση του εξορθολογισμού των ειδικών μισθολογίων, ακολουθώντας την ίδια μεθοδολογία, όπως είχε χρησιμοποιηθεί για το ενιαίο μισθολόγιο.

Το σημείο αυτό αφορά τα ειδικά μισθολόγια, δηλαδή τα μισθολόγια σύμφωνα με τα οποία αμείβονται μια σειρά λειτουργοί του δημοσίου (σώματα ασφαλείας, γιατροί του ΕΣΥ, πανεπιστημιακοί, διπλωμάτες, κ.ά.) που δεν εντάσσονται στο ενιαίο μισθολόγιο των δημοσίων υπαλλήλων. Αν και η αναθεώρηση των ειδικών μισθολογίων προβλεπόταν ήδη από το δεύτερο μνημόνιο, τελικώς κινητοποιήθηκε με το πολυνομοσχέδιο του Μαΐου του 2017. Οι αλλαγές που έφερε το σημείο αυτό αφορούν κυρίως σημαντικές περικοπές επιδομάτων στα σώματα ασφαλείας καθώς και συγχωνεύσεις κατηγοριών ειδικών μισθολογίων. Ενδεικτικά, για τα σώματα ασφαλείας ορίζονται τέσσερις μισθολογικές βαθμίδες, καταργούνται έξι επιδόματα και το χρονοεπίδομα ενσωματώνεται στον μισθό. Ακόμη, θεσπίζεται ειδικό καθεστώς «προσωπικής διαφοράς» που θα μειώνεται αναλόγως με μελλοντικές αυξήσεις μισθών, κάτι που ουσιαστικά αντιστοιχεί με πάγωμα αποδοχών.

Εκσυγχρονισμός της Δημόσιας Διοίκησης

132.

Υποβολή προσχεδίου προεδρικού διατάγματος στο Συμβούλιο της Επικρατείας για τον ορισμό αρμοδιοτήτων των Διοικητικών Γραμματειών. Έγκριση της νομοθεσίας για τον καθορισμό μισθών και επιδομάτων

Στο πλαίσιο αποπειρών απο-πολιτικοποίησης της δημόσιας διοίκησης, με την πρώτη αξιολόγηση αποφασίστηκε η αντικατάσταση των γενικών και ειδικών γραμματέων των υπουργείων με διοικητικούς, τομεακούς, ειδικούς τομεακούς και αναπληρωτές διοικητικούς γραμματείς. Η βασική διαφορά των νέων θέσεων είναι ότι δεν πρόκειται για πολιτικά πρόσωπα, αλλά για στελέχη της δημόσιας διοίκησης, που επιλέγονται από ειδική επιτροπή (βλ. σημείο #133). Πιο συγκεκριμένα οι διοικητικοί γραμματείς θα αντικαταστήσουν τους γενικούς γραμματείς των υπουργείων, οι τομεακοί γραμματείς τους γενικούς γραμματείς των υπουργείων με ειδικά χαρτοφυλάκια (πχ. Πληροφοριακών Συστημάτων), οι ειδικοί τομεακοί γραμματείς τους ειδικούς γραμματείς και οι αναπληρωτές διοικητικοί γραμματείς θα λειτουργούν ως γενικοί γραμματείς για τα χαρτοφυλάκια των υφυπουργών.

Το συγκεκριμένο σημείο ζητά την κατάθεση προσχεδίου προεδρικού διατάγματος στο ΣτΕ που να ορίζει τις αρμοδιότητές τους και την ψήφιση νόμου που να ορίζει τα μισθολογικά θέματά τους. Τα δύο παραπάνω εκπληρώθηκαν τον Μάιο του 2017.

133.

Το Κυβερνητικό Συμβούλιο Μεταρρύθμισης θα οριστικοποιήσει τον διορισμό όλων των μελών της επιτροπής επιλογής.

Πρόκειται για την επιτροπή επιλογής των παραπάνω γραμματέων, η οποία πράγματι συστάθηκε με έγκριση του ΚΥΣΟΙΠ στις 19 Μαΐου. Στην επιτροπή αυτή συμμετέχουν εκπρόσωποι του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, του Εθνικού Κέντρου Δημόσιας Διοίκησης, του Συνηγόρου του Πολίτη, του Κυβερνητικού Συμβουλίου Μεταρρύθμισης, του ΣΕΒ, της ΑΔΕΔΥ και του ΑΣΕΠ.

Επιλογή Διευθυντών για τη Δημόσια Διοίκηση

134.

Έγκριση υπουργικής απόφασης για δομημένες συνεντεύξεις, έκδοση εγκυκλίου για την αναγνώριση εμπειρίας στον ιδιωτικό τομέα, έκδοση εγκυκλίου για περιγραφή θέσεων εργασίας.

Πρόκειται για εκκρεμότητες σε σχέση με τη διαδικασία ανάδειξης διευθυντών στη δημόσια διοίκηση. Πιο συγκεκριμένα, ορίζουν τις παραμέτρους για τη «δομημένη συνέντευξη» (δηλαδή συνέντευξη που θα ακολουθεί συγκεκριμένη διαδικασία και θα θίγει ορισμένα θέματα) από την οποία πρέπει να περνούν οι υποψήφιοι, την δυνατότητα αναγνώρισης τυχόν εμπειρίας τους στον ιδιωτικό τομέα και την περιγραφή των θέσεων που θα καλύψουν. Οι σχετικές ρυθμίσεις έγιναν τον Δεκέμβριο του 2016 και τον Ιανουάριο του 2017.

135.

Πρόσκληση για Γενικούς Διευθυντές Ανθρωπίνων Πόρων και Χρηματοπιστωτικών Υπηρεσιών.

Το σημείο αυτό αφορά τη στελέχωση των τμημάτων προσωπικού και χρηματοοικονομικών των υπουργείων, τα οποία είχαν ιδρυθεί το 2014 αλλά υπολειτουργούσαν με προσωρινές διευθύνσεις. Η διαδικασία στελέχωσής τους ανακινήθηκε εκ νέου το 2017. Τον Απρίλιο πράγματι δημοσιεύτηκαν οι προκηρύξεις των αντίστοιχων θέσεων.

136.

Σχήμα Αξιολόγησης Επιδόσεων της Δημόσιας Διοίκησης- Έκδοση της απαιτούμενης υπουργικής απόφασης.

Η αξιολόγηση των δημοσίων υπαλλήλων, δηλαδή ένα από τα πιο γνωστά μνημονιακά μέτρα, κυρίως λόγω των έντονων αντιδράσεων που συναντά από την ΑΔΕΔΥ, επανέρχεται ως προαπαιτούμενο. Παρ' όλο που είχε δρομολογηθεί από το 2014, η πολιτική αλλαγή το 2015 απέτρεψε την εφαρμογή του. Ωστόσο, στο νέο σχήμα που συμφωνήθηκε (με τον ν. 4369 του 2016) η αξιολόγηση δεν συνδέεται με τη μισθοδοσία των υπαλλήλων. Πράγματι, η υπουργική απόφαση στην οποία αναφέρεται το σημείο αυτό υπογράφηκε τον Δεκέμβριο του 2016, ωστόσο ακόμη εκκρεμούν σειρά διοικητικών πράξεων για την εφαρμογή.

137.

Δικαιοσύνη. Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας. Ηλεκτρονικές δημοπρασίες. Τροποποίηση του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας ώστε να επιτρέπεται η εφαρμογή υπουργικής απόφασης για τη ρύθμιση όλων των σχετικών προϋποθέσεων για τις ηλεκτρονικές δημοπρασίες. Πιλοτική εκδοχή ηλεκτρονικής πλατφόρμας.

Πρόκειται για τροποποιήσεις του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας προκειμένου να αρχίσει η λειτουργία της ηλεκτρονικής πλατφόρμας πλειστηριασμών ακινήτων, όπου κυρίως οι τράπεζες θα μπορούν να καταχωρίζουν προς πλειστηριασμό τα ακίνητα των μη συνεργάσιμων οφειλετών τους και μέσω της οποίας ο πλειστηριασμός θα διενεργείται με επιμέλεια συμβολαιογράφου. Η κανονική λειτουργία του συστήματος, μετά την ολοκλήρωση αρκετών πιλοτικών δοκιμών και παρουσιάσεων στους εκπροσώπους των δανειστών, άρχισε στα τέλη Νοεμβρίου.

Μάχη κατά της διαφθοράς

138.

Τροποποίηση και εφαρμογή του νομικού πλαισίου για τη χρηματοδότηση πολιτικών κομμάτων

Με το πολυνομοσχέδιο του Μαΐου ψηφίστηκαν κάποιες αλλαγές στο πλαίσιο χρηματοδότησης των πολιτικών κομμάτων, βασισμένες σε συστάσεις της έκθεσης Greco. Η έκθεση του σώματος Greco του Συμβουλίου της Ευρώπης παραδόθηκε στην ελληνική κυβέρνηση τον Οκτώβριο του 2015 και υπογράμμισε τις εστίες διαφθοράς στη χώρα προτείνοντας πολιτικές για την αντιμετώπισή τους. Ακολουθήθηκε από νέα έκθεση το 2016 ειδικά για το καθεστώς της χρηματοδότησης των πολιτικών κομμάτων, κάποιες από τις προτάσεις της οποίας υιοθετήθηκαν στο πλαίσιο της δεύτερης αξιολόγησης. Ενδεικτικά, μειώθηκε το ακατάσχετο της κρατικής επιδότησης από 40% σε 10% (ισχύει από το 2018), εισήχθη όριο 100.000 ευρώ στα έσοδα των κομμάτων από πωλήσεις ανώνυμων κουπονιών, ενώ δρομολογήθηκε η απαγόρευση της χρήσης της μελλοντικής κρατικής επιχορήγησης ως ενέχυρο.

139.

Νομοθεσία για θωράκιση ερευνών οικονομικού εγκλήματος και διαφθοράς από πολιτικές παρεμβάσεις.

Πρόκειται για σειρά νομοθετικών παρεμβάσεων, μέσω του ν. 4446 του Δεκεμβρίου του 2016, οι οποίες ενισχύουν τις αρμοδιότητες και τη δικαιοδοσία της Γενικής Γραμματείας Καταπολέμησης της Διαφθοράς (ΓΕΓΚΑΔ) στο υπουργείο Δικαιοσύνης. Βασική αρμοδιότητα της ΓΕΓΚΑΔ είναι η παρακολούθηση της προόδου του Εθνικού Στρατηγικού Σχεδίου για την Καταπολέμηση της Διαφθοράς, ενός σχεδίου που καταρτίστηκε το 2015 και περιλαμβάνει συγκεκριμένα χρονοδιαγράμματα και βήματα για την καταπολέμηση της διαφθοράς εντός του δημοσίου.

Ανεξάρτητες Αρχές

140.

Συμφωνία με τους θεσμούς για τις αρχές και τα βασικά στοιχεία της αναθεώρησης του Νόμου 3051/2002 για τις συνταγματικά προστατευόμενες ανεξάρτητες αρχές.

Τα χρόνια του μνημονίου, ως μετεξέλιξη άλλων διοικητικών σχημάτων, έχουν ιδρυθεί αρκετές ανεξάρτητες αρχές με κρίσιμες αρμοδιότητες, όπως είναι η ΑΑΔΕ (βλ. σημεία #13-#20), η ΡΑΕ (βλ. σημείο #97), η ΕΛΣΤΑΤ ή η Αρχή Πολιτικής Αεροπορίας (βλ. σημείο #121). Γι' αυτόν το λόγο και εξαιτίας ακριβώς των μεγάλων διαφορών στα αντικείμενα των αρχών αυτών έχει παρουσιαστεί η ανάγκη για αλλαγές στη νομοθεσία που ορίζει τη λειτουργία, τη δικαιοδοσία και την διοικητική αυτονομία τους. Το πλαίσιο των μεταρρυθμίσεων αυτών, που περιλαμβάνουν και πιο συγκεκριμένες αλλαγές για την Επιτροπή Ανταγωνισμού, για την ΕΛΣΤΑΤ και για τη ΡΑΕ, έχει πράγματι συμφωνηθεί στο πλαίσιο της δεύτερης αξιολόγησης. Δεν έχει, ωστόσο, νομοθετηθεί.

